
Diari Oficial

---

del

Consell General

Núm. 15/2018 - 77 pàgines

Sessió ordinària del dia 17 de setembre del 2018

El dia 17 de setembre del 2018, dilluns, es reuneix a la Casa de la Vall, (nou hemicle), el M. I. Consell General, en sessió ordinària convocada d'acord amb allò que estableix el Reglament de l'Assemblea i amb l'ordre del dia que figura en el Butlletí del Consell General núm. 80/2018, que és el següent:

Punt Únic: Debat sobre l'orientació política global del Govern.

Un cop oberta la sessió, sota la presidència dels M. I. Srs. Vicenç Mateu Zamora i Mònica Bonell Tuset, Síndic General i Subsíndica General, respectivament, s'ha procedit a comprovar la presència dels membres, que ha quedat registrada d'acord amb la relació següent:

M. I. Sr. Miquel Aleix Areny
M. I. Sr. Gerard Alís Eroles
M. I. Sr. Marc Ballestà Alias
M. I. Sr. Josep Anton Bardina Pau
M. I. Sr. Ladislau Baró Solà
M. I. Sra. Mònica Bonell Tuset
M. I. Sra. Sílvia Eloisa Bonet Perot
M. I. Sr. Joan Carles Camp Areny
M. I. Sr. Ferran Costa Marimon
M. I. Sr. Carles Enseñat Reig
M. I. Sr. Antoni Fillet Adellach
M. I. Sr. Jordi Gallardo Fernández
M. I. Sra. Sofia Garrallà Tomàs
M. I. Sra. Rosa Gili Casals
M. I. Sr. Carles Jordana Madero
M. I. Sr. Pere López Agràs
M. I. Sr. Josep Majoral Obiols
M. I. Sra. Maria Martisella González
M. I. Sr. Vicenç Mateu Zamora
M. I. Sr. Antoni Missé Montserrat

M. I. Sra. Carine Montaner Raynaud
M. I. Sr. Carles Naudi d'Areny-Plandolit Balsells
M. I. Sr. Víctor Naudi Zamora
M. I. Sra. Judith Pallarés Cortés
M. I. Sra. Meritxell Palmitjavila Naudi
M. I. Sr. Josep Pintat Forné
M. I. Sra. Patrícia Riberaygua Marme
M. I. Sr. Justo Ruiz González

També hi és present el M. I. Sr. Antoni Martí Petit, Cap de Govern, acompanyat dels M. I. Srs. Jordi Cinca Mateos, Ministre de Finances; Maria Ubach Font, Ministra d'Afers Exteriors; Xavier Esport Zamora, Ministre d'Afers Socials, Justícia i Interior; Gilbert Saboya Sunyé, ministre d'Economia, Competitivitat i Innovació; Francesc Camp Torres, Ministre de Turisme i Comerç; Jordi Torres Falcó, Ministre d'Ordenament Territorial; Sílvia Calvó Armengol, Ministra de Medi Ambient, Agricultura i Sostenibilitat; Eric Jover Comas, Ministre d'Educació i Ensenyament Superior; Olga Gelabert Fàbrega, Ministra de Cultura, Joventut i Esports; Carles Álvarez Marfany, ministre de Salut i Eva Descarrega García, ministra de Funció Pública i Reforma Administrativa.

Assisteix també a la sessió el Sr. Josep Hinojosa Besolí, secretari general del Consell General.

(El M. I. Sr. Joan Carles Camp Areny, secretari de la Sindicatura, llegeix l'ordre del dia)

(Són les 9.35h)

El Sr. síndic general:

Bon dia a tothom.

Bé, doncs passem a aquest punt únic.

Punt Únic: Debat sobre l'orientació política global del Govern.

I passem a la intervenció del Sr. cap de Govern per a la presentació del seu informe.

Sr. cap de Govern, teniu la paraula.

El Sr. cap de Govern:

Gràcies Sr. síndic, Sr. subsíndica,

Senyores conselleres i senyors consellers,

Avui m'adreço al Consell General per setena i última vegada com a cap de Govern en el marc d'un debat d'orientació política. Em sembla el moment oportú per fer balanç d'aquestes dues legislatures en què aquesta Cambra m'ha encomanat la responsabilitat d'encapçalar el Govern; i també per acabar de dibuixar les prioritats d'aquesta recta final del meu segon mandat.

El balanç d'un determinat període polític o històric d'un país no es pot fer mai al 100% fins que no han transcorregut alguns anys. La perspectiva més fidel i realista sempre ens la dóna el pas del temps. Però sí que penso que podem començar a tenir alguna idea general bastant acurada del que hauran estat aquests vuit anys de Govern.

Crec que haurà sigut el temps en què haurem passat tots plegats de les paraules als fets. Quan el meu equip i jo vam arribar al Govern el 2011, Andorra acumulava dues dècades de reflexions al tomb del seu model econòmic i social; dues dècades de plans estratègics que apuntaven, -tots ells i a grans trets-, en un mateix sentit; dues dècades, -en definitiva-, en què s'havia anat preparant el camí per a unes grans reformes que no s'acabaven de concretar ni d'abordar. Per això dic que veníem d'un llarg temps de paraules i hem passat a una època de fets.

Amb això no vull dir que els governs precedents no haguessin fet molta feina; i sovint molt bona feina. Ben al contrari: Tots els governs que ens han precedit havien desplegat polítiques en molts àmbits, havien omplert buits legislatius comprensibles en un país que no va assumir la plena sobirania popular fins el 1993 i, -com he dit-, fins i tot havien posat les bases d'algunes reformes que hem dut a terme al llarg d'aquests dos mandats.

Però hi havia determinades qüestions clau on quedava molta feina per fer:

a posada en marxa d'un nou model fiscal, el desplegament d'una xarxa de convenis de doble imposició, l'obertura econòmica, la construcció d'un marc estable de relacions amb el mercat interior europeu, la sostenibilitat financera del sector públic, la reforma transversal de l'Administració, la definició d'unes polítiques socials pròpies, la concreció del model turístic i comercial que volem, la reforma sanitària o el bastiment d'un model energètic adequat per al segle XXI i per a un país que vol preservar la seva sobirania. Totes aquestes qüestions eren reformes cabdals que, o bé seguien al calaix, o bé s'havien abordat de manera molt tímida i incipient.

I totes elles han fet objecte d'un treball legislatiu i executiu profund al llarg d'aquests dos mandats. No totes les reformes s'han culminat, ni totes han anat al ritme que seria desitjable. Però en línies generals sí que es pot dir que hem passat de les paraules als fets. I tampoc ningú no pot negar que tots els dossiers s'han posat sobre la taula.

És això un mèrit exclusiu d'aquest Govern i de la majoria parlamentària que li dona suport? No.

Ja he dit que d'altres havien preparat les reformes o fins i tot les havien començat. Però també cal anar més enllà de les parets d'aquesta Cambra. Segurament nosaltres ens hem trobat amb una societat civil més madura i més convençuda de les necessitats d'implementar aquest programa reformista. També hem coincidit amb un temps en què alguns dels vells models econòmics i socials arribaven a un esgotament manifest. I també una època en què el context internacional era propici a les reformes.

Soc poc aficionat a les referències literàries, però avui me'n permetré una. Sé que serà una referència que suscitarà algun somriure en aquesta Cambra, tenint en compte la meua, -no sempre merescuda- reputació.

Deia Maquiavel que els bons polítics no li duen res a la fortuna, però sí a l'oportunitat. I l'oportunitat, -al meu entendre-, és una barreja de fortuna, de trobar-se en el lloc i moment adequats, però també de mèrit: és a dir, de ser capaç d'agafar les decisions adequades.

Doncs bé, aquest ha sigut el mèrit del Govern i de la majoria parlamentària demòcrata: Estàvem en el lloc i moment adequats per a les reformes, és cert; però també hem tingut la capacitat, la determinació i, per què no dir-ho, la valentia de dur-les a terme.

Gràcies a les grans reformes i a la feina feta dia rere dia al llarg dels últims set anys i mig, al final d'aquesta legislatura deixarem una Andorra en millors condicions i més ben preparada per afrontar

els reptes de futur que la que vam trobar la primavera del 2011 quan vam assumir la responsabilitat de governar.

Quan parlo d'una Andorra millor em refereixo evidentment als indicadors socio-econòmics: Tots els sectors productius de l'economia estan tenint millors resultats ara que el 2011; hi ha més llocs de treball, menys atur, salaris més elevats, més visitants.

No són les xifres de creixement exorbitant d'abans de la crisi, sinó que són uns indicadors que reflecteixen una societat i una economia que creix de manera moderada i equilibrada.

El Producte Interior Brut ha crescut, durant el segon trimestre d'aquest any, un 2,2%. És exactament el mateix creixement que el de la mitjana de la Unió Europea, mig punt per sobre de França, -que creix a un ritme de l'1,7%-, i mig punt per sota de l'economia espanyola, -que creix a un ritme del 2,7%.

Però quan parlo d'una Andorra millor no em refereixo exclusivament als números i als indicadors. Parlo d'un país que ha fet bona part dels deures que tenia pendants, que continua treballant en aquest sentit, i que demostra que en aquest nou paradigma també té potencial per continuar sent un país econòmicament pròsper i socialment cohesionat.

No cal oblidar que, especialment durant la primera legislatura, vam haver de fer la feina en condicions força complicades.

Andorra estava aleshores encara immersa en la pitjor crisi econòmica de la nostra història recent i moltes de les reformes necessàries feien que la situació fos encara més complexa.

La paraula crisi ja havia marcat les eleccions generals del 2009 i va marcar molt especialment les eleccions generals del 2011, en les quals les andorranes i els andorrans ens van donar per primera vegada la responsabilitat de governar.

Crec que aquella crisi, -que va ser tan dolenta per a tantes i tantes persones i famílies del nostre país-, va tenir també un efecte positiu:

Ens va fer agafar consciència a tots de la gran fragilitat en què vivíem. La fragilitat de la nostra economia, però també la fragilitat de les nostres institucions polítiques i socials.

Paradoxalment, d'aquesta consciència de fragilitat en vam treure la força per fer les reformes necessàries. No només el Consell General i el Govern, sinó la societat andorrana en el seu conjunt va agafar consciència de la necessitat d'abordar determinades qüestions d'una vegada per totes. Ja he dit abans, que sense una societat civil conscient de la

necessitat del canvi, el canvi hauria estat molt més difícil.

Crec que tots plegats ens en podem sentir moderadament orgullosos. Una dècada enrere, eren molts els que tenien dubtes que Andorra pogués trobar el seu lloc en un nou paradigma econòmic marcat per la transparència i la cooperació.

Les pors i les reticències davant dels impostos directes, de l'intercanvi d'informació fiscal o de l'obertura a la inversió estrangera eren molt grans. I és comprensible. I en canvi, Andorra ha passat per totes aquestes reformes -i moltes altres- i està avui més ben preparada per encara el futur del que ho estava 10 o 15 anys enrere. No en tingueu cap dubte.

En aquest procés reformista, el destí ens tenia preparada una prova de foc.

A l'inici d'aquesta segona legislatura, tot i que ja començàvem a deixar enrere la recessió econòmica, un esdeveniment va posar el nostre país, la seva societat i la seva economia en una situació molt crítica. L'afer Banca Privada d'Andorra va fer trontollar el sector financer i l'economia en el seu conjunt amb una intensitat sense precedents. Encara avui es deixen sentir algunes rèpliques d'aquell terratrèmol.

Un terratrèmol que va arribar en el moment en què l'economia tornava a aixecar el cap, en què les reformes es començaven a digerir i a consolidar i en què les andorranes i els andorrans tornàvem a mirar el futur amb un cert optimisme.

Andorra va saber superar aquella situació amb un encert notable. Convé recordar a quins perills ens enfrontàvem: Una crisi de reputació sense precedents afectava de ple un banc que representava gairebé una cinquena part de la plaça financera; una crisi de reputació que si no s'haguessin pres mesures immediates, s'hauria transformat en una crisi de liquiditat i de solvència d'aquell mateix banc. I el que hauria estat encara pitjor, s'hauria estès a la resta de la plaça financera.

Durant aquelles setmanes decisives del març del 2015 es van agafar les decisions adequades per evitar aquesta reacció en cadena que hauria sigut letal per a l'economia del país.

I, per trobar una solució a mitjà termini, el Consell General va adoptar una llei de resolucions bancàries que transposava la directiva europea en la matèria. Gràcies a aquella llei i a tota la feina que es va fer després, es va poder trobar una sortida a la crisi de BPA en la qual els clients legítims del banc van recuperar els seus dipòsits i els treballadors van conservar majoritàriament els seus llocs de treball,

que era l'objectiu principal del Govern i de les institucions de supervisió financera.

És cert que l'afer BPA ha condicionat en bona mesura, aquesta segona legislatura de govern de Demòcrates per Andorra.

És veritat que el Govern va haver de prioritzar durant el primer any i mig la resolució d'aquesta crisi i que això ha endarrerit el ritme d'altres reformes, lleis i accions prioritàries.

Però hem de saber veure les coses amb perspectiva. Si el març del 2015 ens haguessin dit que aquesta legislatura serviria exclusivament per resoldre l'afer BPA, sense que aquella crisi de reputació contaminés la resta de la plaça financera, sense que un eventual forat al banc hagués de cobrir-se amb diners de tots els contribuents i sense que els clients legítims de l'entitat perdessin els seus estalvis, ja hauríem considerat la legislatura com un èxit. Per dir-ho col·loquialment: hauríem signat aquest resultat sense pensar-ho dues vegades.

Entenc que tots els detalls del procés de resolució de BPA els vam discutir en aquesta Cambra diverses vegades durant les sessions de control al Govern, i també durant el debat d'orientació política de la primavera del 2016. Però era inevitable fer aquest repàs per recordar que l'afer BPA ha condicionat, en bona mesura, la feina d'aquest segon mandat; per què enganyar-nos?

En qualsevol cas, el mèrit de la resolució d'aquella crisi no és exclusiu del Govern i de la majoria parlamentària que li dona suport, sinó de la societat andorrana en el seu conjunt. Perquè com a país vam demostrar una maduresa i una capacitat de superar els obstacles que molts no ens pressuposaven.

Això no significa que no haguem de continuar treballant per reforçar, encara més, els mecanismes de supervisió, de control i de garantia de la plaça financera. El sector hi està treballant. També s'han aprovat, al llarg d'aquesta legislatura, diverses lleis en aquesta Cambra que homologuen Andorra amb les darreres tendències internacionals en matèria de supervisió financera.

Queda pendent encara una qüestió clau: la recerca d'un prestador d'última instància. Aquest és un dels punts en els quals m'hauria agradat avançar més de pressa. Dic clarament que aquesta serà una mancança del balanç d'aquests vuit anys de Govern. Però també cal entendre que no és una qüestió senzilla ni de solució evident.

En absència d'un banc central propi que faci les funcions de prestador d'última instància, Andorra haurà de buscar aquesta figura en el context internacional. I aquí és clau la relació amb les

autoritats europees. Perquè Andorra necessita un prestador d'última instància que no comprometi ni la seva sobirania ni l'equilibri tradicional entre els dos costats dels Pirineus. I aquesta figura molt probablement, només podrem trobar-la en el marc de les relacions amb la Unió Europea.

Senyores conselleres i senyors consellers,

Quina era la fotografia de l'Andorra que ens vam trobar quan vam arribar al Govern al 2011 i quina és la fotografia de l'Andorra que deixarem al 2019? Aquesta és la qüestió central d'aquest debat d'orientació política.

L'Andorra del 2011 era un país que veia com el seu model de creixement econòmic i per tant, de benestar social s'anava esgotant.

Diverses causes contribuïen a aquest esgotament; diverses causes que estaven, totes elles, interrelacionades:

El teixit productiu es concentrava en uns pocs sectors, ben arrelats al nostre país, però ja madurs i per tant, sense expectatives de creixements extraordinaris.

La manca de convenis de doble imposició impedia el desenvolupament d'una economia capaç d'exportar serveis des d'Andorra. I la manca d'una fiscalitat homologable impedia l'existència d'aquests convenis per evitar la doble imposició.

Andorra era, doncs, un país poc atractiu per a la inversió estrangera productiva. Una economia tancada i poc diversificada.

Durant anys, aquesta situació s'havia vist compensada per l'extraordinari creixement del sector financer i també per l'auge del sector immobiliari; però a partir del 2009, un canvi profund i accelerat en les normes de transparència internacionals posava en qüestió una part del model de negoci dels nostres bancs.

A més, el nostre país, com d'altres, havia anat postposant una qüestió clau: la sostenibilitat del sector públic.

Durant les últimes dècades del segle XX Andorra va anar desplegant tota una sèrie de serveis públics propis d'un país modern. Però la despesa que aquests serveis generaven i les inversions que precisaven no havien anat acompanyades d'un augment proporcional dels ingressos. Tampoc no s'havia dut a terme cap previsió per fer front a l'augment dels costos lligats al progressiu i imparable envelliment de la població.

Fa set anys i mig aquesta situació coincidia, a més, amb una forta recessió econòmica.

El nostre país perdia llocs de treball des de la segona meitat del 2007. L'atur va començar a augmentar de manera notable durant els últims mesos del 2008. El nombre de negocis disminuïa any rere any. I el Govern, que havia tancat el pressupost amb números vermells des de principis de segle, veia com el dèficit es disparava de manera preocupant, també com a conseqüència de la crisi econòmica.

I, a més, Andorra venia de dos anys de bloqueig polític i de manca d'entesa, amb un Govern socialdemòcrata que no va saber trobar els suports parlamentaris per desplegar el seu programa i amb un Consell General que malgrat la inestabilitat va posar les bases d'algunes reformes que s'han acabat desplegant en les dues últimes legislatures.

En aquest context Demòcrates per Andorra va guanyar les eleccions de manera rotunda el 2011 i vam assumir la responsabilitat de governar en un ambient d'il·lusió i d'expectatives molt altes.

El Govern i la majoria parlamentària no vam ser mai ingenus; mai no vam pensar que tot seria un camí de roses. Perquè les reformes tenen un impacte, que pot ser negatiu a curt termini per acabar sent positiu a llarg termini. Perquè les reformes tampoc no es fan del dia a l'endemà i sobre tot no donen els resultats esperats del dia a l'endemà. I perquè revertir la situació no era ni fàcil ni ràpid.

Però mirem la fotografia d'avui: Andorra és ara un país obert a la inversió estrangera, amb un sistema fiscal homologable i amb tipus de tipus moderats, amb convenis per evitar la doble imposició i amb un sector financer que ha assumit l'intercanvi automàtic d'informació tributària. I, precisament, en la mesura que aquestes reformes es van anar implementant, va tornar lentament el creixement econòmic: l'atur va començar a disminuir durant la segona meitat del 2013 i avui tenim la xifra d'aturats més baixa dels últims nou anys. El nombre de llocs de treball va començar a augmentar el gener del 2014 i també hauríem de retrocedir més de nou anys per trobar unes xifres millors que les actuals.

Andorra torna a estar a la via del creixement amb molt bona part de les reformes fetes. I havent revertit la situació crònica de dèficits pressupostaris: excloent el pagament dels interessos del deute, el Govern ha equilibrat els seus comptes des del 2013. I fins i tot tenint en compte el pagament dels interessos del deute, el Govern ha tancat els comptes amb superàvit des del 2016. Sense que això hagi perjudicat els serveis públics i sense que això s'hagi convertit en una obsessió de l'Executiu.

No estan davant d'un Govern economicista o tecnòcrata -com a vegades se'ns ha dit en aquesta Cambra-, al contrari, crec que hem demostrat que

les nostres prioritats són equilibrades: hem desplegat un programa ambiciós en àmbits tan diversos com els serveis socials, el medi ambient, l'educació, la cultura, la sanitat o l'Administració de Justícia, entre d'altres.

Senyores conselleres, senyors consellers, saben qui va ser el primer cap de Govern que va proposar una reforma fiscal que introduís a Andorra impostos homologables als dels països del nostre entorn? Doncs mirin, el primer cap de Govern que en va parlar va ser precisament el primer cap de Govern, el Sr. Òscar Ribas Reig, l'any 1982. Es parlava aleshores d'un impost general indirecte que es va acabar plasmant en una llei el 2012, trenta anys més tard! Hi ha consellers que van votar la llei del 2012 que no havien ni nascut l'any 1982.

També va ser el Sr. Ribas aquest cop a principis de la dècada de 1990 el primer a parlar de la necessitat d'introduir impostos directes, amb tipus moderats i competitius, evidentment. I la reforma fiscal no es va culminar fins a principis del 2015.

I jo en part també en sóc coresponsable d'aquest endarreriment, perquè jo tenia responsabilitats polítiques en aquesta Cambra en un moment en què aquestes qüestions podien haver avançat i no ho van fer. Per això era la meua responsabilitat i de la meua generació en el seu conjunt culminar aquestes reformes d'una vegada per totes.

Amb la perspectiva que donen els primers anys d'aplicació d'aquest model fiscal, podem dir que hem complert amb el mandat constitucional de repartir les càrregues per sostenir l'Estat de manera proporcional entre els seus conciutadans. Amb uns impostos de bases àmplies i tipus moderats i competitius que ens permeten signar convenis per evitar la doble imposició. I que no han restat competitivitat a l'economia andorrana.

Ja vaig dir en ocasió de l'aprovació de l'IRPF que per a nosaltres, el sistema fiscal, està tancat. I crec que és bo recordar que en el futur s'haurà de continuar sent molt curós amb la seva aplicació, perquè continuï sent el més just i eficient possible, però també el menys traumàtic possible.

Fa uns instants els recordava algunes propostes del senyor Òscar Ribas. Ara els llegiré dues frases d'un altre cap de Govern -i cito-: "*Cal diversificar l'economia andorrana, fugint del monocultiu comercial que observem en l'actualitat*", "*Per atreure...*" -i torno a citar textualment- "*Empreses de serveis que puguin exportar sense necessitat de moviment físic de mercaderies*".

Aquesta visió de la diversificació i de les empreses de serveis és del Sr. Josep Pintat Solans, durant el seu discurs d'investidura del 1984. I el Govern del Sr.

Pintat va fer molt per obrir noves perspectives per a l'economia andorrana amb l'acord duaner amb Europa, però la seva visió d'una economia diversificada al tomb dels serveis no s'ha començat a materialitzar fins ara, trenta-quatre anys més tard.

Diversificar l'economia no es fa del dia a l'endemà. El 2012 vam aprovar la Llei d'obertura econòmica, que aixecava les traves a la inversió estrangera i donava drets econòmics als residents des del primer dia de la residència. Gràcies al nou model fiscal i a la política de transparència hem anat aixecant les dobles imposicions que castigava les exportacions de serveis des d'Andorra. Però tots aquests canvis necessiten temps per donar resultats.

És ara, sis anys després d'aprovar la Llei d'obertura econòmica i un cop deixada enrere la crisi, que comencem a veure el potencial del sector de serveis empresarials al nostre país. Perquè és el sector serveis el que està generant avui en dia més llocs de treball. Durant el primer semestre d'aquest any, l'economia en el seu conjunt ha creat uns 1.300 llocs de treball en comparació amb el primer semestre del 2017. D'aquests 1.300 llocs de treball, 540 -gairebé la meitat- corresponen al sector serveis. El conjunt dels sectors de l'economia creixen -de mitjana- un 3,4% anual; el sector serveis creix a un ritme de l'11%.

Fins al punt que avui, aquest sector s'ha convertit en el segon sector de l'economia andorrana, tant en nombre d'assalariats com en massa salarial, només superat pel sector del comerç minorista. I també amb la perspectiva de convertir-se, a aquest ritme, en el primer. Quan, recordem-ho, a finals del 2012, any d'aprovació de la Llei d'obertura, se situava tot just en el quart lloc. Això prova que la diversificació de l'economia comença a ser una realitat. Ja sabíem -per les dades estadístiques del Govern i pels informes de les agències de *rating*- que la inversió estrangera ha tingut un impacte clarament positiu sobre el PIB els últims cinc anys. Però ara, a més, sabem que el procés d'obertura econòmica comença a traduir-se en un canvi positiu per al teixit empresarial en el seu conjunt.

I vull que s'entengui bé el que estic dient: La diversificació és un canvi positiu que no hauria estat possible sense l'obertura econòmica. Però això no vol dir que la diversificació s'estigui duent a terme exclusivament des d'iniciatives internacionals. Darrere de la diversificació hi ha molts andorrans que ara veuen possibilitats de negoci en sectors que abans eren pràcticament inexistents.

L'obertura econòmica no ha estat mai només una qüestió d'atreure inversió estrangera sinó que és també, i sobretot, obrir les portes i remoure obstacles per treballar i fer negocis des d'Andorra cap a la

resta del món. Moltes de les noves iniciatives empresarials nascudes de la mà de l'obertura econòmica tenen socis i capitals internacionals, però també andorrans. L'obertura i la diversificació l'estem fent entre tots.

De la mateixa manera que fa trenta anys, en aquesta Cambra ja es parlava de diversificar l'economia i tot just avui comencem a veure senyals que vagin en aquest sentit, també seran futurs governs i futures majories parlamentàries les que culminaran aquest procés, n'estic segur.

Perquè la llei del 2012 no va ser el final d'un camí, sinó l'inici d'una nova etapa. La diversificació necessitava aixecar les traves a la inversió estrangera, però també requeria molts altres esforços. Uns esforços que podríem agrupar en tres grans grups: la seguretat jurídica, l'estabilitat fiscal i financera, i el desenclavament geogràfic d'Andorra.

La seguretat jurídica és clau per fonamentar qualsevol model de creixement econòmic, però és encara més important en el cas d'una economia que es vol internacionalitzar. Per això, en paral·lel a l'obertura econòmica, el 2012 vam posar en marxa una ambiciosa reforma de tota l'Administració de Justícia. Perquè un dels components fonamentals de la seguretat jurídica és aconseguir que els litigis es resolguin i s'executin en terminis raonables.

La reforma de la Justícia ha comprès, entre d'altres, l'externalització de l'execució de sentències civils i administratives, amb la creació dels saigs; un canvi que ja està donant resultats i que es tradueix en una clara agilització de l'execució de les decisions judicials. Aquesta externalització ha anat acompanyada de la regulació de la carrera judicial, d'una nova reglamentació de l'exercici de la professió d'advocat, procurador i notari, de la revisió dels procediments penals, de les lleis de mediació i d'arbitratge i del Codi de procediment civil, actualment a tràmit parlamentari. Amb el Codi de procediment civil es culmina la reforma de la Justícia, introduint un procediment més ràpid, més àgil i sobretot garantista.

També en aquesta qüestió aquest Govern ha passat de les paraules als fets. De regular la carrera judicial o d'aprovar la Llei d'arbitratge ja en parlava el Sr. Marc Forné en el seu discurs d'investidura el 2001. I el Codi de Procediment Civil també va ser objecte d'un compromís parlamentari, en aquest cas del senyor Albert Pintat en un debat d'orientació política el 2007. Tant l'un com l'altre es referien també a la nova seu de la Justícia, que finalment s'ha començat a construir aquesta legislatura i que entrarà en funcionament, previsiblement a finals del 2019. Aquesta nova seu, a banda de dignificar un

dels tres poders de l'Estat, permetrà als magistrats, als batlles i fiscals i la resta d'operadors jurídics dur a terme la seva feina amb major eficiència i garanties.

La seguretat jurídica també passa per la modernització del dret privat. Andorra, com vostès saben, no va viure un procés codificador al segle XIX i, per tant, el nostre dret privat continuava -i continua encara avui en bona mesura- pendent d'un procés d'ordenació, clarificació i sistematització. La legislatura passada vam aprovar -a iniciativa de la majoria parlamentària- la Llei de successions que ha de ser un dels pilars del futur Codi civil. I aquesta legislatura, el Grup Parlamentari Demòcrata ha estat treballant en una llei de la persona i la família que entrarà properament a tràmit parlamentari. Així doncs, la progressiva codificació del dret privat també contribuirà a incrementar la seguretat jurídica.

Una altra línia d'actuació clau en la qual s'ha treballat i caldrà seguir treballant és -com he dit- l'estabilitat fiscal i financera. En el fons, també és una qüestió de seguretat, en un sentit molt més ampli. L'Andorra que ens vam trobar el 2011, que acumulava més d'una dècada ininterrompuda de dèficits pressupostaris, no era capaç de generar una gran sensació de seguretat. Perquè quan de les finances públiques es tracta un deute és sempre un impost ajornat.

És normal que a Andorra, com a arreu, una de les prioritats hagi estat recuperar l'equilibri pressupostari. A més, podem dir que l'endeutament públic global del país sumant el del Govern i els comuns ha passat de representar un 42% del PIB el 2012 a un 37,6% el 2017. I estic segur que amb les liquidacions pressupostàries i el creixement del PIB d'aquest 2018, aquest percentatge continuarà baixant.

Tot i així, no n'hi havia prou amb polítiques de contenció de la despesa per assolir l'equilibri pressupostari, calia pensar també en els perills latents que amenacen les finances públiques del nostre país. Un d'ells -n'he parlat ja fa uns instants- era, i encara és, l'escassa diversificació dels ingressos públics i del teixit productiu en el seu conjunt. Amb la reforma fiscal i el procés d'obertura econòmica hem posat les bases per anar augmentant progressivament aquesta diversificació i dependre menys dels nostres sectors tradicionals.

Un altre perill latent el teníem -i el tenim- en la sostenibilitat del sistema de pensions. He explicat en diversos debats en aquesta Cambra que la branca de jubilació de la CASS estava calculada amb uns paràmetres d'esperança de vida propis dels anys 60 del segle passat. I durant quaranta any... durant

quaranta anys, de 1968 al 2008, la cotització a la branca de vellesa es va mantenir en el 8% sense cap modificació. El 2009 aquesta cotització va augmentar al 10%; i el 2015, al 12%.

A més, ja podem estar satisfets! Hem introduït per llei l'obligació de mantenir un mínim de reserves a la branca de jubilació; fet que obliga al Govern a anticipar-se i a adoptar les mesures necessàries perquè les reserves de les pensions no disminueixin. I en el futur, si es volen mantenir les pensions i no es vol carregar l'Estat amb unes obligacions del tot inassolibles, caldrà fer molts més esforços. Correspondrà a futurs governs decidir amb quina intensitat i ritme es fan aquests esforços. Però és evident que en el futur caldrà cotitzar encara més a la branca de vellesa i adoptar altres mesures complementàries.

També amb la voluntat de racionalitzar el sector públic, al llarg dels últims anys hem implementat diverses reformes al si de l'Administració general, dels cossos especials i també de les relacions del Govern amb els comuns.

En efecte, al llarg d'aquestes dues legislatures s'hauran reformat i dotat de regulacions pròpies tots els cossos funcionaris. Les lleis dels Bombers, de la Policia i del Cos Penitenciari són exemples de textos que s'han pogut debatre i aprovar en aquesta Cambra. Tenim a tràmit parlamentari la Llei del Cos d'Educació i el Ministeri d'Afers Exteriors està treballant en un Projecte de Llei del Servei d'acció exterior i de la carrera diplomàtica. Aquest desplegament normatiu era un mandat de la Llei de la funció pública del 2000 i una reclamació de tots els cossos de l'Administració. Han passat disset anys...

Una menció a part mereix la nova Llei de la funció pública, perquè en certa manera és la continuació de les mesures que es van adoptar la legislatura passada amb la reforma del sistema de pensions dels funcionaris. Quatre anys enrere vam haver de prendre una decisió difícil perquè afectava, cal ser clar, les expectatives de moltes persones, però molt necessària. Reformar els complements de pensions dels treballadors públics, que eren una llosa del tot inassolible per part de l'Estat, i crear un sistema de complement de pensió d'aportació definida.

En aquella reforma es van viure moments de certa tensió, però jo penso que el resultat és positiu perquè avui els funcionaris continuen tenint un complement a la seva jubilació i saben, a més, que cada any el Govern reserva uns diners determinats per proveir aquest complement en el futur. Una provisió que mai no s'havia fet abans.

Al nostre Govern li va pertocar rebaixar les expectatives de pensió dels treballadors públics. És cert. Però ara aquestes expectatives són raonables i estan sobretot garantides.

La Llei de la funció pública que està a tràmit parlamentari vol seguir aquesta mateixa lògica.

La Llei fins ara vigent, de l'any 2000, preveia un sistema d'incentius -anomenat gestió de l'acompliment o GADA- que era insostenible i, perquè no dir-ho, molt sovint injust. I per això es va suspendre; no per part del nostre Govern, sinó per part d'executius anteriors. Doncs bé, la nova Llei estableix un sistema d'incentius que dona als treballadors públics la possibilitat de desenvolupar una carrera professional -tant vertical com horitzontal- al si de l'Administració, sense que això representi un risc de sostenibilitat futura de les finances del Govern.

En la racionalització del sector públic també ha jugat un paper important -especialment en aquesta legislatura- la redefinició de les relacions entre el Govern i els comuns, sense sobrepassar el marc constitucional. Quan vam arribar al Govern, el sistema de relacions entre el Govern i els comuns -nascut abans de l'aprovació de la Constitució- portava 20 anys de rodatge, durant els quals s'havien detectat diverses disfuncions.

Ja Marc Forné parlava en la investidura del 2001 de "revisar les transferències als comuns" i de "concretar el marc competencial". També, vuit anys més tard, el Sr. Jaume Bartumeu, també en el seu debat d'investidura ens parlava i deia i cito: "concretar el marc competencial per evitar disfuncions" i també de reformar les finances comunals, deia també "per trencar el crònic procediment, afavorit pels topalls en la distribució de les transferències, de comprometre els comuns a gastar sense resoldre el seu horitzó financer".

Per tant, resumint, els problemes globals eren tres: definir millor les competències, adequar les transferències a les necessitats reals dels comuns i remoure aquelles limitacions de la llei de finances comunals que obligaven els comuns constantment a fer inversió que revertia després en una major despesa de funcionament i també en un major endeutament.

Avui, a l'espera que el Consell voti un nou text sobre transferències adequat a la sentència del Tribunal Constitucional del passat mes de març, les tres qüestions han quedat resoltes. Una reforma de la Llei de competències ha clarificat les atribucions dels comuns. Una nova Llei de transferències ha fixat la quantitat global dins d'uns límits més raonables i ha introduït nous criteris que afavoreixen, per primera

vegada, la solidaritat entre parròquies. I una reforma de la Llei de finances comunals ha aixecat les limitacions a la destinació de la transferència, fet que permet als comuns eixugar més endeutament i contribuir a la bona xifra global d'endeutament de l'Estat.

Després de la seguretat jurídica i de l'estabilitat fiscal i financera, he parlat d'una tercera prioritat a l'hora de garantir l'èxit del nou model de creixement. Una prioritat que ha estat una qüestió recurrent des de principis del segle XX: desenclavar geogràficament Andorra. Tots sabem que l'Andorra contemporània no s'entendria sense l'obertura de les carreteres, ara fa més 100 anys.

De les tres prioritats que he esmentat, potser aquesta és en la qual menys hem avançat en els últims anys. S'ha fet molta feina legislativa per millorar substancialment la seguretat jurídica; s'han fet també moltes reformes per garantir l'estabilitat fiscal i financera del nostre país; però també han estat uns anys marcats -no només a casa nostra, sinó també als països veïns- per un ritme inversor molt moderat, condicionat per la necessitat d'equilibrar els pressupostos.

Tot i així s'han fet avenços molt significatius. Vull recordar que el Govern espanyol, el 2012, en uns moments molt durs per a l'economia espanyola, va donar l'impuls definitiu per acabar la reforma de la connexió entre Andorra i la Seu d'Urgell, que portava anys aturada. I aquí, evidentment, va quedar palesa -un cop més- la importància de tenir una bona interlocució amb els governs veïns.

En aquest sentit, la prova més clara dels fruits que pot donar la bona entesa entre governs és l'extens programa de millores en els accessos des de França, fruit de l'acord que vaig signar i que vam signar el primer ministre francès i jo mateix a París el març de l'any passat. En aquell acord Andorra es comprometia a cofinançar -fins a 10,5 milions- els treballs per evitar que el risc d'allaus continuï tallant els accessos rodats des de França durant alguns dies dels mesos d'hivern. A més, l'acord estava estretament vinculat amb el programa del Govern francès d'invertir 140 milions d'euros en la millora de la carretera nacional 20 entre Foix i Andorra i fer la desviació de Tarrascó.

En aquest sentit, també és benvinguda la reforma de la C-14 a l'alçada dels Tres Ponts que està duent a terme la Generalitat de Catalunya i els vull felicitar. I també caldrà prosseguir amb els esforços interns, com ho estem fent amb el nou projecte de desviació de Sant Julià de Lòria, que s'acabarà de construir el desembre de l'any que ve; i que es complementarà -perquè també va ser un compromís- amb una nova

rotonda a l'alçada de la Borda Sabaté, que ajudarà a agilitzar i fer més fluïda l'entrada i sortida del Principat per la frontera hispanoandorrana.

Però és evident que desenclavar Andorra no és només una qüestió d'accessos per carretera. Des de fa dècades allò que situa un país al món és disposar d'un aeroport amb línies regulars a les principals capitals del seu entorn. En aquest punt sorgeix la qüestió de la conveniència i la viabilitat de tenir un aeroport en territori andorrà. Fa 10 anys es van realitzar uns estudis per ubicar un aeroport a la zona de la Rabassa, a Sant Julià, i ara la Cambra de Comerç està estudiant la possibilitat d'ubicar-lo a la zona d'Envalira.

Crec que aquests estudis s'han de llegir sempre des d'una triple perspectiva. En primer lloc -evidentment- la possibilitat de fer-ho. En segon lloc, el cost econòmic, la capacitat d'assumir-lo i la rendibilitat de la nova infraestructura. I en tercer lloc -i no per això el menys important- el cost mediambiental i l'impacte en la qualitat de vida que pot suposar construir un aeroport en unes valls d'alta muntanya com les nostres.

El Govern no tanca la porta a estudiar i valorar totes les possibilitats. Però, fins i tot en el cas que un aeroport dins del territori andorrà fos possible, que fos a més econòmicament sostenible i assumible des d'un punt de vista mediambiental; fins i tot en el cas que es complissin aquests tres requisits -que ja seria complir molt-, estaríem parlant d'una infraestructura que no podria entrar en funcionament ni a curt ni a mitjà termini.

Per tant, la prioritat del Govern continua sent l'impuls de l'aeroport d'Andorra-La Seu d'Urgell; que és una infraestructura ja construïda, en la qual s'han realitzat totes les proves de vol necessàries i que està pendent de l'autorització del Govern espanyol per a l'operació de vols amb el sistema GPS. Hi ha companyies interessades a operar línies regulars a diverses ciutats europees des de l'aeroport d'Andorra-La Seu d'Urgell i les converses amb l'executiu espanyol fan preveure que el sistema GPS pugui ser una realitat durant els primers mesos del 2019. Una altra vella aspiració que es podria aconseguir després de tants i tants anys. Avui mateix, el ministre d'Economia està reunit a Madrid amb els secretaris d'Estat d'Innovació i de Foment espanyols; i doncs, aprofito Sr. síndic per excusar la seva absència.

Si d'aquí un any o un any i mig l'aeroport d'Andorra-La Seu està funcionant amb certa regularitat serà -en part- un èxit de tots, un èxit d'aquest Govern però sobretot un èxit per Andorra.

També cal admetre aquells casos on no hem reeixit. Com la construcció d'un heliport nacional. Gairebé tothom coincideix que aquesta infraestructura és necessària i que tindria un impacte positiu en el país. Però -fent nostra una coneguda expressió anglosaxona- ningú no la vol al seu pati del darrere. El Govern ha estudiat diverses ubicacions, però totes elles han plantejat problemes i han generat rebuig social.

Pel que fa a la darrera ubicació estudiada, entre FEDA i la boca est del túnel dels Dos Valires, el Govern espera a tenir tots els informes per prendre una decisió definitiva. Una decisió que, en cap cas posarà en risc la seguretat o la qualitat de vida dels ciutadans. I, tal com ens vam comprometre amb el ministre d'Ordenament Territorial, la plataforma veïnal serà degudament consultada i informada.

Senyores conselleres i senyors consellers generals,

En la implementació d'un programa de Govern la qüestió de la relació d'Andorra amb el seu entorn i amb la comunitat internacional ocupa i ocuparà sempre un lloc destacat. La posició d'Andorra al món és una qüestió clau que està directament relacionada amb les oportunitats de creixement de la nostra economia i també amb els horitzons de desenvolupament sobretot de les generacions futures, no en tinc cap dubte. I és una qüestió que també té relació amb el que deia fa uns instants: amb la seguretat jurídica, amb l'estabilitat fiscal i financera i amb el desenclavament geogràfic. Un país amb una relació clara i estable amb el seu entorn i amb la comunitat internacional és també un país que inspira confiança.

La definició d'aquest marc de relacions comença per la qüestió europea. Tots els governs que ens han precedit han sostingut la idea d'una Andorra que mantingui una especial relació amb la Unió Europea, sense ser-ne membre. Ja en parlava el Sr. Òscar Ribas a principis dels anys 80 del segle passat, preveient l'entrada d'Espanya a la Comunitat Europea que això canviaria el paradigma per a Andorra. I una de les principals fites del Govern del Sr. Josep Pintat va ser -precisament- assolir un acord duaner amb la Unió Europea, que va obrir noves possibilitats de creixement per a l'economia andorrana. Just després de la Constitució, el Govern Ribas plantejava anar ampliant l'acord de l'any 1990 amb acords sectorials sobre serveis i altres àmbits.

Més recentment, ja en aquest segle, el Sr. Marc Forné deia el 2001 que calia "assolir un acord d'associació específic sobre la lliure circulació de treballadors i persones"; i el Sr. Albert Pintat va proposar l'entrada d'Andorra a l'Espai Econòmic Europeu -que no deixa de ser un acord d'associació

global-; i el Govern del Sr. Jaume Bartumeu va posar sobre la taula la qüestió d'un acord d'associació ad hoc. Tot això ve de molt lluny.

Finalment, 25 anys després de la signatura de l'acord duaner, el 2015 van començar les negociacions per a un acord d'associació entre la Unió Europea i els tres petits estats tercers: Mònaco, San Marino i Andorra. D'entrada, aquest format de negociació ha servit per enfortir de manera molt significativa les relacions entre els tres estats, per trobar també interessos entre aquests països i estratègies de negociació compartides. És evident que la realitat socioeconòmica d'Andorra no és ni la de Mònaco ni la de San Marino; però també és clar que hi ha qüestions -com pot ser la lliure circulació de persones- en què els interessos d'uns i dels altres són molts similars.

Davant de la voluntat de negociació de la Unió Europea, l'actitud del Govern no podia ser una altra que explorar les possibilitats que oferia un eventual acord d'associació. No podia ser un altre. La participació d'Andorra al mercat interior europeu obre clares oportunitats de creixement i desenvolupament per a les empreses, els professionals i els treballadors del nostre país. Precisament per a la consolidació del creixement que està vivint el sector dels serveis, l'accés al mercat interior europeu representa un gran impuls. Així mateix, les possibilitats del desenvolupament d'una indústria lleugera, innovadora i d'alt valor afegit al nostre país també passen -en bona mesura- per tenir accés al mercat interior i a les seves polítiques de qualitat de la producció industrial. Un sector, Srs. consellers i Sres. consellers, on tot està per fer i que tot és possible.

Ara bé, el Govern també ha estat sempre molt conscient -i, a més, hi ha una part de l'oposició que ens ho recorda constantment-; el Govern sempre ha estat molt conscient -deia- del gran risc que representaria un acord d'associació amb la Unió Europea que no respectés determinades especificitats del nostre país.

De la mateixa manera que no ens podem quedar de braços plegats, acontentant-nos amb els sectors tradicionals de l'economia andorrana sense buscar-ne de nous; tampoc podem posar en risc el que ja tenim per les expectatives d'uns nous sectors que encara no estan presents al nostre país o que ho estan de manera molt incipient. Un cop més, com sempre ha fet Andorra històricament, un cop més cal trobar aquests famosos equilibris que sempre ens han garantit la nostra sobirania.

Per això el Govern va definir, des del principi de la negociació, unes línies vermelles que representaven aquelles especificitats que Andorra volia mantenir.

Un tractament específic per al tabac, ja que és un producte del qual depèn la sostenibilitat de les explotacions agrícoles així com de bona part del sector industrial del nostre país, i avui dia representa 25% dels nostres ingressos.

El manteniment d'una política migratòria i de cohesió social que permeti a Andorra controlar els fluxos de circulació i establiment de persones. Perquè és una evidència que no és el mateix l'impacte que poden tenir 70.000 persones sobre un espai de 500 milions de persones, que 500 milions de persones sobre un país de 70.000 habitants.

També una aplicació gradual i progressiva de la lliure circulació de serveis. Precisament per permetre que aquest sector es consolidi a Andorra.

I també, un tractament específic de les dues grans empreses públiques d'energia i de telecomunicacions. Perquè el mercat andorrà és molt reduït i perquè FEDA i Andorra Telecom tenen per a nosaltres un valor estratègic de transformació de la nostra economia i un component clar de preservació de la nostra sobirania.

De moment, en el transcurs de les negociacions, el Govern ha defensat amb èxit aquestes particularitats, en la mesura que han fet part de les converses. Perquè sempre ho ha dit, perquè hem defensat coses que són raonades i que són raonables. Durant la negociació del capítol de lliure circulació de mercaderies hem aconseguit un acord específic sobre el producte del tabac que dona un període transitori de 30 anys per a l'adaptació i la transformació del sector agrícola i industrial del nostre país. I que manté les franquícies comercials de l'acord de l'any 1990. És el període transitori més llarg que mai ha acceptat la Unió Europea en un acord d'associació. A ningú se li escapa que la reconversió del sector del tabac serà una realitat d'aquí a 30 anys -amb o sense acord d'associació- simplement pel canvi d'hàbits de la població que ja estem vivint avui dia.

El Govern també ha estat ferm a l'hora d'excloure de la negociació elements aliens al mercat interior que afectaven de ple la competitivitat de l'economia andorrana i, doncs, també la nostra sobirania. Parlo en aquest cas de la voluntat clara d'Andorra d'excloure qüestions fiscals de l'acord d'associació. Perquè l'acord ha de servir per potenciar la competitivitat d'Andorra, no per disminuir-la.

És amb aquest esperit constructiu, però a la vegada ferm i prudent per defensar els interessos d'Andorra, que el Govern seguirà negociant l'acord d'associació

amb la Unió Europea. I seguirem negociant fent participar, com hem fet amb lliure circulació de mercaderies, la societat civil. Entenc que futurs governs haurien de seguir per aquest camí i, finalment, fer una lectura i una valoració global de l'acord per avaluar si és realment beneficiós per a Andorra. Si es continua per aquest camí iniciat, les possibilitats de concloure un acord que sigui globalment beneficiós per al nostre país són força altes. Ens ho hem de creure. En qualsevol cas, i ho dic avui en seu parlamentària, no serà el meu Govern el que conclourà les negociacions.

La posició d'Andorra al món comença amb aquesta relació especial amb l'entorn europeu, però no s'acaba -evidentment- en l'entorn europeu.

Al llarg d'aquestes dues legislatures, el Govern ha dut a terme una intensa activitat en diversos fòrums multilaterals per posicionar Andorra com un referent, principalment, en dues qüestions: l'educació i la sostenibilitat.

Tindrè oportunitat de desenvolupar aquestes dues qüestions més endavant des d'una perspectiva de política interna; ara senzillament es tracta de recordar la presidència andorrana del Consell d'Europa, centrada en l'educació; i el programa d'educació en valors de ciutadania democràtica que s'està implementant a l'Escola Andorrana, també en estreta col·laboració amb el Consell d'Europa.

Pel que fa a la sostenibilitat, Andorra va assumir compromisos clars i fermes en la COP 21 celebrada a París el 2015, que va donar lloc a un nou acord per lluitar contra el canvi climàtic.

En aquest sentit, també vam estar presents el desembre de l'any passat a la Cimera del Planeta, impulsada pel president de la República Francesa i copríncep Emmanuel Macron, per accelerar la implementació de l'acord de París.

Així mateix, aquest estiu Andorra ha passat la primera avaluació voluntària sobre el compliment dels objectius de desenvolupament sostenible marcats per les Nacions Unides a l'Agenda 2030. Constatant un ampli compliment dels paràmetres avaluats.

Al costat d'aquestes dues prioritats de l'acció internacional del nostre país, també hem atès la demanda de solidaritat davant d'una de les crisis humanitàries més dramàtiques dels nostres dies: la situació dels centenars de milers de persones desplaçades involuntàriament dels seus països per raó de la guerra o el terrorisme.

L'aprovació, el març passat, de la llei de protecció temporal i transitòria per raons humanitàries, així com l'estreta col·laboració del Govern amb la

Comunitat de Sant Egidí fan que l'acollida de refugiats estigui a punt de ser una realitat.

Andorra no pot viure d'esquena als grans problemes del món i ha d'assumir la seva part de responsabilitat i solidaritat, sempre amb les majors garanties i posant per damunt de tot el respecte als drets humans, a la dignitat de les persones i la seguretat.

Associar Andorra a qüestions claus per al futur de la humanitat com són l'educació, la sostenibilitat i la gestió de la crisi dels refugiats contribueix a donar una imatge internacional del nostre país més realista, acurada i justa; allunyada d'alguns tòpics i prejudicis injustos que tant mal ens han fet en un passat recent.

Evidentment, per acabar definitivament amb la imatge injusta d'Andorra com un país poc transparent, també cal estar present i ser proactiu en les institucions de governança econòmica.

Andorra ha superat amb èxit les avaluacions del Moneyval i el Greco, els organismes del Consell d'Europa que lluiten contra el blanqueig de capitals i la corrupció; així com les diverses avaluacions sobre transparència i cooperació fiscal de l'OCDE, seguint la línia marcada a la Declaració de París, el març del 2009 i continuada des d'aleshores pels successius governs.

Recordem tots plegats en quina situació ens trobàvem la primavera del 2009 i en quina situació estem avui, nou anys després. Precisament en el moment en què el director del centre de política fiscal de l'OCDE, el Sr. Pascal Saint-Amans, afirmava la setmana passada que Andorra és un país que no suscita cap preocupació.

Un pas decisiu per seguir avançant cap a la qualitat i la bona governança financera seria entrar a formar part del Fons Monetari Internacional. Això permetria reforçar la solvència i l'estabilitat financera d'Andorra com a país, fet que té una repercussió positiva a l'hora de rebaixar el cost del finançament del deute públic.

El procés d'adhesió al FMI és laboriós i requereix reflexió; amb tota probabilitat no serà un procés que culmini aquest Govern, però és un pas imprescindible si Andorra vol consolidar el seu creixement i la seva estabilitat.

De fet, les agències de ràting apunten de manera molt clara els passos que Andorra haurà de seguir si vol continuar augmentant la seva qualificació: Millors dades estadístiques, i el Govern està treballant en una millora constant del Departament d'Estadística.

Trobar un prestador d'última instància per al sistema financer; i entrar a formar part del Fons Monetari Internacional.

Tot i no haver assolit aquests tres objectius, hem iniciat l'augment dels ràtings de país.

En el moment de la nostra arribada al Govern, feia ja alguns anys que les agències de qualificació rebaixaven periòdicament la nota d'Andorra, pels efectes de la crisi i per la manca de reformes estructurals.

Durant el primer mandat vam aturar aquesta davallada i la implementació de les reformes així com la fi de la recessió econòmica feien preveure un augment del ràting. Un augment que es va fer esperar per la crisi sobrevinguda arran de l'afer BPA. Aquella crisi va significar altra vegada el descens de la qualificació del nostre país, així com un enduriment de les condicions que les mateixes agències de ràting posaven per tornar a augmentar la qualificació.

Afortunadament, aquells moments extremadament complicats han quedat enrere i deixarem les qualificacions d'Andorra en una línia ascendent. A vegades pot semblar que aquesta qüestió dels ràtings de país s'aparta molt de les necessitats i les prioritats de l'economia real.

Però tots sabem que les qualificacions de les agències de ràting són un element essencial a l'hora de prestar diners a un Estat amb uns determinats interessos o a l'hora de decidir-se a fer una inversió en un determinat país. Per tant, el compromís de qualsevol Govern responsable ha de ser continuar fent tots els esforços necessaris per millorar la seva qualificació.

Finalment, i per acabar amb aquest capítol, la presència d'Andorra al món té una cita especial amb l'organització de la Cimera Iberoamericana 2020. Quan el nostre país assumeixi, com tot sembla apuntar, la secretaria pro tèmpera de la Cimera Iberoamericana aquesta tardor, començaran dos anys de feina molt intensa que s'ha de traduir en una promoció sense precedents del nostre país en una regió, la iberoamericana, que compta amb societats molt dinàmiques i amb diverses economies emergents.

Sempre hem dit que Andorra ha d'aprofitar la plataforma i l'altaveu que representen els fòrums multilaterals. I en aquest cas estem parlant d'un fòrum de primer nivell. La celebració de la Cimera de caps d'Estat i de Govern a finals de la tardor del 2020 serà la culminació de gairebé dos anys en què Andorra haurà rebut la visita de nombrosos ministres, institucions públiques i privades, empresaris, periodistes, intel·lectuals i altres

membres de la societat civil de tots els països que conformen la Comunitat Iberoamericana.

Un país com Andorra, que vol ser obert, divers i amb una economia i una societat internacionalitzades, ha de saber aprofitar aquesta oportunitat. A l'espera de l'atorgament definitiu de la Cimera 2020, el Govern ha avançat en la temàtica de la mateixa: El vincle entre innovació i sostenibilitat. Com he dit fa uns instants, la sostenibilitat és un repte important per a qualsevol país i especialment per a un país amb pocs recursos naturals i un equilibri ecològic fràgil com Andorra; per això n'hem fet una prioritat.

D'altra banda, la innovació és una de les vies clares de creixement de la societat i l'economia andorranes. Unir ambdues qüestions és, doncs, de l'interès del nostre país.

Com també és de l'interès d'Andorra donar a la Cimera 2020 un caràcter més multicultural que mai. Perquè Andorra és un cas únic dins de la Comunitat Iberoamericana.

És un país que té com a llengua oficial el català; amb una població que també parla espanyol i francès, per això formem part de la Cimera i també de la Francofonia; amb una presència molt notable d'una altra llengua universal com és el portuguès, i des de fa uns mesos som observadors de la Comunitat de Països de Llengua Portuguesa; i també tenim una petita colònia angloparlant.

Per tant, tot això també ha d'estar present en la Cimera Iberoamericana 2020.

Aprofito avui per agrair la unanimitat de les forces parlamentàries a l'hora de donar suport a la Cimera Iberoamericana 2020. Serà el pròxim govern que tindrà l'honor de dirigir aquest esdeveniment internacional major.

Senyores conselleres, senyors consellers,

Quan es governa es cometen errors que cal assumir i rectificar. Mai no s'arriba a poder fer tot i queden promeses i compromisos pendents de complir. I cal assumir-ho. Així ho he anat fent al llarg d'aquesta intervenció; i ho seguiré fent. A vegades passa també que es cometen errors en la manera d'explicar les coses, o en l'èmfasi que hi posem. I així, durant els primers anys d'aquest Govern va semblar que només ens preocupaven les grans qüestions econòmiques o els canvis que la comunitat internacional esperava d'Andorra. Alguns fins i tot van fer la caricatura d'un Govern tecnòcrata, que només parla d'economia i d'altres assumptes allunyats del dia a dia de les ciutadanes i els ciutadans.

Però la realitat és que el meu equip i jo hem implementat un extens programa en matèria de serveis socials, en el seu sentit més ampli. Un

programa social propi d'un país del segle XXI. Perquè la qüestió social en els nostres dies demana un enfocament molt més divers i matisat que dècades enrere. Del que es tracta és de construir una societat inclusiva. I la societat inclusiva no és una societat homogènia, amb una igualtat entesa com a uniformitat; sinó amb una igualtat entesa com a igualtat d'oportunitats, de donar a tothom l'oportunitat de desenvolupar un projecte de vida i de ser part activa de la societat. Per això la nostra política social no ha estat ni serà mai la política social del subsidi, sinó la de l'empoderament: La de donar a les persones les eines per superar els obstacles i fer-se un lloc a la societat.

Aquesta és la filosofia que uneix totes les accions de política social que s'estan duent a terme des del Govern. És, en definitiva, la filosofia que va inspirar la Llei de Serveis Socials i Sociosanitaris, impulsada per la majoria democràtica en aquesta Cambra la passada legislatura i desplegada durant la present legislatura.

Lluny del que es va dir en algun moment, aquesta llei no és una llei regressiva, sinó tot el contrari. N'hi ha prou de veure com ha evolucionat el pressupost en aplicació d'aquesta llei: El 2015, quan la llei tot just s'acabava d'aprovar, el pressupost del Departament d'Afers Socials era de 15 milions d'euros. El 2017, dos anys després, el pressupost liquidat va ser de 23 milions. El personal del Departament també ha crescut, passant de 60 a 133 professionals.

A alguns aquest augment de personal els pot semblar exorbitant, però és que nosaltres hem posat en marxa tota una sèrie de serveis que havien estat reclamats durant anys pels col·lectius i les persones concernides. En citaré alguns:

El Servei d'Atenció Immediata per a les persones en risc d'exclusió social, l'ampliació del Servei d'Atenció a les Víctimes de Violència de Gènere i Domèstica, el Servei d'Igualtat, el Servei per a l'Autonomia Personal, el Servei de Trobada Familiar o el Servei d'Atenció a adolescents en risc, entre d'altres.

Tots els serveis i programes estan pensats per ajudar a les persones a superar la situació d'exclusió o de discriminació que pateixen, no pas per perpetuar aquesta situació.

Quan eliminem els contractes de baix rendiment, que discriminaven a les persones amb discapacitat, i els substituïm pels incentius de la Xarxa d'empreses inclusives, el que estem fent és donar eines a les persones amb discapacitat i fer-les part activa del seu procés d'inclusió social.

Quan reorganitzem i ampliem el Servei d'Atenció Domiciliària ho fem pensant en què les persones grans puguin romandre al seu domicili el màxim de temps possible. Perquè volem una societat on les persones grans estiguin presents i tinguin un paper actiu. I on l'ingrés a un centre residencial sigui l'últim recurs. A més, el Servei d'Atenció Domiciliària ara depèn directament del Govern, que ha assumit la prop d'una quarantena de treballadors que depenien dels Comuns i del SAAS; aquesta centralització del servei permet donar una prestació uniforme, ampliada i de màxima qualitat a tots els ciutadans amb independència de la parròquia de residència.

Quan fem que els familiars propers a les persones amb pocs recursos se n'hagin de fer coresponsables, també estem fomentant una societat activa i implicada, Sí Sr. López, ho estem fent.

Quan impulsem el Programa d'Acolliment Familiar, perquè aquelles famílies que ho desitgin puguin fer-se càrrec de menors els pares dels quals han perdut la custòdia, ho fem pensant que per als menors és sempre millor un entorn familiar que no pas una institució; però també ho fem perquè volem que les famílies del nostre país s'impliquin en la construcció d'aquesta societat inclusiva i cohesionada.

Quan atorguem el guardó Olympe de Gouges a empreses que promouen la igualtat de gènere en l'àmbit laboral, ho fem perquè sabem que la lluita contra la discriminació que pateixen les dones no es pot abordar només des de la llei i els reglaments; sabem que cal la implicació activa de totes i tots.

Per això diem que no ens agrada la política social del subsidi: En què les persones vulnerables, o amb discapacitat, o els infants i joves en situació de risc, en què tots aquests col·lectius i persones són vistos simplement com els destinataris passius d'ajuts econòmics. No, nosaltres els volem actius i presents en la societat.

El Consell General té damunt la taula alguns textos de política social molt rellevants. Potser el més rellevant, perquè és el més transversal, és el Projecte de Llei d'Igualtat de tracte i no discriminació.

És una llei fruit d'un procés participatiu en què es va elaborar el Llibre Blanc de la Igualtat, i que aborda la lluita contra la discriminació des d'una perspectiva transversal: arribant a totes les persones i col·lectius que poden patir aquesta discriminació.

És una llei que no es limita a una declaració de bones intencions, sinó que incorpora mesures efectives de lluita contra la discriminació.

Per exemple, estableix la igualtat de retribució entre homes i dones, fixa un règim de sancions per a tots

els casos de discriminació i inverteix la càrrega de la prova en cas de possible discriminació.

Tot i que la voluntat del Govern és treballar en aquesta perspectiva transversal, també és cert que la discriminació que pateixen encara avui les dones, que no són un col·lectiu, sinó que són la meitat de la població, requereix una llei específica. És per això que la setmana vinent començarà el procés per elaborar el projecte de llei d'igualtat efectiva entre homes i dones. Una llei que, com és evident, no s'enllestirà en aquest mandat, però la feina ja quedarà preparada perquè pugui ser represa durant la propera legislatura, i votada pels nous consellers generals.

En canvi, el Govern sí que té a punt per entrar a tràmit parlamentari el projecte de llei d'infància, que segueix totes les recomanacions del Comitè dels Drets dels Infants de les Nacions Unides. Una llei que introdueix la capacitat progressiva dels infants i dels adolescents i que va ser qualificada com a modèlica per part de la representant especial de les Nacions Unides per la Violència contra els Infants.

Una altra llei de marcat caràcter social que el Consell té pendent d'aprovació és el Projecte de llei de mesures urgents relatives a l'arrendament d'habitatges. El Govern no ha restat insensible a la problemàtica de la manca d'habitatges de lloguer i al consegüent també augment de preus a causa d'aquesta manca d'oferta. Nosaltres partim de la base que no tenim cap vareta màgica per multiplicar els habitatges de lloguer i solucionar aquest problema.

El que sí hem fet és presentar un projecte de llei realista, que incorpora tot un seguit de mesures que fomentaran que pisos que avui no estan al mercat de lloguer perquè estan buits o perquè es destinen a d'altres usos tornin al mercat de lloguer.

D'entrada, la llei preveu un impost sobre als habitatges buits -excloent, evidentment, les segones residències i altres supòsits. També es preveu que no s'apliqui la part estatal de l'impost de transmissions patrimonials quan s'adquireixi un immoble per destinar-lo a lloguer, com a mínim durant cinc anys. Així mateix, la llei permetrà ajornar l'import de la cessió econòmica urbanística quan es tracti de construccions o ampliacions d'edificis destinats a l'habitatge de lloguer.

A més, per limitar la proliferació d'habitatges de lloguer turístic, es reforma la llei de finances comunals i la llei d'allotjaments turístics perquè els lloguers turístics passin a tenir en tots els casos la consideració d'activitat comercial, i per tant hagi de tributar a l'impost comunal de radicació en funció de la seva superfície.

Totes aquestes mesures de la llei, unides al reforçament del Servei d'inspecció del Ministeri de Turisme -que estarà especialment dedicat a perseguir els allotjaments turístics il·legals-, han de permetre reactivar l'oferta d'habitatges de lloguer.

Aquestes són les propostes del Govern, recollides al Projecte de llei. Ara bé, no ens enganyem. Ara bé, la manca d'habitatge de lloguer -a la qual han de fer front governs de signe divers a molts països del nostre entorn- no té solucions ni ràpides ni immediates. No fem demagògia en aquesta sala. És una qüestió que requereix de la participació de tots: el Govern, els comuns -que des d'avui també els invito a rebaixar la cessió urbanística en casos de lloguer-, però també els propietaris privats. I, més enllà d'aquest Projecte, el Govern continua treballant també en altres normes exclusivament reglamentàries.

En el capítol de les infraestructures socials, l'any vinent es duran a terme els treballs d'adequació de l'antiga residència Solà d'Enclar per ubicar-hi el Centre Residencial d'Educació Intensiva, és a dir, el centre per tractar menors amb problemes conductuals o d'addicció. També fa uns mesos el Govern va signar amb la Fundació Armor un conveni per a la futura cessió de pisos i locals d'un edifici que serà construït per la Fundació i que el Govern podrà destinar a finalitats socials. Vull aquí agrair a aquesta família aquesta fundació per la seva generositat. És una demostració més de què a Andorra existeix la solidaritat en molts casos, no des del Govern sinó també des d'iniciatives privades.

Un altre pilar bàsic del nostre programa polític, al qual hem volgut donar un enfocament marcadament social, és la seguretat. Crec que tots en aquesta Cambra estarem d'acord que a Andorra el manteniment de la seguretat i de l'ordre públic no ha estat mai un instrument de repressió sinó, ben al contrari, un mecanisme per garantir la cohesió social. A casa nostra la seguretat és un actiu preuat, tant per les ciutadanes i ciutadans del país, com per totes aquelles persones que ens fan el gran honor de visitar-nos.

Al llarg dels últims anys són molts els avenços que s'han fet per mantenir i fins i tot millorar els nostres alts nivells de seguretat. Des de la vessant normativa amb la nova llei del Cos de Policia o els convenis de cooperació policial signats amb la República Francesa i el Regne d'Espanya; i també des de la vessant de la gestió, amb la creació de vint-i-cinc noves places d'agent de Policia i set noves places d'agent penitenciari -més enllà de la cobertura de les vacants.

A vegades es pot criticar amb raó un govern per incrementar el nombre de funcionaris. Però també passa sovint que aquest increment és imprescindible per mantenir valors molt preuats i fonamentals, com la seguretat; o per donar compliment a les previsions de les lleis aprovades pel Consell General, com passa amb la Llei de serveis socials de la qual parlava fa uns instants.

Les millores en la política de seguretat i ordre públic dels últims anys culminen amb el Projecte de llei de seguretat pública, que el Govern va trametre al Consell General l'abril passat i que espero que es votarà en aquesta Cambra molt properament. Aquesta Llei serà un instrument clau per lluitar contra l'incivisme i sobretot per promoure la convivència ciutadana. És una llei que ataca frontalment problemes com el consum d'alcohol a la via pública, els locals d'oci nocturn que no respecten els horaris d'obertura i tancament o els nivells de soroll excessius. El text dona així resposta a les reivindicacions de les persones que viuen en les zones més turístiques, com el Pas de la Casa.

Més enllà de la "SEGURETAT" -en majúscules- i dels nivells baixíssims de criminalitat que sempre ha tingut el nostre país, la futura Llei de seguretat pública ens permetrà vetllar per la seguretat quotidiana, per la convivència i pel civisme. A més, la Llei regula aspectes sobre els quals fins ara hi havia un buit legal, com els mecanismes de videovigilància.

D'altra banda, el Govern té enllestits els treballs del Projecte de llei de responsabilitat penal dels menors, que també pot entrar a tràmit parlamentari, per bé que el text pugui acabar quedant pendent d'aprovació per a la propera legislatura.

Senyores conselleres i senyors consellers, he dit abans que l'educació ha estat, i al meu parer ha de seguir sent, una de les prioritats de l'acció internacional d'Andorra. Però més enllà de l'esfera internacional, l'educació és i ha de seguir sent una prioritat a nivell intern. En un país de reduïda dimensió territorial, amb escassos recursos naturals i que no ocupa una posició geo estratègica clau, la formació del capital humà és una qüestió cabdal.

A més, Andorra té en la seva estructura educativa un element molt singular de la seva identitat: la convivència de tres sistemes públics i gratuïts. La riquesa del sistema educatiu andorrà és un actiu a preservar; un actiu que està estretament vinculat a la pervivència del copríncipat -tindrem ocasió de parlar-ne més endavant. Això no vol dir que ens haguem de conformar amb el tradicional discurs que diu que a Andorra conviuen tres sistemes públics, gratuïts de qualitat i de lliure elecció. Crec que cal

anar més enllà en dos sentits: d'una banda, ampliar encara més l'oferta educativa del nostre país; i de l'altra, apostar per la qualitat i la millora constant de l'Escola Andorrana, que és el principal sistema nostre.

L'ampliació de l'oferta educativa és un important element a l'hora d'internacionalitzar la societat andorrana. Durant l'anterior legislatura vam reformar l'antic règim de residències passives i vam crear tota una nova gama de tipologia de residències internacionals. Des d'aleshores Andorra ha atret l'atenció d'emprenedors, d'esportistes d'alt nivell i de professionals de tot tipus que han fet del nostre país casa seva. Molts d'ells valoren molt positivament la possibilitat d'optar entre l'escola francesa, espanyola i andorrana; però també hi ha -per raons òbvies- una demanda creixent d'una oferta d'escolarització en llengua anglesa.

Per això la consolidació de l'Escola Internacional Àgora i la recent obertura del British School, amb una important inversió estrangera, són dos bones notícies que indiquen la bona salut del sector educatiu al nostre país.

He dit també que calia seguir avançant en la millora del sistema educatiu andorrà. El naixement de l'Escola Andorrana, als anys 80 del segle passat, va ser un pas decisiu cap a una major sobirania. Va ser també una aposta per un sistema educatiu modern, a l'avantguarda de la pedagogia i que tenia per objectiu preparar els nostres joves perquè poguessin prosseguir els seus estudis a banda i banda dels Pirineus. I va ser una aposta encertada, com s'ha demostrat al llarg de tots aquests anys.

Però calia anar més enllà. I demostrar que l'Escola Andorrana no només és una qüestió d'identitat i de sobirania, sinó que també és un sinònim de qualitat. Per això des del curs 2012-2013, el Ministeri d'Educació ha estat implementant el Programa Estratègic per a la Renovació i Millora del Sistema Educatiu Andorrà. I avui l'Escola Andorrana com en els seus inicis continua a l'avantguarda pedagògica amb la implementació de l'educació per competències.

Fa un any vaig anunciar, a més, que el sistema educatiu andorrà se sotmetria a les avaluacions de qualitat del programa PISA, del programa PISA for School. Doncs bé, l'avaluació externa de PISA ja ha començat i estic segur que ens aportarà elements que ens ajudaran a seguir millorant la qualitat del nostre sistema educatiu. Així mateix, l'acord amb ESADE que hem estat negociant al llarg de l'últim any per avaluar la competència en emprenedoria dels alumnes del sistema andorrà també serà una realitat en les properes setmanes.

També el Projecte de llei del Cos d'Educació, del qual he parlat abans, fa un èmfasi especial en la formació dels docents. Perquè la qualitat de qualsevol servei públic comença per dignificar, valorar i oferir perspectives a les persones que estan al capdavant del servei: en aquest cas els mestres i la resta de personal docent de l'Escola Andorrana.

I quan es parla de qualitat del sistema educatiu, també cal parlar d'infraestructures, perquè "L'hàbit no fa el monjo -i permeti'm una petita dita- ni al frare", és cert, però el preserva, segur. Les millores en infraestructures educatives al llarg dels últims anys han estat notables. La reforma de l'Escola d'Ordino i la nova escola de Canillo són els exemples més clars, i ha sigut sota els mandats que s'han acabat els prefabricats a les escoles andorranes. A més, aquest any s'ha començat la reforma integralment l'escola andorrana de Santa Coloma en una bona part. Una altra vella aspiració i promesa que es fa realitat aquests dies.

L'aposta per la qualitat també abasta la formació universitària, amb l'aprovació d'una nova Llei d'ensenyament superior, una llei específica per a la Universitat d'Andorra i la creació de l'Agència de la Qualitat de l'Ensenyament Superior d'Andorra el 2016. Aquest Govern té l'honor, Sr. ministre, de deixar el pressupost de la Universitat d'Andorra més alt de la història i d'haver doblat els recursos del ministeri dedicats a la recerca.

A la vegada també s'han incrementat en un 58%... En un 58% els ajuts universitaris per a persones amb pocs recursos econòmics; uns ajuts que per primera vegada, per primer cop han arribat també als estudis de segons cicle universitari. I ho fem perquè la igualtat d'oportunitats exigeix que ningú no quedi exclòs de la formació universitària a causa de la seva situació socioeconòmica.

L'educació, tal i com l'entén aquest Govern, no és només una eina de preparació de les futures generacions i de formació del capital humà, sinó que és també un potent instrument de cohesió social. Una política educativa que estigués enfocada només a formar les elits i a segregat els bons alumnes dels dolents seria una política educativa tan i tan equivocada. L'educació ha d'apostar per la qualitat i l'excel·lència i a la vegada ha de ser inclusiva. Per això vam modificar la Llei d'ordenament del Sistema educatiu andorrà per millorar, entre d'altres, la inclusió dels infants amb discapacitat i vam posar en marxa, el 2016, un nou protocol contra l'assetjament destinat als infants en risc d'exclusió. Tot això s'ha fet durant aquests anys.

A més, la nostra política educativa no només té la vista posada en la formació universitària com a

culminació de la seva trajectòria formativa, sinó que també hem treballat per enfortir la formació professional -ho vaig dir en el meu debat de fa dos anys- i hem incrementat un 150% els estudiants en vuit anys que fan part d'aquesta formació professional amb la implementació de projectes d'emprenedoria i innovació.

De vegades sembla que la formació professional sigui el parent pobre, i nosaltres en canvi n'hem fet una realitat també de cohesió social.

Finalment, i també molt vinculada a la qüestió de la cohesió social, trobem la política esportiva que ha desplegat el Govern. Al llarg d'aquests anys s'han reordenat i racionalitzat les subvencions a entitats i els ajuts a l'esport, enfocant-les clarament cap a les joves promeses i els programes de tecnificació. Aquesta línia ha anat acompanyada de l'esforç i sobretot del reforç dels programes d'esports d'elit amb especial incidència en els relacionats amb l'esquí.

Cal destacar també l'avenç realitzat en polítiques per lluitar i prevenir el dopatge, que avui vull agrair també la bona col·laboració de tots i del president de la Comissió d'Educació el Sr. Ferran Costa.

En aquest sentit, vull recordar que Andorra venia el 2008 d'una situació de no conformitat amb els estàndards internacionals, des del 2008 i ara Andorra disposa d'una agència a ple rendiment, que és clau per poder organitzar competicions esportives internacionals amb les màximes garanties.

En el capítol d'infraestructures esportives cal destacar la construcció de l'Estadi Nacional i la transformació del poliesportiu del Govern per permetre al Bàsquet Club Andorra competir a la lliga ACB. Un projecte, permeteu que ho digui, del Bàsquet Club Andorra ACB que no és únicament un projecte esportiu, també és un projecte de cohesió social. I satisfet com a cap de Govern veure que per primera vegada en una competició que no és andorrana ens permeten, simplement això, de què tots plegats puguem cantar l'himne nacional que també és un moment de gran identitat.

Conselleres i consellers generals, el tercer gran capítol dels serveis públics, més enllà de la política social i l'educació, el conforma la política sanitària. El debat al tomb del model sanitari del nostre país també ve de lluny. Ja el 2001, l'aleshores cap de Govern Marc Forné anunciava algunes mesures que estem implementant ara, com la història clínica compartida. I és un debat que ve de lluny, no perquè hi hagi un gran clam social per reformar el model d'atenció sanitària -perquè no hi és-, sinó perquè aquest model s'ha d'adaptar a una nova realitat

demogràfica i financera, sense perdre qualitat. És la política d'anticipació.

Un any més, la revista britànica *The Lancet* ha qualificat el model d'assistència sanitària del nostre país com el millor del món. Evidentment, tot és millorable i tot és discutible, però el que està clar és que la qualitat del nostre sistema públic de salut és bona i que el repte no és tant millorar-lo en termes de qualitat, sinó -com he dit- preparar-lo per assumir reptes de futur. Bé, reptes de futur que avui ja són reptes de present: l'envelliment de la població té un efecte directe sobre l'augment de la despesa sanitària; com també passa amb la cronificació de malalties que abans eren mortals. Els avenços de la ciència es tradueixen en una millor salut i una major qualitat de vida, però també en un cost més elevat. Un cost que cal preveure i controlar.

Totes les accions que hem dut a terme per preparar el nostre sistema públic de salut per al futur respecten dos principis bàsics: la solidaritat i la coresponsabilitat. Solidaritat perquè els usuaris han de tenir accés als recursos del sistema en funció de les seves necessitats, i no dels seus ingressos o del cost dels tractaments. I coresponsabilitat perquè estem convençuts que el fet que els usuaris assumeixin una part del cost contribueix a potenciar l'eficiència del sistema públic de salut. Sempre hem dit que la salut no té preu, però té un cost; i tots nosaltres hem de conèixer aquest cost i ser-ne, i a més a més de conèixer-lo hem de ser coresponsables.

Tot el conjunt de mesures que conformen l'anomenada "reforma sanitària" estan guiades per aquests dos principis que acabo de nomenar. Recordem breument en què consisteix la reforma que ha començat a implementar aquest Govern. En primer lloc, definir vies i itineraris d'accés al sistema públic, el que hem anomenat la via integrada.

L'usuari -el pacient- ha d'escollir metges de referència -tant de capçalera com, si és necessari, especialista- i seguir un itinerari marcat. Per què? Per evitar ineficiències, duplicitats o consultes no necessàries. El mes passat vam aprovar el reglament de la via integrada, que s'ha d'implementar en paral·lel a la història clínica compartida, que es va aprovar per Llei en aquesta Cambra a finals de l'any passat.

La via integrada és una mesura de racionalització i però també de coresponsabilitat, perquè el pacient i els professionals han de saber fer un ús òptim del sistema públic de salut. Però també conté elements de solidaritat, com per exemple la introducció del tercer pagador per a la consulta al metge referent. Fins ara, quan un pacient va al metge de capçalera o al pediatra paga el 100% del cost de la visita i

després la CASS li reemborsa el 75%. Doncs bé, per a les consultes amb un metge de capçalera o pediatra assignat com a referent, el pacient només haurà de pagar directament el 25% del cost de la visita, fet que es tradueix en una major accessibilitat al sistema per part de persones amb pocs recursos. Perquè també és veritat que a Andorra també existeixen persones amb pocs recursos, i això és clarificar, racionalitzar la despesa i també fer una mirada a aquelles famílies que tenen pocs recursos i que tenen tot el legítim dret de poder accedir a la nostra sanitat pública. De la mateixa manera, i un cop s'aprovi la modificació de la Llei de la CASS actualment a tràmit parlamentari, els percentatges de copagament de la via no integrada contribuiran a incentivar l'ús per part dels usuaris de la via integrada.

Un cop posada en marxa la història clínica compartida i la via integrada, els següents passos a seguir han de ser l'aprovació de la cartera de serveis -s'hi està treballant- que defineixi quines prestacions estan incloses al sistema sanitari públic i quines no, i la progressiva redacció de protocols, amb criteris que han de ser científics, que fixin quins passos cal seguir en el tractament de cada una de les patologia.

A més, en paral·lel, hem anat implementant mesures de bona governança del sistema públic de salut, amb la vista posada en l'eficiència, que no és només la reducció de costos, sinó que consisteix -especialment- en obtenir els millors resultats utilitzant els recursos que són disponibles. En aquest capítol hi ha els convenis entre la CASS i els prestadors de serveis sanitaris i el nou conveni de la CASS amb el SAAS, que -de fet, vostès ho saben- és el principal prestador de serveis sanitaris.

És cert -i en aquest punt també he de fer autocrítica. La reforma sanitària es podia haver implementat més ràpidament. També és cert que durant anys -i sota diversos governs- s'havien elaborat plans estratègics i s'havien definit models que no s'acabaven d'aplicar; i que ha estat aquest Govern el que ha començat a aplicar-los. La salut pública és una qüestió sensible i complexa i el ritme de les reformes també ha de tenir en compte aquesta complexitat.

La reforma del sistema públic de salut no està culminada, però la línia està clarament marcada i els futurs Governos hauran de continuar -penso, si volem ser solidaris i coresponsables- en aquesta direcció.

D'altra banda, més enllà de les reformes, cal atendre altres qüestions també vinculades amb la política sanitària. Hi ha dos exemples a tràmit al Consell General actualment: el Projecte de llei d'òrgans cèl·lules teixits i sang, que ha de permetre les donacions en territori andorrà amb les màximes garanties; i també el Projecte de llei de reproducció

humana assistida, que ha de donar una sortida - també en territori andorrà- a aquelles famílies que no poden tenir fills i que han de recórrer a aquestes tècniques.

Senyores conselleres i senyors consellers,

Més enllà de la política de reformes i de la recerca de nous sectors d'activitat, una de les línies prioritàries del Govern al llarg d'aquests gairebé 8 anys ha estat rellançar els nostres sectors tradicionals i donar un suport constant al teixit empresarial del país.

En aquest sentit, un dels pilars fonamentals que requerien un nou impuls era el conformat pels sectors turístic i comercial. El 2011 Andorra portava ja alguns anys lamentant la pèrdua de visitants i buscant receptes per aconseguir tres objectius.

Tornar a incrementar el turisme; aconseguir cada vegada una xifra més alta de turistes -és a dir, de visitants que passen una o més nits a Andorra-; i la tercera desestacionalitzar l'afluència de visitants, que es concentrava principalment a l'hivern.

Eren objectius compartits, però no s'acabava de trobar la fórmula. Per això a partir del 2011 -i especialment el 2012- vam decidir passar també de les paraules als fets i implementar un conjunt de mesures que es podrien resumir en dos grans grups: la reforma d'Andorra Turisme i la re definició de l'estratègia turística.

És així com el pressupost d'Andorra Turisme va passar de 8 a 16 milions d'euros, es van introduir en el seu organigrama i les seves accions i es van començar a elaborar plans de màrqueting i comercials, amb objectius concrets, que cada any s'han anat presentant a la Comissió d'Economia del Consell General, com és natural. En Turisme -i no vull ser pretensions- hem estat els primers a marcar uns objectius clars i a retre comptes sobre l'assoliment d'aquests objectius, fins i tot quan en alguna ocasió no els hem assolit, perquè hi han hagut ocasions que no els hem assolit i ho hem dit.

La re definició de l'estratègia turística s'ha centrat -al llarg d'aquests anys- en tres fronts: Un primer front que és el turisme de muntanya, natura i wellness, en estreta col·laboració amb les estacions de muntanya del país i amb Caldea. En aquest apartat s'han potenciat els esdeveniments esportius d'alt nivell -tant a l'estiu com a l'hivern-, els esdeveniments esportius participatius, la xarxa d'infraestructures verdes i també hem implementat la xarxa de refugis.

Un segon front que és el turisme cultural. A banda de potenciar l'oferta cultural pròpia -de la qual tindrè ocasió de parlar més endavant-, hem associat el nom d'Andorra a marques de prestigi de la cultura

com el Museu Carmen Thyssen o el Cirque du Soleil.

I el tercer front -que segurament és el més fonamental- que és el turisme de compres. És el més fonamental i també -cal dir-ho- és el més complex, perquè -ho deia el Sr. Armengol, president de la Cambra, fa uns dies- perquè els hàbits de compres de les persones estan canviant molt ràpid aquí i arreu. Ara ja no només es tracta, com ho diria, d'oferir un bon preu -o, més ben dit, una bona relació qualitat-preu- sinó també d'oferir una experiència de compra als visitants. Per això el Andorra ha estat un ferm defensor de la peatonalització dels principals eixos comercials. I per això també hem treballat colze amb colze amb els comerciants a l'hora d'organitzar esdeveniments com l'Andorra Shopping Festival o el Black Friday.

A principis d'aquesta legislatura vam llançar el pla estratègic del turisme de compres, que té per objectiu re posicionar Andorra com una destinació de turisme comercial, amb l'accent posant en la qualitat, la diversitat de l'oferta, l'excel·lència en el tracte i l'experiència de compra. El pla estratègic està format per 161 accions que estan sent implementades pel Consell Andorrà per a la Competitivitat del Comerç, creat el 2017 i que agrupa comerciants i representants de les institucions públiques. Doncs, bé, un 60% de les accions previstes per al binomi 2018-2019, ja s'estan implementant.

Pel que fa al binomi turisme-comerç, en els propers anys caldrà seguir avançant per la línia ja iniciada aquesta legislatura. Caldrà continuar dissenyant plans ambiciosos de comunicació i comercialització de la destinació Andorra. Caldrà seguir millorant el coneixement dels visitants -actuals i potencials- per anar ajustant l'oferta turística a les seves necessitats. En aquest sentit cal recordar que en els últims anys hem millorat notablement l'obtenció de dades turístiques i hem introduït nous sistemes d'informació per planificar millor les accions.

I caldrà -evidentment- seguir aplicant i desenvolupant la nova reglamentació dels allotjaments turístics. Les lleis aprovades en aquesta Cambra els últims anys i els reglaments que les desenvolupen estan permetent: garantir el mateix nivell d'exigència en seguretat i accessibilitat a tots els allotjaments; implementar una nova classificació dels allotjaments que garanteixi l'excel·lència i un nivell de qualitat homogeni; posar fi al creixement desbocat dels apartaments turístics; i reforçar el servei d'inspecció i control del Ministeri de Turisme, per lluitar contra els allotjaments il·legals.

La nova estratègia turística ha donat fruits. I res és perfecte. L'any passat, vam superar la xifra de 8 milions de visitants anuals, un nombre que no assolíem des del 2007. Però, a més, hi ha alguns matisos importants que diferencien els visitants del 2007 dels visitants del 2018. En primer lloc, hem aconseguit l'objectiu d'anar incrementant el nombre de turistes. Els visitants que pernocten a Andorra han crescut un 34% durant els anys de mandat d'aquest Govern, arribant a la xifra de 3 milions de turistes anuals, objectiu que ens havíem marcat assolit a finals del 2019 i que ja tenim. És cert que hi ha hagut una disminució -perquè en un debat s'ha d'explicar tot-, hi ha hagut una disminució dels excursionistes, que han baixat un 7%, però que han anat tornant a remuntar aquests dos últims anys. D'altra banda, també hem avançat en desestacionalització: L'any passat vam assolir per primera vegada la xifra d'un milió de turistes a l'estiu, que feia anys i anys que no teníem aquesta xifra.

Senyores conselleres i senyors consellers generals,

El reforçament del teixit productiu també passa per un acompanyament dels professionals i dels empresaris, amb l'objectiu primordial d'agilitzar tots els tràmits que aquests han de fer amb l'Administració. Un clar exemple el trobem en l'aplicació de la Llei d'emprenedoria, aprovada recentment en aquesta Cambra, que preveu un canvi de model del procediment d'obertures de comerç, ampliant el procediment d'auto-declaració responsable amb caràcter general, fet que permetrà reduir sensiblement el temps de tramitació.

Molt properament -molt abans dels terminis previstos a la Llei- el Govern posarà en marxa el Punt Empresa, entès com una finestreta única pels empresaris i pels professionals. Els treballs de condicionament dels espais físics situats a la planta baixa de l'edifici de Prat del Rull s'han enllestint aquest estiu i tot està preparat perquè el Punt Empresa sigui una realitat aquesta mateixa tardor.

Quina és la idea? La idea bàsica és que els usuaris tinguin un sol interlocutor per a tots els seus tràmits amb l'Administració. En paral·lel, a més, s'està treballant per repensar tràmits i formularis, per tal de fer-los més àgils i també més lleugers. Tot i així, allà on es guanyarà més agilitat i eficiència és, precisament, en l'interlocutor únic. I m'explico. Perquè ja no serà l'usuari el que hagi d'anar a fer un servei i fer-n'hi un d'altre, sinó que serà l'Administració qui haurà de fer el seguiment de la progressió dels tràmits i qui haurà d'anar acompanyant l'usuari. I serà l'interlocutor qui orienti a l'usuari en tot aquest procés.

Evidentment, això requereix un canvi cultural i d'hàbits per part de tots -Administració i usuaris- i per tant els resultats del Punt Empresa s'aniran veient amb el pas del temps. A més, la implementació del Punt Empresa també serà progressiva, començant aquest octubre amb un accés restringit als professionals que es dediquen a l'acompanyament dels emprenedors, com despatxos d'advocats, economistes o gestories.

Més enllà del Punt Empresa, en la reducció i simplificació de tràmits també juga un paper molt important l'Administració electrònica com també juga el comerç electrònic, a la qual hem donat un impuls decisiu que afavoreix el teixit empresarial, però també el conjunt de la ciutadania. Donem algunes dades. El 2015, a l'inici d'aquesta legislatura, un 23% dels tràmits es podien realitzar on-line. Avui, els tràmits on-line ja superen el 55%. Així mateix, gràcies a la col·laboració entre el Govern i la Cambra de Notaris, s'estan simplificant tots els tràmits relacionats amb la constitució de societats, que ja es poden fer de forma remota des de les notaries.

La simplificació global dels tràmits administratius ha avançat de manera notable els darrers anys. Així doncs, el 2015 s'havien revisat i simplificat un 27% dels tràmits, i avui ja estem a un 68% dels tràmits revisats i simplificats.

En un pla més general, el Govern va aprovar el juny passat una política de gestió dels expedients i els documents electrònics, que marca els principis bàsics per treballar amb suport electrònic, i dit d'una altra manera, deixar enrere definitivament el suport paper. En aquest sentit, l'Administració general està en ple procés de transformació del seu funcionament intern, substituint el paper per documentació signada electrònicament. Això ha permès el tractament de més de 2.000 documents en suport electrònic entre els diferents departaments de l'Administració.

En els propers mesos se seguiran fent avenços, com la posada en funcionament del portal web de facturació electrònica del Govern, pensada per als proveïdors del Govern i de l'Administració general, i també l'actualització i millora del portal tributari, després de cinc anys de funcionament.

La transició cap a una model de relació electrònica entre l'Administració i els usuaris ja comença a ser una realitat. Aquest any ja s'han lliurat més de 1.200 certificats digitals a ciutadans que desitgen fer els seus tràmits on-line. A més, properament, s'estendrà la gratuïtat de la signatura electrònica de l'àmbit personal a l'àmbit també empresarial. I s'implantaran alguns tràmits claus, com el dipòsit de comptes,

eliminant així les cues puntuals que es produeixen al Servei de Tràmits del Govern.

El reforçament del teixit empresarial també requereix d'estímuls i incentius directes. És així com la setmana que ve la iniciativa Actua posarà en marxa un programa d'ajuts per a petites i mitjanes empreses amb un pressupost de 190.000€. Aquest cop ja no es tracta de préstecs, sinó de petites subvencions que arriben fins a un màxim de 6.000 euros per beneficiari.

El programa està pensat per subvencionar serveis que les empreses necessitin per la seva innovació, per la seva internacionalització o també pel seu rendiment empresarial. Podríem pensar en alguns exemples: com un petit negoci, -que el 85% dels negocis d'aquest país solament estan formats d'entre 2 i 3 persones- un petit negoci que vulgui millorar el seu posicionament web, o una empresa que vulgui aplicar una millor política de recursos humans, o un comerç que vol fer el salt al comerç on-line... L'únic requisit és que el prestador del servei sigui una empresa o professional establert a Andorra per tenir la subvenció. La mesura, a més a més, tindrà un cert caràcter retroactiu per anar per feina, perquè es podrà demanar la subvenció per a serveis ja contractats al llarg del 2018, i tindrà, aquest projecte, en aquest sentit estem preparant els pressupostos, continuïtat al 2019.

Entre les polítiques de suport al teixit empresarial s'ha de tenir en compte un projecte legislatiu recent, entrat a tràmit parlamentari aquest mateix estiu: El nou règim de cotització dels autònoms. Parlem-ne un moment. El text elaborat pel Govern estableix nous trams de cotització reduïda i permetrà que unes 1.200 persones més que treballen per compte propi s'hi puguin acollir.

A més, el Projecte de Llei també preveu una ampliació de drets per als treballadors autònoms, donant compliment a una vella reivindicació del col·lectiu: Em refereixo a les prestacions d'invalidesa, en què fins ara els autònoms havien de seguir pagant el total de la cotització -és a dir, el 22%- i a partir d'ara només hauran de pagar la part corresponent al treballador, és a dir un 6,5%, i serà la CASS qui es farà càrrec del 15,5% restant.

D'altra banda, la reforma també amplia el dret a percebre una pensió de viduitat a les persones vídues d'un treballador per compte propi que hagués cotitzat com a mínim 15 anys a les dues branques de la seguretat social; complint així amb una reivindicació, no només del col·lectiu d'autònoms, sinó també de la Federació d'Associacions de la Gent Gran.

La política de suport al teixit empresarial ha d'anar de la mà d'una política de foment de la innovació d'aquest teixit.

El Govern ha fet i seguirà fent costat als emprenedors, i especialment a aquells emprenedors que aposten per innovar. En aquest sentit, em vull referir a dues actuacions dutes a terme recentment des de la iniciativa Actua.

El febrer passat es va signar un acord de col·laboració amb Barcelona Tech City, que obre les portes als emprenedors andorrans per desenvolupar els seus projectes en un entorn innovador. Aquest any, tres empreses andorranes ja han pogut gaudir dels avantatges de treballar al Barcelona Tech City.

D'altra banda -i aquest cop mirant cap a França- aquest any sis empreses andorranes participaran a finals de mes a les jornades d'innovació de La Méléé Numérique de Tolosa, que és la incubadora de projectes innovadors de la regió d'Occitània.

Finalment, també en l'apartat d'innovació, Andorra consolida la seva presència al Smart City Congress de Barcelona, en el qual l'any passat 10 empreses andorranes van poder presentar els seus projectes innovadors fent servir l'estand d'Actua Tech.

En la política d'innovació del Govern hi juga un paper fonamental Andorra Telecom, en tant que companyia pública que està cridada a tenir un rol transformador de l'economia.

Fins fa uns anys, Andorra Telecom era simplement un monopoli públic que tenia beneficis importants i que servia com una font d'ingressos més del Govern.

Des de fa uns anys nosaltres ens hem esforçat per diversificar el model de negoci d'Andorra Telecom; especialment per fer-la menys depenent del roaming, -política d'anticipació-, però també per convertir la companyia en un referent d'innovació. En qualsevol estratègia de diversificació hi ha encerts i desencerts. I quan del sector públic es tracta, els desencerts sempre s'amplifiquen i es magnifiquen.

El desencert d'aquesta estratègia de diversificació ha estat el projecte The Cloud. Però posem les coses en context:

Partíem d'una situació en què Andorra Telecom tenia un actiu patrimonial molt valuós, com és una parcel·la a la zona més cèntrica de l'eix Meritxell-Carlemany. I aquesta parcel·la estava parcialment ocupada per oficines i bona part de la mateixa feia una dècada que estava en desús.

Qualsevol propietari privat, a casa seva, amb el seu negoci, faria el necessari per rendibilitzar al màxim aquesta parcel·la. A més, com que Andorra Telecom és una companyia pública, no només s'havia de buscar el màxim rendiment, sinó també contribuir a

transformar i a donar més atractius a l'avinguda Meritxell i a les zones comercials properes, com Prada Ramon.

Aquesta és la reflexió que va donar lloc al projecte de The Cloud. Un projecte que, per la seva singularitat, era costós. Costós, però rendible. Ara bé, per l'evolució del mercat de la construcció els últims anys, el cost es va incrementar molt per sobre de les previsions inicials.

Es podia haver fet el projecte igualment?

Sí, perquè les reserves d'Andorra Telecom són quantioses en part, gràcies a l'estratègia de diversificació dels últims anys.

Però a l'entendre el Govern, no era responsable tirar endavant el projecte The Cloud amb els costos resultants del procés de licitació.

I és per això que vam decidir aturar el projecte. Correspondrà a futurs Governos decidir què es fa amb aquest actiu patrimonial de gran valor que Andorra Telecom continua tenint.

L'opinió del Govern és que s'ha de continuar buscant un projecte que compleixi dos requisits: Treure una rendibilitat per a la companyia i -en definitiva- per a les arques públiques; i que sigui un projecte que transformi i dinamitzi l'eix comercial de l'avinguda Meritxell i de l'avinguda Riberaygua.

Ara bé, aquest desencert -que jo lamento- no pot amagar els encerts en l'estratègia de diversificació d'Andorra Telecom. I citaré tres exemples molt concrets.

La inversió en la companyia de telefonia espanyola Mas Mòvil, que va suposar un benefici net de 26,7 milions d'euros en poc més d'un any; la posada en marxa del call center de l'edifici Els Arcs de la Massana, que ha creat 63 llocs de treball i que contribueix a donar activitat i dinamitzar una parròquia que no està a la vall central; i una altra inversió, en aquest cas al sud d'Espanya, per donar serveis de fibra òptica, un àmbit d'activitat en el qual Andorra Telecom té una àmplia experiència.

Gràcies a aquesta estratègia, la companyia és avui menys dependent del roaming del que ho era fa uns anys. I encara hi ha evidentment molt camí per recórrer.

Senyores conselleres i senyors consellers,

Qualsevol procés de transformació i d'obertura ha d'anar acompanyat també d'un enfortiment de les nostres arrels i de la nostra identitat.

El cosmopolitisme només té sentit si es preserva una identitat pròpia. Perquè quin sentit tindria poder viatjar, viure, fer negocis, treballar a qualsevol país d'Europa o del món si a cada país hi trobéssim

exactament el mateix, si totes les societats estiguessin uniformitzades?

És per això que un projecte de país que es vol guiat per la qualitat i la innovació, que vol construir una societat inclusiva, que vol acompanyar els emprenedors i que vol modernitzar respectant la tradició; un projecte de país equilibrat, en definitiva, ha de tenir també polítiques sòlides per preservar, defensar i potenciar la natura i la cultura.

Perquè, en definitiva, allò més vinculat a les nostres arrels i la nostra identitat és precisament el binomi natura-cultura.

El territori i les aportacions de desenes de generacions d'Andorrans a aquest territori. Al mig d'aquest binomi hi ha, precisament l'agricultura i la ramaderia.

El sector agrícola i ramader és el pilar més antic de la nostra estructura social i econòmica i contribueix a preservar d'una part de la identitat del nostre país.

També és un sector que necessita -igual que la resta- diversificar-se i trobar noves sortides per als seus productes.

El sector ha fet molts esforços al llarg dels últims anys i en seguirà fent, n'estic segur en el futur.

Productes com la carn amb indicació geogràfica protegida, els vins andorrans amb segell de qualitat i altres productes artesans i agroalimentaris són avui una realitat. I el Govern ha acompanyat aquesta evolució amb programes d'ajuts, amb la creació de segells com "Andorra-Producte Agrícola" o "Andorra- Recepta Tradicional" i iniciatives legislatives com la Llei de producció ecològica i règims de qualitat dels productes agraris.

A més, hem aprovat o revisat tots els reglaments que regulen les explotacions agrícoles i ramaderes, amb l'objectiu d'adaptar-los als estàndards de qualitat més exigents i seguir reforçant així la imatge de la producció agrària d'Andorra com una producció d'excel·lència.

En aquest camp, també va representar un pas important l'aprovació, el 2012, de la Llei de salut animal i seguretat alimentària.

La diversificació del sector agrícola ha de continuar sent una prioritat de futurs governs. Perquè tots coneixem la gran dependència que aquest sector encara té de la producció del tabac. És per això.

És per això, eh? També que era tan important tancar un bon acord amb la Unió Europea pel que fa a la lliure circulació de mercaderies. Un acord que amplia la Unió Duanera de 1990 i obre el mercat europeu a la producció agrícola andorrana, que podrà per primera vegada aspirar als segells de

qualitat de la UE. Però, a la vegada, un acord també que contempli un règim transitori llarg de 30 anys per al tabac, per tal de donar als nostres agricultors totes les facilitats per diversificar i garantir el futur de les seves explotacions.

L'agricultura, deia, és un pilar de la nostra identitat perquè són els pagesos i els ramaders els que han construït al llarg dels segles el nostre paisatge. Un paisatge però, que el gran boom demogràfic i urbanístic del segle XX va posar -cal dir-ho d'una forma rotunda- seriosament en risc.

El Govern va aprovar el 2011 i va revisar el 2016 l'Estratègia Nacional del Paisatge, arran de la qual s'han dut a terme actuacions d'embelliment, especialment centrades en les entrades al Principat, amb les milleres a la duana del Riu Runer o els talussos del Port d'Envalira. En aquest sentit cal destacar també l'estratègia de millora global del Pas de la Casa i dels seus entorns aquesta legislatura. I actualment, s'està treballant en la millora de la integració de les zones industrials en l'entorn, que queda també molta feina per fer.

Un altre repte és acostar aquest paisatge als ciutadans, tant als residents com als turistes. És amb aquest objectiu que aquest any s'ha aprovat el Pla Sectorial d'Infraestructures Verdes, que inclou els camins tradicionals més utilitzats i alguns trams de nova construcció. Aquest any s'ha acabat la primera fase de la vall del Valira del Nord, amb l'accés a la Massana i l'enllaç d'Ordino fins a la Ruta del Ferro.

Molt vinculada a aquesta qüestió hi trobem la millora progressiva dels refugis de muntanya: l'any passat vam inaugurar el refugi guardat de l'Illa, completant així una xarxa que permet fer la volta al país amb refugis guardats. Això també ho ha fet aquest Govern. I en paral·lel vam iniciar la millora dels refugis no guardats, començant pels de Font Verd i Cabana Sorda, i continuarem amb aquesta dinàmica.

A nivell normatiu, el Consell General té damunt la taula el Projecte de llei de conservació del medi, la biodiversitat i el paisatge, que ordena tots els espais naturals protegits i dona un marc legal al conjunt d'activitats relacionades amb el patrimoni natural del país.

La bona feina feta al llarg dels darrers anys ha permès millorar tots els indicadors mediambientals. Fa una dècada, només el 40% de l'aigua superficial d'Andorra era de qualitat bona o excel·lent. Avui el percentatge arriba al 86%. També una dècada enrere, l'aire de qualitat bona o excel·lent no arribava al 70% i avui supera el 90%. I aquests indicadors es tradueixen, i és per això que es fa, en una millor qualitat de vida per a tots nosaltres.

Andorra, a més, és un país capdavanter en la recollida selectiva de residus, gràcies a una bona aplicació del Pla Nacional de Residus 2017-2020.

Més enllà de la conservació de l'entorn natural, les polítiques mediambientals han agafat en els últims anys una rellevància mai vista. Perquè la qüestió mediambiental ja no és només una qüestió de biodiversitat o de paisatge, sinó que és una qüestió central en la definició d'un país i d'una societat.

El canvi climàtic és una realitat incontestable - encara que alguns la contestin -, que afecta directament el futur d'Andorra tal i com la coneixem avui. Som dependents -en bona mesura- d'un ecosistema de muntanya que està en perill seriós si no revertim la situació. A més, al nostre país la lluita contra el canvi climàtic està mot vinculada a una altra prioritat: l'assoliment d'una major sobirania energètica.

També en aquest àmbit hem posat fil a l'agulla a una qüestió de la qual feia anys que es parlava i es debatia. La situació internacional, especialment arran de la celebració de la COP 21 París el desembre del 2015, ha afavorit els avenços en aquesta matèria; però també s'ha de reconèixer que el Govern ha posat un especial èmfasi en la qüestió mediambiental i energètica. Estic convençut que si seguim tots, el pròxim govern, en aquesta línia ja endegada estarem, sens dubte, en condicions de fer efectius els nostres compromisos internacionals.

En els últims mesos s'han fet dos avenços importants: l'aprovació del Pla sectorial d'infraestructures energètiques la primavera passada i l'aprovació de la Llei de transició energètica dijous passat. El Pla sectorial d'infraestructures energètiques és la peça clau que defineix els equipaments de producció d'energia que s'hauran de construir en els propers anys per tal d'incrementar la producció nacional, posant un especial èmfasi en les energies renovables. I aquest Pla està molt vinculat a la reforma de les competències dels comuns que vam debatre en aquesta Cambra la tardor passada i que - gràcies al zel d'alguns consellers - el Tribunal Constitucional ha considerat plenament adequada a la Constitució.

En efecte, la reforma de la Llei de competències ha permès la reserva gratuïta de sòl demanial per a la futura ubicació d'infraestructures energètiques. Era un pas decisiu per poder fer polítiques en clau de país i una mostra de l'esperit de consens i el sentit d'Estat que hem procurat portar a totes les institucions, tant al Consell General i al Govern, com als comuns.

Al costat del Pla Sectorial -com deia- el Consell va aprovar la setmana passada la Llei de transició energètica. Aquest text marca els objectius amb els

quals Andorra es va comprometre el desembre del 2015: aconseguir que la producció elèctrica nacional cobreixi el 33% de la demanda el 2030 i que el 75% de la producció nacional d'energia provinent de fonts renovables sigui de fonts renovables. Precisament aquesta Llei dona un clar impuls a les energies renovables, perquè permet per primer cop a Andorra l'autoconsum de l'energia produïda als edificis en puguin fer un ús. Tot això és el que ens ha de permetre reduir en un 37% les emissions de CO₂ respecte l'escenari immobiliari.

A més, en la qüestió de la transició i la sobirania energètica és on tenim un exemple més clar de l'ús estratègic de les empreses parapúbliques. Fa una estona he dit que en la negociació amb Europa volíem un tractament especial d'entitats parapúbliques com FEDA o Andorra Telecom. Doncs bé, FEDA està jugant un paper central en la transformació del model energètic d'Andorra.

En primer lloc, perquè està assumint bona part de les inversions en noves infraestructures energètiques. En segon lloc, perquè està contribuint a la formació necessària per a un nou model energètic: properament, aquesta tardor, FEDA i el Ministeri d'Educació signaran un conveni amb l'Escola d'Enginyers d'Energies Renovables de Perpinyà per formar joves andorrans en aquesta matèria. I, en tercer lloc, perquè FEDA també està exercint un paper de lideratge en la col·laboració públic-privada per impulsar la transició energètica. La setmana que ve, precisament, se signarà el conveni de cooperació amb el Pòle de Compètitivité Derbi, que agrupa universitats, sector públic i sector privat per fomentar les energies renovables. Aquesta col·laboració ha d'encoratjar les empreses andorranes a aprofitar les oportunitats que ofereix aquest sector d'activitat i aquí és on FEDA ha d'exercir sense cap classe de dubte un rol de lideratge.

En un pla més ampli, aquest estiu la República Francesa i Andorra han acordat elaborar un pla d'accions per facilitar la implicació d'institucions i empreses franceses en la implementació de la transició energètica al nostre país. França és un país que acumula una llarga experiència en el camp de l'energia i que en aquests moments té un rol capdavanter en la lluita contra el canvi climàtic. Aprofitar aquestes sinèrgies és beneficiós per a Andorra, per als objectius compartits amb la República Francesa i també per reequilibrar les nostres relacions socioeconòmiques amb el veí del nord.

Amb la vista posada en aquest horitzó, durant la propera tardor hi ha previst un calendari de trobades per anar donant forma al pla d'acció. La setmana passada ja va tenir lloc la primera reunió.

El nou paradigma energètic ja s'està començant a plasmar amb exemples pràctics: la central de cogeneració d'Incles, que dona servei de calefacció a una vintena d'edificis i hotels de Soldeu i la propera, també, ampliació al sector del Tarter. Les futures centrals de cogeneració d'Andorra la Vella i el Pas de la Casa, per a les quals ja s'han signat els convenis amb els dos comuns implicats. La minicentral hidroelèctrica d'Arcalís, que cobreix la demanda anual de l'estació d'esquí. O el parc fotovoltaic de l'estació d'autobusos, amb més de 700 plaques i que produeix l'energia que consumeixen anualment 43 habitatges.

En aquests moments la cogeneració ja representa un 4% de la producció elèctrica nacional. I el fotovoltaic, i anirà a més, al un 0,5%.

Evidentment, l'energia més neta és aquella que no es consumeix. I, per tant, al costat de la transformació de les fonts d'energia, també cal seguir implementant mesures d'estalvi energètic. En aquest apartat és molt destacable l'aportació del programa Renova de rehabilitació d'edificis amb criteris d'eficiència energètica, accessibilitat i seguretat. En els últims anys, més de 1.200 persones ja han sol·licitat els ajuts directes del pla Renova. I les actuacions dutes a terme fins ara suposen ja un estalvi del 2% de la demanda tèrmica del país; la qual cosa representa, que no és poc, una reducció de 3.200 tones cada any de gasos d'efecte hivernacle.

Al costat de la calefacció, l'altre gran font de producció de CO₂ al nostre país és la mobilitat. Per això vam posar en marxa el programa Engega d'ajuts directes a la compra de vehicles elèctrics. I per això ara estem finalitzant els treballs -en concertació amb els comuns i amb FEDA- per posar en funcionament una plataforma integrada de mobilitat multimodal. Aquesta plataforma inclourà la xarxa de carregadors elèctrics, el servei de bicicleta elèctrica, i també entrarà en funcionament d'aquí uns mesos el servei públic d'autobusos.

I precisament, Srs. consellers i Sres. conselleres, Sra. Pallarés, d'aquí 15 dies sortirà a concurs la concessió de servei públic de bus, i els aparcaments comunals i privats també faran part d'aquest conveni de la plataforma multimodal. La plataforma, en definitiva, permetrà l'accés a tots aquests recursos de manera unificada, el pagament centralitzat dels serveis i la informació en temps real dels horaris dels autobusos, de la disponibilitat de les bicicletes i dels carregadors elèctrics i es podrà saber a distància les places útils i lliures en qualsevol aparcament, si tenim la gran sort de firmar tots els convenis amb els comuns, que pel que sé a hores d'ara, hi ha una gran predisposició.

Conselleres i consellers generals,

La cultura és l'altre gran pilar de les nostres arrels i la nostra identitat. És un pal de paller fonamental per entendre la nostra evolució com a país, per integrar també les persones nouvingudes i per cohesionar la societat. És també una eina per projectar-nos cap al futur, per tendir ponts que ens uneixin amb altres països i cultures i per definir el que som i el que volem ser com a societat.

Sovint he parlat -al llarg dels últims anys- de posar en valor el nostre patrimoni cultural, de donar-li també una nova utilitat, de fer-lo viu i present en el nostre dia a dia. És així que hem dut a terme un intens treball de reforma de l'Hotel Rosaleda per ubicar-hi la nova seu del Ministeri de Cultura, amb tots els seus serveis que avui estan -molts d'ells- en immobles de lloguer amb un cost, aquests immobles de lloguer, de 90.000€.

Amb aquest mateix esperit aviat començarem els treballs per ubicar a l'antiga Ràdio Andorra el Ministeri d'Afers Exteriors. Precisament a Ràdio Andorra, que va ser la primera veu, la primera finestra del nostre país cap a l'estranger, en aquest futur museu de Ràdio Andorra acollirà tots els serveis del Ministeri d'Afers Exteriors, així com una planta que estarà dedicada a museu. Cal recordar que, al llarg de les últimes dues legislatures, l'edifici de Ràdio Andorra ja va fer objecte de diversos treballs de consolidació i de restauració. Com també s'han fet diverses intervencions a Casa Rossell, que ja té els jardins totalment oberts al públic i en la qual s'hi ha d'ubicar algun equipament que contribueixi a dinamitzar la parròquia d'Ordino en un futur.

Miri, de vegades sento, potser hauria de ser més prudent, però sento alguns comentaris a la premsa dient que algú ha confós el Ministeri de Cultura amb el d'arquitectura. I, potser és una deformació professional de qui els parla. Però a mi em sembla que, precisament, aquells països, països tan importants com Itàlia, que són un referent en preservació del patrimoni cultural són països on el patrimoni és viu, s'utilitza i rep constantment nous usos. Viure el patrimoni que és el que està fent aquest Govern, fer viure el patrimoni és essencial per no oblidar-lo; i, per tant, per no oblidar-nos a nosaltres mateixos: qui som i d'on venim.

És el que passava amb els frescos de l'església de Santa Coloma, comprats pel Govern l'any 2007 per 4,4 milions d'euros. Eren una part essencial del nostre patrimoni cultural que no ocupava el lloc preeminent que li pertoca. En els propers mesos s'acabaran els treballs de la nova sala d'exposicions dels frescos, a tocar de l'església de Santa Coloma. En paral·lel, divendres passat es va inaugurar la nova projecció dels frescos sobre les parets i la volta de l'església. Tot plegat forma un conjunt que està

crídat a ser el punt de partida de les visites al nostre romànic.

Penso que futurs governs hauran de seguir treballant per reproduir -amb el mateix sistema de màping digital- els frescos d'altres esglésies romàniques que avui es troben exposades en museus fora d'Andorra; com per exemple, Sant Miquel d'Engolasters.

Precisament, un dels moments culminants de la política cultural d'aquests últims anys va ser l'exposició Benvingudes a casa vostra, que reagrupava durant uns mesos totes les obres patrimonials que actualment estan fora d'Andorra. Aquella va ser una de les últimes exposicions a l'antiga sala d'exposicions del Govern, abans de la inauguració d'Art al Roc, que des d'aleshores ha acollit mostres de grans figures del panorama internacional de l'art contemporani. Sense oblidar, al contrari -perquè aquest és un altre dels nostres eixos principals-, la presència de treballs d'artistes nacionals que estan a l'alçada dels corrents actuals europeus, tal com tenim ocasió de comprovar en cada Biennal d'Art de Venècia amb representació andorrana.

El Ministeri de Cultura ofereix els millors aparadors que té disponibles, la sala Art al Roc i l'Auditori Nacional, perquè els artistes que hi participin puguin presentar els seus treballs en les millors condicions. Estaran o no, però estaran d'acord amb mi que parlar d'Auditori Nacional o parlar d'Art al Roc és sinònim de qualitat, de seriositat i de rigor en la programació cultural.

La millora dels equipaments culturals no s'atura i continua amb el Pla de Museus 2017-2023, que té per objectiu actualitzar els museus a tots els nivells per adaptar-los a les exigències dels públics actuals; i ja hem començat revisant el discurs de la casa museu d'Areny-Plandolit. En la nova política museística, la innovació i les noves tecnologies hi jugaran un paper essencial: amb aplicacions per a tauletes i telèfons mòbils, entrades i reserves en línia, visites virtuals... sense perdre, evidentment, la possibilitat de visites tradicionals guiades.

En el pla de millores de museus ocupa un lloc especial la construcció del nou Museu de l'Automòbil, en una parcel·la propera a l'Hotel Rosaleda d'Encamp. Actualment s'està dient a terme el concurs d'idees per a aquesta infraestructura, que es podrà començar a construir l'any vinent. L'objectiu és que l'actual col·lecció, que està ubicada en uns espais clarament insuficients, disposi d'un edifici que estigui al nivell de la qualitat de les peces exposades i que, de ben segur, serà un actiu importantíssim per a la reactivació de la parròquia d'Encamp.

La política cultural no s'esgota amb els equipaments i infraestructures, sinó que en els darrers anys hem dut a terme una important i constant difusió de suport i de creació de tota classe dels dividends culturals. Des del 2011, l'import de les subvencions culturals destinades a projectes editorials, musicals, teatrals i artístics ha crescut un 50%.

I, a més, cal afegir les quantitats específiques previstes en convenis de col·laboració amb associacions culturals com el Festival de joves creadors audiovisuals o la Societat Andorrana de Ciències i Àgora Cultural. Perquè en la vida d'un país és important mantenir una societat civil implicada i activa, que porti juntament amb el Govern les regnes de la política cultural.

He dit que la cultura era sinònim d'enfortiment d'arrels i promoció de la identitat. Els països que estem d'alguna manera influïts pel Mediterrani donem una gran importància a la llengua com a element de cohesió social i de preservació de la identitat. Nosaltres hem dut a terme una defensa i promoció de la llengua pròpia i oficial, el català, d'una manera amable, defugint imposicions i maximalismes. Perquè som conscients que Andorra ha acollit, al llarg de les últimes dècades, milers de persones vingudes d'arreu; i que el repte de la integració és sempre un repte compartit.

La clau és donar facilitats i acostar el català a aquelles persones que no el tenen com a llengua pròpia.

En aquest sentit, va ser especialment important el pas que vam fer fa dos anys, quan vam centralitzar tota la política lingüística i la gestió dels centres d'aprenentatge del català sota un mateix departament del Ministeri de Cultura; ja que abans eren qüestions separades que depenien de Cultura i d'Educació.

Més enllà d'aquest canvi organitzatiu, hem incorporat els exàmens de nivell de C2 de català, perquè no calgui sortir d'Andorra per obtenir el títol acreditatiu del nivell superior de coneixement de la llengua.

Així mateix, hem inaugurat un nou centre d'autoaprenentatge a les parròquies centrals que ofereix un servei complet, personalitzat i gratuït i que ha tingut molt bona acollida, perquè els usuaris s'han doblat en poc temps.

Així mateix, hem organitzat campanyes de dinamització i promoció de l'ús del català en aquelles zones del país, com el Pas de la Casa i Arinsal, en què es detecta un ús social de la llengua més baix.

Senyores conselleres i senyors consellers generals,

En la qüestió de la identitat, Andorra presenta una peculiaritat.

En la majoria de països els elements que configuren la identitat nacional són el territori, la llengua, la cultura i en alguns casos també la religió. En el cas d'Andorra hi ha un altre factor que té un pes extraordinari: són les institucions.

És a dir, el copríncipat com a forma de govern de l'Estat, i els Comuns i el Consell General com a expressió de l'auto-organització i doncs com a embrió de la sobirania popular.

Evidentment, el factor institucional ha pesat en el naixement i l'evolució de molts països. Però el cas d'Andorra és únic, perquè el nostre país és fill de les seves institucions. Fins al punt que podríem dir que allò més genuí d'Andorra és aquest patrimoni immaterial format pel copríncipat i per les institucions d'auto-govern que són els Comuns i el Consell General.

Un patrimoni immaterial que té un suport sobre elements materials.

Aquí, a pocs metres d'on som ara, tenim el monument més emblemàtic del nostre país: la Casa de la Vall. I no és emblemàtic únicament per la seva qualitat arquitectònica o artística, sinó pel que representa.

L'any vinent celebrarem el 600 aniversari de la creació del Consell de la Terra i la Casa de la Vall, tot i ser una mica més jove és el vestigi més antic que conservem d'aquesta institució.

Com també els porxos de les nostres esglésies romàniques són els testimonis de les assemblees locals, molt més antigues que el Consell de la Terra que van donar lloc al naixement dels Comuns.

El copríncipat, per la seva banda, també és un element immaterial que reposa sobre dos monuments destacables: la catedral de la Seu d'Urgell i el castell de Foix.

Per això Andorra liderarà a la UNESCO, conjuntament amb França i Espanya, la candidatura per declarar patrimoni de la humanitat la catedral de la Seu, el castell de Foix i la Casa de la Vall, com a testimonis històrics del copríncipat i de les institucions andorranes d'autogovern.

Ja han començat les converses amb les institucions concernides, -les ambaixades dels països veïns, el Consell General, l'Ajuntament de la Seu, la Mairie de Foix, el consell departamental de l'Arieja i el bisbat d'Urgell-, i esperem que la candidatura pugui ser una realitat en els propers anys.

Si aquesta candidatura finalment arriba a bon port, serà una eina molt potent per explicar al món el que Andorra és i els valors que Andorra representa.

Serà també una manera de reforçar les nostres institucions i la nostra identitat, que sempre han estat fràgils. Segurament, una de les raons per les quals aquestes institucions han perviscut fins als nostres dies és, precisament, la consciència que els nostres avantpassats tenien de la seva fragilitat. De la fragilitat de les institucions i -en definitiva- de la fragilitat d'Andorra com a país i com societat.

Després de dècades de boom econòmic havíem perdut aquesta consciència de fragilitat. La crisi ens la va fer recuperar. I, paradoxalment, aquesta consciència de fragilitat ens fa avui més forts.

Perquè és només des d'aquesta presa de consciència que s'entén plenament la importància de defensar les institucions andorranes com una part essencial de la nostra identitat col·lectiva i del nostre futur com a país.

A vegades pot semblar que la defensa del copríncipat es fa només mirant enrere i apel·lant a la història; que és com un mantra que es repeteix sense gaire reflexió: "sense el copríncipat, Andorra no existiria".

Certament, la rellevància històrica del copríncipat és innegable. Perquè sense aquesta institució no hi hauria hagut l'Andorra sobirana, neutral i en pau dels últims 740 anys.

Gràcies als coprínceps episcopals, Andorra no es va veure afectada pel Tractat dels Pirineus al segle XVII, ni pel Decret de Nova Planta al segle XVIII.

Gràcies als coprínceps francesos, Andorra va mantenir durant segles unes franquícies duaneres que li van permetre subsistir quan van tancar les mines de ferro i les fargues.

Gràcies una altra vegada al copríncep episcopal, Andorra no va ser ocupada pels nazis el 1942.

Al llarg d'aquests més de set segles d'història, trobaríem moltíssims exemples en què Andorra va preservar la seva independència i les seves llibertats gràcies a l'existència del copríncipat.

Però no és només una qüestió històrica o de tradició. El copríncipat constitucional també fa un gran servei a l'Andorra actual.

He citat, en alguna ocasió, la riquesa educativa del nostre país.

Algú pensa que sense copríncep francès haurien arribat mai les escoles franceses a Andorra?

I que sense copríncep francès les mantindríem?

I sense copríncep episcopal hauríem tingut les escoles confessionals?

Fins i tot el sistema espanyol, que no està directament vinculat a cap dels dos coprínceps, va arribar a Andorra com un acte de mimetisme -de re equilibratge- per la presència de les escoles franceses i confessionals.

I que ningú s'enganyi, a Andorra el cap d'Estat és un i és indivís; i no es pot mantenir un copríncep prescindint de l'altre.

La vigència i la utilitat del copríncipat va molt més enllà de la qüestió educativa. Estic segur que tots els caps de Govern que m'han precedit en el càrrec, poden citar diversos exemples en què l'acció o la mera existència dels coprínceps, va ser cabdal per superar alguns obstacles durant els seus mandats.

Jo mateix puc citar algun exemple que és de domini públic.

A ningú se li escapa que sense la vinculació directa que Andorra té amb el president de la República Francesa, el conveni de doble imposició amb França hauria trigat molt més temps a materialitzar-se.

I aquell conveni de doble imposició, que era clau per ell mateix, va obrir també la porta a d'altres convenis de doble imposició vitals per a l'economia andorrana, com el subscrit amb Espanya, amb Portugal o amb d'altres països europeus.

Sense el copríncipat tal i com el coneixem, amb aquest equilibri asimètric, a Andorra li seria molt més difícil desplegar la seva xarxa de convenis de doble imposició, potser encara estaríem negociant... Fixi's el que li dic, potser encara estaríem negociant.

D'exemples actuals que serveixen com argument per defensar la necessitat de mantenir el copríncipat en trobaríem molts, però més enllà dels casos concrets crec que cal una observació general, i dic claríssimament també que el copríncipat de l'any 1993 no té res a veure amb el copríncipat de l'any 1278.

El copríncipat constitucional no existeix en virtut d'un contracte signat per dos senyors feudals en una notaria de Lleida en el qual els andorrans no van tenir ni art ni part. No, no, no... El copríncipat parlamentari que tenim és fruit d'un acte de sobirania popular en què les andorranes i els andorrans van decidir que aquesta seria la forma de govern nostre estat.

I ho van decidir, coneixent els beneficis i els costos que el copríncipat parlamentari tenia. Coneixent també les limitacions que això comportava. L'article referent al dret a la vida -que és el que genera més controvèrsia en l'opinió pública actualment- és fruit d'aquell pacte constitucional. Un article, a més a més, que com tots els articles de la Constitució es pot modificar. I tant que es pot modificar! I, a més a

més, es pot modificar amb un procediment de reforma relativament senzill si el comparem amb altres textos constitucionals del nostre entorn.

El pacte constitucional no és presoner de la voluntat de les andorranes i els andorrans de l'any 1993... No ho ha estat mai! El pacte constitucional es revalida cada quatre anys, perquè la majoria parlamentària democràticament escollida pugui iniciar, o no, un procés de reforma constitucional.

Per tant, hem de ser molt curosos amb les paraules i amb les valoracions. Pretendre que Andorra és menys democràtica perquè manté una determinada redacció de la Constitució és fals; perquè aquesta redacció és fruit d'un pacte en què el poble andorrà és sobirà per prendre les seves decisions. Pretendre que a Andorra, Sr. López, no hi ha separació entre l'Església i l'Estat és fals. I pretendre que les andorranes i els andorrans són menys lliures que els ciutadans d'altres democràcies occidentals també és fals.

Es pot voler canviar el redactat de la Constitució. I tant! Un partit polític podria dir: "*Mirin, l'existència del copríncipat no compensa determinades limitacions*"; i proposar un canvi constitucional que converteixi Andorra en una república. I concórrer a les eleccions amb aquest programa. Tot això és legítim.

El que no és legítim és deformat la realitat i pretendre presentar Andorra com un Estat endarrerit o poc democràtic.

El que tampoc és legítim és intentar enganyar la gent i fer-los creure que es pot tenir, com dirien a França: "*Le beurre et l'argent du beurre*". No es pot tenir tot a la vida!

Pel cas que ens ocupa: no és possible despenalitzar l'avortament i mantenir el copríncipat parlamentari. I si algú ho té clar, soc jo.

Tant una decisió com l'altra implica renúncies i contradiccions, i també dubtes permanents. Quan des de l'actual majoria parlamentària i també des del Govern defensem l'opció de mantenir el copríncipat parlamentari, també ens fan mal les renúncies que això implica. Però agafar decisions no és fàcil, i agafar sobretot decisions responsables és encara menys fàcil.

Sr. síndic vaig acabant, Sra. subsíndica, Sres. conselleres i Srs. consellers.

Fa un any vaig comparèixer davant del Consell General en ocasió d'un debat d'orientació política, que vaig dir que molt probablement seria l'últim que faria com a cap de Govern. Però, transcorregut un any, em semblava oportú tornar a plantejar un debat d'orientació per fer un veritable balanç d'aquestes dues legislatures en aquesta Cambra, aquesta

Cambra que m'ha encomanat la responsabilitat de formar Govern.

En qualsevol cas, el cap de Govern té la potestat de proposar un debat d'orientació i els membres del Consell General tenen la potestat de demanar-lo. Al llarg d'aquestes dues legislatures hauré realitzat dos debats d'investidura i set debats d'orientació política. En set anys i mig el Govern ha respost 678 preguntes orals i escrites, i 372 demandes d'informació. Una xifra molt més elevada que la de qualsevol Executiu que ens hagi precedit. Pensin que el Govern ha respost durant els tres anys i mig d'aquesta legislatura el mateix nombre de demandes d'informació que ens els de 12 anys precedents.

Ha estat un honor tenir la confiança d'aquesta Cambra al llarg d'aquesta legislatura. Una confiança que inevitablement va vinculada al control parlamentari, per tant, l'honor ha estat doble.

L'abril del 2015 quan el Sr. síndic em va prendre jurament per segona vegada, vaig voler recordar, en un breu parlament a la Casa de la Vall, que Andorra preserva una diferència essencial sobre d'altres països. Vaig dir, quan sortim d'aquí -em sembla que vaig dir- caminareu o caminarem pel carrer de la Vall en direcció a l'edifici de Govern i no trobarem zones acordonades, ni dispositius de seguretat aparatosos, ni comitives de vehicles oficials... sinó que caminarem amb normalitat pel carrer, com la gent del poble, perquè en definitiva som gent del poble i fem part del poble.

De la mateixa manera, quan jo -d'aquí a un temps breu- deixi de ser cap de Govern, i els meus ministres deixin de ser ministres i alguns consellers deixin de ser consellers, no hi hauran salaris vitalicis, ni oficines d'expresidents, ni càrrecs en multinacionals... Tornarem a ser persones normals, perquè en el fons no hem deixat mai de ser persones normals.

Aquesta és una de les grandeses d'Andorra que espero que no es perdi mai.

Si recordo ara aquelles paraules que vaig tenir el dia del meu segon jurament és perquè m'agradaria recuperar la perspectiva d'un ciutadà anònim, d'una persona del carrer que no ocupa càrrecs institucionals ni polítics. És des d'aquest punt de vista que vull mirar aquests anys de govern que vaig deixant enrere.

Com a ciutadà del carrer estaria moderadament satisfet i serenament orgullós del que el meu país ha estat capaç de fer al llarg dels últims vuit anys. Segur que tindria queixes i retrets, i trobaria a faltar algunes coses. Segur que podria mirar enrere i pensar que fa 15, 20 o 30 anys tot era més fàcil i tot prosperava molt més ràpid. Però mirant enrere

també em recordaria dels meus padrins, dels d'Andorra i dels que van venir de fora, que m'explicaven com de difícils i dures eren les coses per a ells fa uns quants anys, que no fa tants anys.

Em sentiria -he dit- satisfet de veure que la societat i l'economia tornen a créixer sense haver perdut la cohesió social; és més, havent-la millorat. Satisfet de saber que a Andorra s'hi han fet moltes reformes i canvis en poc temps i que els meus conciutadans les han assumit i han entès quin era el seu nou escenari de creixement. Satisfet perquè avui tenim un país molt més compromès amb el seu medi ambient i el seu patrimoni cultural. Perquè serveis essencials com l'educació, la sanitat, els serveis socials o la seguretat continuen funcionant bé, fins i tot millor que anys enrere. Satisfet perquè comença a veure's un futur per als nostres joves, també amb l'Acord d'associació, en sectors i àmbits de l'economia que fa uns anys ni tan sols existien ni esperaven. I satisfet, en definitiva, de veure que Andorra continua sent un bon lloc per viure; i que això ho sabem els que hi vivim, però també ho saben -cada cop més- les persones que ens visiten, els nous residents internacionals o els cada cop més nombrosos inversors estrangers.

I em sentiria orgullós, orgullós perquè fa uns anys eren molts els que dubtaven que ens en poguéssim sortir, com a país; com si Andorra fos el resultat d'una conjuntura econòmica del segle XX i res més. I és tantes coses més. Orgullós, per tant, que el meu país estigui trobant el seu lloc en un món que canvia amb tant rapidesa. Orgullós també de veure com hem superat algunes proves molt, molt difícils, sense perdre res del que ens fa genuïns. Orgullós, també, de saber que sóc ciutadà d'un país que és cosmopolita i també arrelat a la vegada. D'un país que no ha hagut mai d'imposar-se als altres per afirmar-se a si mateix. D'una societat profundament democràtica. Em sentiria orgullós, al capdavant, de saber que Andorra continua sent Andorra.

M. I. consellers, M. I. Conselleres, això és l'esperit reformista: canviar per continuar sent, fer créixer a un mateix temps les branques i les arrels.

I aquest és el missatge que m'agradaria fer arribar a futurs Consells Generals i futurs Governos: Per a Andorra, el repte de l'adaptació és un repte que sempre serà permanent. Ens ho ha dit la nostra història. Les reformes mai no s'aturen, hi haurà, com sempre, moments més intensos i d'altres menys intensos, però l'avenç és imparable. I en aquest procés imparable cal, quan parlava dels coprínceps, que Andorra conservi sempre els seus equilibris i la seva identitat ens hi va la nostra sobirania.

Moltes gràcies.

El Sr. síndic general:

Moltes gràcies Sr. cap de Govern.

Acte seguit, suspendrem la sessió fins demà dia 18 de setembre a dos quarts de deu del matí, moment en què iniciarem el debat amb la intervenció dels grups parlamentaris.

Gràcies a tothom.

Se suspèn la sessió.

(Són les 12.27h)

L'endemà dimarts 18 de setembre del 2018, a les 9.32h es reprèn la sessió.

El Sr. síndic general:

Bon dia a tothom.

Reprenem la sessió.

Ens correspon ara d'iniciar el debat amb la intervenció dels grups parlamentaris.

Pel Grup Parlamentari Liberal, Sr. Jordi Gallardo, teniu la paraula.

El Sr. Jordi Gallardo:

Gràcies Sr. síndic.

Ahir el cap de Govern ens va fer un balanç de les seves dues legislatures i un petit dibuix, sent molt generós, de les prioritats de la seva recta final al capdavant de l'executiu. Però ni el seu balanç és el que fa la societat andorrana, ni les seves prioritats mostren les necessitats del país.

Vostè ahir Sr. cap de Govern va pretendre erigir-se en un gran estadista, fent un discurs en to conciliador, però lamento dir-li que arriba tard, massa tard.

Ahir va citar a anteriors caps de govern per demostrar que també ha tingut una visió per aquest país i, sento dir-li també, que marxarà sense que sigui així, ni tan sols amb el benefici de la perspectiva històrica que ahir ens demanava.

És més, em demano si vostè sent per aquesta Cambra el respecte que es mereix la institució del Consell General. Ahir va quedar demostrat que menysté un cop més aquesta institució.

Durant l'any legislatiu hi ha dos grans debats polítics, el d'orientació i el del pressupost. Traspasant com ha fet vostè el debat d'orientació a la tardor, solapant-lo pràcticament amb el del pressupost, el debat del pressupost perd sentit.

Sr. cap de Govern, s'ha posat per sobre del Consell General, és la seva darrera acció per mirar de

desballestar el Consell General, un dels grans llegats de les seves dues legislatures, el desmantellament de les institucions.

Re programar un discurs d'orientació a escassos mesos d'acabar un mandat no té cap tipus de sentit, llevat que es vulguin aportar noves accions importants.

Però en el cas d'aquesta legislatura com va quedar demostrat ahir, difícilment orientaran en màxim sis mesos el que no han sabut concretar els darrers set anys i mig.

Estem fent el debat d'orientació perquè vostè encara no té successor, que és el que comptava que tindria resolt. Per això va anunciar l'any passat que no hi hauria més debats d'orientació. Fins i tot amb això hauran estat capaços de demostrar improvisació.

El seu Govern ha estat el de les promeses incomplertes tot i els intents desesperats d'ahir per voler fer creure que el país ha avançat gràcies a les grans reformes que han fet.

Sr. Martí surti al carrer i copsarà el que la ciutadania sap perfectament: contràriament al que vostè diu, el país està pitjor ara que quan DA va arribar. Pràcticament vuit anys governant, i s'han limitat a gestionar el dia a dia i en nombroses ocasions de manera maldestre.

Ahir vam assistir a una escenificació que no va ser altra cosa que un intent de presa de pèl i que per sort cada vegada li compra menys gent perquè ja ha esgotat el crèdit de les excuses, Sr. Martí.

Vostès van arribar al Govern sense un full de ruta, s'han perdut massa cops pel camí i deixaran el país en una situació molt delicada i preocupant. On va el país ens demanem? On porten Andorra? Amb vostès, a la deriva.

Ahir Sr. Martí, va citar a alguns excaps de Govern, i va intentar demostrar que trenta anys després, segons va dir vostè mateix, ha fet el que ells ja van dir que calia, una mostra més que quan DA va arribar al Govern no sabia què havia de fer.

Es va dedicar a obrir els calaixos, recuperar les propostes dels governs anteriors i limitar-se a implementar-les perquè la conjuntura el va obligar.

Però un govern que vol reformar no ha de ser només al lloc i a l'hora adient com va dir vostè ahir, un govern que vol guiar el país ha de liderar, no improvisar sense rumb per oportunisme polític.

Ahir vam escoltar un discurs caduc, repetitiu, victimista i desil·lusionant, símptoma de l'esgotament manifest del Govern de DA, del seu líder i del projecte que encapçala. I el més preocupant, sense cap esperança ni il·lusió pel futur.

Quina és la gran novetat, les grans decisions o els projectes nous respecte al darrer debat d'orientació? Cap. Cap en positiu, però sí un llarga llista en negatiu.

El seu discurs ha estat plegat d'excuses per a intentar tapar la llarga llista de fracassos. Fracassos que feien d'aquest debat un sense sentit, i que d'haver-ho anticipat, vostè de ben segur Sr. Martí s'hagués volgut estalviar.

El que segurament va imaginar com el darrer homenatge personal, ha esdevingut l'obligació de realitzar un exercici de sinceritat, però tot i així ha desaprofitat l'oportunitat. La por a no fer el ridícul anul·lant un debat que vostè mateix ja havia descartat prèviament, però sobretot, l'obligació de fer un debat d'orientació cada any de la legislatura, és l'únic motiu que l'ha obligat a comparèixer davant d'aquesta Cambra.

No li ha quedat altre remei que donar la cara, això sí, cobrint el tràmit del debat amb un discurs avorrit i embafador per la seva inconsistència. Cap, absolutament cap compromís de pes. Ja no té més crèdit per demanar la confiança als ciutadans després de set anys i mig marejant la perdiu, art, ja li admeto, en el que vostè és veritable mestre.

En tot cas els liberals li agraïm, encara que no sigui per voluntat pròpia, que se'ns presenti l'oportunitat d'explicar a la ciutadania què volem per Andorra. Vostè ha volgut fer balanç, un balanç en línia del que han estat els anys anteriors: així doncs li puc dir que ha estat un any mediocre, estem davant d'una legislatura liquidada i el seu mandat ha estat decebedor.

Sortosament el final d'un cicle que esperem sigui definitiu, perquè hi ha poc a valorar, i perquè tristament han perdut una gran oportunitat d'afrontar els reptes que tenia i encara té el país. La realitat demostra que han deixat passar les dues majories que han tingut per poder tirar endavant les grans reformes que molts ciutadans esperaven.

Especialment descoratjador va ser la manera de desaprofitar el mandat que li van atorgar els ciutadans amb vint-i-dos parlamentaris, per tirar endavant els canvis profunds i necessaris que el país requeria però va estar més pendent del tacticisme electoral que d'aprofitar l'oportunitat que se li presentava.

I si la primera legislatura va ser especialment decebedora, la segona ha estat totalment previsible. Previsible pels que coneixem com entén vostè la política: una suma i resta de vots permanent, i una manca de cintura política per arribar a acords perquè no creu en el diàleg.

El resultat de tot plegat ha estat:

- Suspens en el gran objectiu d'aquesta legislatura: l'Acord d'Associació.
- Suspens en el repte ineludible d'afrontar la reforma sanitària.
- Suspens en la proposta que era i és necessària per fer créixer l'economia d'aquest país: la diversificació econòmica.
- Suspens en les polítiques que han de fer d'Andorra un país d'igualtats: les polítiques socials.
- Suspens en la reforma que bloqueja el dia a dia dels ciutadans, empresaris i inversors i que a més divideix la societat: la reforma de la funció pública.
- Suspens en la gestió pressupostària quan el que calia era preparar les finances del país pels nous escenaris.
- Suspens en la planificació d'una política d'inversió en infraestructures necessària i assumible.

També hi ha hagut algun encert Sr. Martí, el de continuar l'homologació i la transparència que Andorra havia iniciat quan vostès arriben al Govern.

Ara bé, si han estat capaços de seguir la ruta de la transparència financera envers l'exterior marcada per l'Acord Monetari i els organismes internacionals, han oblidat del tot, la transparència dins del país envers el parlament i els ciutadans, transparència a la que els hi obliga la Constitució.

Sr. Martí si alguna cosa ha tingut el seu Govern, el dels millors com vostè el va adjectivar, precisament no ha estat la virtut de fer les coses de la millor manera possible.

Crec que quan va animar-se a dir crescut per l'eufòria de la victòria electoral de l'any 2011, que eren el govern dels millors, es va oblidar d'afegir la paraula "fracassos", el govern dels millors fracassos.

Perquè n'han estat uns quants, de ben sonats, que han deixat la credibilitat de la institució i de la classe política ben tocada, especialment aquest segon mandat.

- El millor govern per demostrar com s'han de fer adjudicacions arbitràries i qüestionables: sí.
- El millor govern per ser notícia en mitjans nacionals i estrangers per temes que res tenen a veure amb l'exercici de la política i sí amb accions i situacions clarament qüestionables que ningú de vostès no rebut ni atura: sí.
- El millor govern per demostrar que no creuen en el diàleg: sí.
- El millor govern per fomentar el clientelisme polític: també.

Ahir vostè va dir Sr. cap de Govern, que tot Govern té encerts i desencerts. Sr. Martí la seva llista de desencerts és llarga, de fet molt llarga, ja tindrem temps de repassar-la durant les rèpliques, però el més greu és que amb alguns dels fracassos ha posat en joc la pròpia credibilitat del país.

En resum, el millor govern per demostrar allò que no ha de fer un bon govern.

Arribats a aquest punt, la millor notícia Sr. Martí és que vostè ja és passat, i ara necessitem parlar del futur més immediat pel qual nosaltres estem treballant i treballarem perquè sigui millor.

Andorra necessita un canvi, amb això estic d'acord amb vostè, però el que sí necessita de veritat Andorra és una transformació en molts aspectes, i un d'ells és en la manera de fer política, cosa en la qual no coincidim vostè i jo.

Mentre l'acció política estigui en mans dels qui no l'entenen com una eina al servei dels ciutadans, de tots els ciutadans, la transformació no serà possible.

Mentre l'acció política sigui una eina al servei d'uns quants destinada a instaurar el clientelisme polític, aquest país no progressarà.

És imprescindible acabar amb la gestió per a uns quants i passar al govern per a tots.

D'una vegada per totes s'han d'acabar els amiguismes, la discrecionalitat i l'arbitrarietat, i cal donar pas a la meritocràcia, la transparència, i el rendiment de comptes.

Aquest ha de ser el camí per on els polítics hem de portar a Andorra, perquè és el que demana la societat andorrana, però vostès no el volen seguir, tal com han demostrat en aquests set anys i mig.

Andorra requereix una alternativa política que permeti veure la llum al final del túnel fosc, on l'han portada vostès després de dos mandats amb majories absolutes que no han sabut ni volgut, gestionar a favor del país, sinó a favor dels seus interessos.

Aquest futur pròxim que nosaltres estem convençuts que serà millor, ha de portar el rigor, la credibilitat, i la transparència que vostès no representen i que tant necessita Andorra.

Cal un projecte que no divideixi els esforços de la gent sinó que els sumi, per ser més forts com a país. Prou de dividir, anem a sumar a favor d'Andorra.

Per aquest motiu, perquè vostè ja és passat i estem revivint amb el seu discurs el soliloqui dels darrers anys, voldria dirigir-me als ciutadans d'aquest país per explicar que els liberals sí que tenim projecte de present i de futur, i que som una alternativa real i diferent.

La seva etapa acaba avui Sr. Martí, i esperem poder-ne començar una de nova.

Una etapa que aporti el diàleg que vostès no han sabut ni aportar, ni oferir, en aquells temes que requereixen consens.

Una etapa que entengui que la societat andorrana d'avui no vol més opacitat.

Un etapa liderada per persones que es comprometin a actuar dins del marc de la legalitat i no en la línia de la il·legalitat, o la fina línia del que és èticament reprovable o no.

Una etapa que porti prosperitat i oportunitats per a tothom, no només per alguns.

En definitiva, una etapa durant la qual l'acció política s'entengui com un servei d'interès general i públic per a tots.

Andorra necessita recuperar la confiança, la credibilitat, l'autoestima i el seu bon nom.

Cal un projecte obert a tothom amb voluntat de servir als ciutadans d'Andorra i això no ho poden representar vostès després de demostrar com actuen i en favor de qui actuen.

Ahir vostè no va fer cap referència a un futur il·lusionant per Andorra.

Portem gairebé vuit anys dins d'un bucle, fent-nos creure que ho han canviat tot, quan en realitat tot segueix gairebé igual, o pitjor, i han construït una realitat paral·lela que ja només es creuen vostès.

Negar allò que és evident juntament al màrqueting i les campanyes de publicitat ja no resulta suficient per continuar amagant el seu fracàs.

Mentre la societat andorrana evoluciona i vol participar de les decisions importants, vostès s'han quedat ancorats en una època on es governava sense compartir ni informació ni responsabilitats. La seva és una política del segle passat.

Hem de donar les eines a la societat perquè els canvis que ha de fer el país es puguin debatre. Tenim la responsabilitat d'assegurar el debat si la majoria de la societat andorrana el reclama de forma responsable i serena.

No es pot governar un país d'esquenes a la voluntat de la majoria de la societat obviant els seus reclams, com tampoc no es poden afrontar els debats des de l'ímpetu i la precipitació.

Cal la serenor obligada imprescindible per valorar les grans decisions, com també cal la valentia que requereix discutir-les.

No hi ha cap altre camí. No obstant això, hi ha qui després de vint-i-cinc anys continua oposant-se a qualsevol reforma institucional amb el pretext que

van molt lluny, o perquè pensen que el que es proposa és insuficient.

Els liberals pensem que només escoltant a la societat andorrana farem avançar el país.

Perquè avançar no vol dir acabar amb l'actual sistema institucional.

Avançar vol dir que la societat andorrana opina, i que un cop escoltada, els polítics hem de treballar per donar resposta a l'opinió majoritària. Si creiem en les andorranes i els andorrans, nosaltres sí que hi creiem, sabran triar el millor per aquest país com han fet sempre.

Només proposant debats clars i responsables que impliquin conèixer l'impacte de les decisions i les possibles alternatives, només des d'aquest punt de partida, seguirem avançant com a país i com a societat.

Aquest és el nostre rol com a projecte polític diferent a la resta, no defugir del debat, no evitar les reclamacions de la nostra societat, perquè no ens fa por escoltar.

Els liberals proposem afrontar els grans reptes d'Andorra des del diàleg amb els sectors socials i econòmics del país, i no imposar a tota la societat el criteri dels qui governen.

Liberals d'Andorra hem començat a construir un projecte sobre la base de tres pilars: invertint en el país i les persones, millorant la competitivitat i eliminant burocràcia, i ajudant als que assumeixen riscos i contribueixen en el creixement d'Andorra.

El repte primer com a projecte polític és dotar a la societat andorrana de les condicions necessàries per créixer.

Aquest objectiu pretén assegurar el desenvolupament econòmic del país, i passa per impulsar i ajudar al sector privat a crear llocs de treball. El nostre projecte treballarà per permetre que aquelles persones que vulguin emprendre, treballar o invertir, ho puguin fer amb les mateixes oportunitats.

Com ho hem d'assegurar?

En primer lloc, determinar i executar les infraestructures que li calen al país per recuperar volum turístic i assegurar també la qualitat de vida dels que hi residim.

En segon lloc, invertir en la protecció i la sostenibilitat del medi ambient com a font de riquesa, i també en una transformació de l'agricultura i ramaderia.

I en tercer i darrer lloc, invertint en els joves perquè puguin decidir el seu futur.

La formació i l'excel·lència ha de ser el camí pensat per als joves que construeixen avui el seu demà. Aquests han de trobar a Andorra les possibilitats laborals per desenvolupar els seus reptes professionals. Hem de creure, de fet nosaltres ho fem, en el talent dels joves.

El nostre projecte invertirà en les persones per qualificar-les i dotar-les de les millors competències possibles de manera que després es puguin desenvolupar en els àmbits on se sentin realitzades i més productives, amb l'objectiu que un cop assolit el seu grau de realització personal, ajudin al país a ser més competitiu.

El segon repte és la competitivitat, la baixa fiscalitat i l'eliminació de la burocràcia.

S'han de reduir les càrregues i les traves amb què topen els inversors, empresaris i emprenedors a l'hora de tirar endavant els seus projectes, i els impediments que troba la ciutadania en gestionar el seu dia a dia amb l'Administració.

Una Administració pública amiga, que faciliti i acompanyi ha de substituir al model d'Administració que posa traves i duplica processos.

Volem una Administració moderna, formada, reconeguda i dignificada. L'Administració pública no l'hem de veure ni percebre com un llast per al país, sinó com un dels motors que ens farà ser més competitiu.

No podem limitar la nostra valoració del sector públic a aspectes quantitativs. El debat no és si tenim o no massa treballadors públics.

Hem de posar també a la balança aspectes qualitativs. Cal, però, un canvi de model, de la base cap amunt, en l'Administració i en la manera de percebre-la per part de tots.

Simplificar serveis i tràmits ens ajudarà a ser més competitiu, però no és assumible sense un pla estratègic transversal de l'Administració pública com han fet d'altres països.

Un pla que permeti dimensionar les càrregues de treball amb l'ajut de la tecnologia i alhora que permeti reduir costos mantenint o rebaixant la pressió fiscal. Insisteixo, no és la Funció Pública el que cal reformar, sinó l'Administració pública en la seva globalitat i aquí entren també les parapúbliques.

El nostre ha de ser un model de baixa fiscalitat. És essencial per poder continuar sent atractius com a destinació per als sectors econòmics més madurs com el turisme i el comerç, mantenir el diferencial fiscal.

Hem d'afegir al diferencial fiscal, però, la seguretat jurídica per poder també captar no només turistes sinó també inversors.

Sense seguretat jurídica no aconseguirem diversificar la nostra economia. La seguretat jurídica no rau només en dur a terme algunes reformes del sistema jurídic.

La seguretat jurídica també ve donada per la confiança i l'estabilitat que dóna el sistema legislatiu d'un país. Tenir trenta-dos textos legislatius a tràmit sense el temps suficient per avaluar-los no és oferir seguretat jurídica, ni tampoc ho és, canviar les regles del joc a mitja partida com vostès han fet aquesta legislatura.

Finalment, no tan sols no podem augmentar la pressió fiscal a la classe mitjana, que és la que més ha suportat l'augment dels impostos, sinó que hauríem d'explorar vies per rebaixar-la.

Cal reduir i fer un esforç en la despesa i el dèficit públic, i no incórrer en l'afany recaptatori des de l'Administració per tancar els dèficits de gestió com s'ha fet els darrers anys.

El tercer i últim repte és la protecció dels que han cregut en Andorra i l'han fet créixer, així com d'aquells que tenen la responsabilitat de conduir el país en el futur.

Hem d'estar atents a la vulnerabilitat social de la nostra gent gran i d'altres col·lectius sensibles. Els més fràgils sovint no són els primers a buscar ajuda, perquè no saben com demanar-la o bé perquè no confien en el sistema.

Hem d'assegurar un acompanyament social digne a la nostra gent gran i dels més vulnerables.

Hem de posar en valor el paper dels nostres treballadors socials, confiar en el seu criteri i donar-los-hi marge de maniobra en la presa de decisions.

Els treballadors socials han de poder passar més temps al carrer, conèixer les famílies, el barri i la parròquia. L'empatia no es legisla, fer lleis no sempre és la solució.

Així mateix, el nostre sistema de pensions necessita una reforma per fer-lo sostenible i una transparència que permeti als cotitzants saber en qualsevol moment l'import de la pensió amb que podran comptar el dia de la seva jubilació per poder prendre decisions d'estalvi i poder planificar la seva vida d'acord amb la seva jubilació.

Invertir en els nostres padrins és agrair, reconèixer i retornar el seu esforç. Per això les pensions han de permetre viure dignament, d'acord amb el cost de la vida.

D'altra banda, la responsabilitat de la gestió dels diners públics i la cobertura social requereix també un seguiment i una fiscalització que eviti els abusos

del sistema, que perjudiquen sobre tot als que més ho necessiten.

Malauradament, com a país no vivim tampoc aïllats als perills que envolten i colpegen el nostre entorn.

Invertir en seguretat és invertir també en el benestar de tots. Andorra s'ha caracteritzat sempre per ser un país on es viu tranquil. Fem que això continuï sent possible i no escatimem recursos en seguretat per poder protegir-nos de les amenaces globals existents.

Som un projecte que se centra en una classe mitjana treballadora forta, en un entorn de lliure competència, on l'estat garanteix la seguretat jurídica vetllant pel compliment de la legalitat i la igualtat.

Aquesta combinació de factors és la clau de l'èxit del nostre model per garantir un Estat del benestar que respongui a les necessitats i les oportunitats de tots els qui formem el sistema.

Les generacions més joves es mereixen polítics que creguin en les oportunitats d'aquest país i que transmetin aquest optimisme malgrat els dubtes i la desconfiança que la classe política genera actualment.

Hem de treballar, i aquest és un objectiu prioritari, per assegurar que tots els joves tinguin la possibilitat d'escollir la seva vida. Un principi fonamental i necessari per a l'emancipació mitjançant la formació a l'escola, d'una banda, i de l'altra, possibilitant un èxit econòmic entès com a progrés dins de la societat que hem de fer evolucionar envers la meritocràcia.

El fet que avui en dia una part important dels nostres joves vegin el futur amb preocupació és un símptoma que els estem fallant.

Tenir joves que no aspiren ni a treballar ni a continuar estudiant, no només demostra que els estem fallant, sinó que també posa de manifest que tenim un greu problema com a societat.

L'Estat ha de donar les eines necessàries als joves que no gaudeixen de les mateixes oportunitats degut a les seves circumstàncies personals, familiars o socials.

Quan la igualtat d'oportunitats és possible sobre la base de la meritocràcia, es poden corregir les desigualtats si l'Estat hi té un rol actiu.

Cal un projecte polític generador de confiança que sigui capaç de crear oportunitats i creixement per a tots, un projecte polític que vostès no han sabut assolir, però que sí que és possible.

Gràcies Sr. síndic.

El Sr. síndic general:

Gràcies.

És ara el torn del Grup Parlamentari Mixt.

Té la paraula la consellera, Sílvia Eloïsa Bonet.

La Sra. Sílvia Eloïsa Bonet:

Gràcies Sr. síndic.

Sincerament Sr. cap de Govern, no sé què dir, reconec que a vegades em deixa sense paraules, i de ben segur perquè resulta difícil d'encabir un debat d'orientació política a final de legislatura i, a més, resulta difícil quan no es compleixen amb les expectatives anunciades.

El que hem sentit ha estat més aviat un míting electoral sobre el balanç de la feina feta que un debat d'orientació política, ja que un debat com a tal ens hauria d'indicar cap on vol anar el Govern com a mínim aquest final de legislatura, però bé encara no perdo les esperances de conèixer quins són els reptes del país actuals i com afrontar-los durant aquests mesos de legislatura.

Ahir va parlar molt sobre la millora econòmica però cal destacar que la nostra millora econòmica ve determinada en la seva majoria per la millora de les economies dels països veïns.

Del seu contingut, agraeixo les seves mostres d'humilitat sobre els fets que no s'han assolit però seguim sense trobar solució a problemes reals que afecten als ciutadans i als quals en aquests gairebé vuit anys no s'ha donat la resposta que calia.

Pensions de jubilació, no s'ha encarat el debat necessari per tractar la sostenibilitat del sistema de pensions tot i la proposta de resolució que encomanava el Govern a crear una taula de treball per analitzar a fons l'estudi i plantejar les accions que garanteixin la sostenibilitat i l'eficàcia del sistema de pensions.

L'augment de la dotació en prestacions socials ens indica que existeix més precarització de les famílies i jubilats que els obliga a recórrer als serveis socials per cobrir les seves necessitats bàsiques, és a dir que els salaris i les pensions encara són massa baixos respecte al nivell de vida del nostre país.

Segueix augmentant la sinistralitat laboral en un 12% respecte al 2017, i no analitzem que està passant.

La manca d'habitatges de lloguer i els preus desorbitats complicaran la contractació de temporers per la propera campanya d'hivern, i les mesures proposades, que no entraré a discutir-les, no podran ser d'aplicació a curt termini.

Persisteixen dubtes sobre molts dels anuncis d'inversions estrangeres, molt interessants que tot i passats molts anys encara no s'han materialitzat

degut a aspectes de manca legislativa o inseguretat jurídica.

Tot i l'augment del nombre de turistes, el sector comercial viu una crisi amb la incursió d'internet que caldrà afrontar de forma immediata.

Tot i que m'alegro que s'hagi desestimat la construcció de l'edifici *The Cloud*, quan ahir ens parlava que el seu govern feia viure el patrimoni i li donava nous usos, això no es podrà fer amb l'antiga caserna de bombers, en aquest cas m'ha de reconèixer que la planificació del projecte no va ser gens encertada, ningú enderrocaria abans de saber el cost real del que haurà de construir, ni estaria pagant un lloguer innecessari.

L'heliport encara està en busca i captura d'ubicació. Iestic d'acord amb vostè que tothom el vol però ningú al costat de casa.

En quant a la gestió de la sanitat i la reforma sanitària, miri Sr. cap de Govern, abans de deixar el ministeri es va aprovar per part del Govern del moment el decret d'implantació de la figura del metge referent, es va deixar treballant una taula sobre la sostenibilitat del sistema sanitari, la comissió sobre la Història Clínica tenia enllestits els continguts a compartir i un responsable de l'OMS estava treballant amb el ministeri en la cartera de serveis, i teníem acabada una xarxa de salut i treballant tres mes. Ara reconeu'm, amb tot el meu respecte, si s'ha avançat en aquesta matèria tal i com calia.

I finalment, no vaig entendre la defensa que va fer del coprincipat, i està molt equivocada si es pensa que no el vull, tot al contrari, l'he defensat i el defensaré.

Però, igualment defenso que hem de ser capaços de debatre tot el que la societat ens demani, de forma responsable, respectuosa, defensant cadascú el que consideri. Jo sóc catòlica però no evito el debat sobre l'avortament, ni em fa por, al contrari, el que no m'agrada és que corrin missatges equivocats o erronis o malintencionats que puguin provocar confusió o falses idees, que encara són pitjors. I també li dic des del coneixement i de l'anàlisi profund de la situació, i de poder haver copsat l'opinió d'experts de Nacions Unides que han hagut de resoldre situacions similars en altres indrets.

Finalment, Sr. cap de Govern, no faré propostes de resolució, ja que penso que a aquestes alçades no calen, n'hi ha moltes que cal complir que han estat presentades anteriorment, i això és el que li vull demanar, i li ofereixo tota la meua col·laboració per tirar endavant les propostes pendents.

Gràcies Sr. síndic.

El Sr. síndic general:

Gràcies.

És ara el torn, també dins del Grup Mixt, per SDP, del Sr. Víctor Naudi.

El Sr. Víctor Naudi:

Gràcies Sr. síndic.

Llegíem abans d'ahir una conversa estiuenca del cap de Govern. Deia que: *"En aquest final de mandat és com una obsessió que l'Estat institucional de la nació es pugui dir que s'ha deteriorat."*

No s'hi obsessioni Sr. Martí, que vostè deixarà el país i les institucions molt pitjor de com ho va trobar el 2011, és una evidència.

Val a dir que amb la vostra manera de fer és impossible governar com cal. Una política que no explora l'horitzó i que continua tancant els ulls als problemes que apareixen. La vostra política ha estat de visió curta: el tractament superficial dels símptomes en lloc d'encarar la lluita contra les causes.

La vostra obsessiva dependència dels electors actuals, a costa de les generacions futures, la vostra incapacitat d'enfrontar-vos als problemes, han anat de bracet amb l'irresistible encanteri de les simplificacions, tant tecnocràtiques com populistes.

Per això ahir acabàveu el discurs moderadament satisfet i serenament orgullós del que heu fet en set anys i mig.

Els vostres dos mandats al Govern quedaran en la memòria com uns anys de pèrdua d'autoestima i esperança. I també de por al futur. Sí, Sr. Martí, els governs de DA han afavorit la por i la pèrdua d'esperança.

Les darreres enquestes d'opinió fan veure que la ciutadania segueix suspenent l'acció de Govern perquè no veu una bona gestió de país i constata l'absència de decisions pel futur.

Els vostres mandats s'han caracteritzat, també, per la malvolença vers les veus discrepant i la manca de respecte a l'oposició que representa molts ciutadans.

És pervers voler amagar per millor eliminar tots els temes, propostes i reivindicacions que s'articulin al marge de la política del Govern i del seu partit.

El 37% dels vots nacionals de l'any 2015 us van atorgar el poder però no us van pas concedir el monopoli de la paraula política.

Us heu considerat investit d'una hipotètica superioritat que heu expressat i expresseu, de manera verbal i gestual, amb el menyspreu i l'arrogància.

Les eines de la política són dialogar, pactar i acordar. En la política democràtica la llei és més la conclusió del debat que l'aplicació automàtica de la voluntat de la majoria relativa que té el poder.

Deixeu les institucions tocades i el país sotmès a un vassallatge de Madrid.

Deixeu la negociació de l'Acord d'associació amb la Unió Europea amagat sota una espessa boira, sense la informació necessària que no heu volgut donar ni al Consell General ni al país.

Deixeu el país amb una forta fractura social i amb una profunda crisi dels joves. A Andorra hi ha una marginació social creixent, hi ha una fractura que ha partit la classe mitja en dos. Els joves no troben treball. I heu fet molt mal a l'economia productiva.

Tots els empresaris parlen de la sobre administració en la seva vida diària. Heu muntat una administració de malfiats, que organitza la sospita generalitzada. S'imaginin tots els mecanismes per prevenir fraus, fent la vida impossible a la immensa majoria dels que només volen respectar les lleis i els reglaments.

El resultat és que la vida econòmica és irrespirable i el país es va bloquejant. En qualsevol botiga, comerç o empresa us parlaran de normes i controls.

D'aquí el vostre altre gran fracàs: l'obertura econòmica que no ha portat res de positiu a l'economia productiva.

Aquest és el vostre trist balanç.

Gràcies Sr. síndic.

El Sr. síndic general:

Gràcies.

És el torn ara dels consellers del PS.

Sr. Pere López, teniu la paraula.

El Sr. Pere López:

Gràcies Sr. síndic.

Als consellers del PS ens sembla escaient començar aquest debat per allà on va acabar el de l'any passat. El cap de Govern es va acomiadar, es va passar a unes eleccions avançades i ens trobem un any després que per diferents motius, als quals hauré de referir-me, els fracassos de la seva gestió, la seva incapacitat per trobar un candidat dins de les seves files, doncs espero -imagino que esperen- trobar un escenari millor d'aquí uns mesos.

Ara bé, la seva gestió cada dia empitjora les coses i em sembla que aquesta arma es pot anar, més aviat, en contra.

Deixi'm, abans de començar a entrar en la llista de fracassos de la seva gestió, que doni una dada, una

dada econòmica perquè ahir escoltant el seu debat semblava que a l'any 2010 això era un desastre i que ara estem en una bonança econòmica grandiloqüent.

Doncs miri, el nombre de treballadors al setembre de l'any 2010, dades tancades, quan governava el PS, és pràcticament la mateixa que al setembre del 2017, i aquest hivern hi havia pràcticament els mateixos treballadors que a l'hivern de l'any 2011. Per tant, l'activitat econòmica entesa com aquesta massa salarial estem parlant de la mateixa vuit anys després. Això sí, les dificultats econòmiques si comparem qualsevol indicador, qualsevol informe del CRES, les famílies que no poden fer front a una despesa puntual, la situació dels pensionistes, tots aquests indicadors han crescut amb vostès.

Ahir el Sr. cap de Govern va fer a part d'aquestes referències no massa ben treballades a l'anterior Govern, algun exercici que a mi em va semblar un intent de reescriure la Història, ho deia ahir, de reescriure els fets i d'explicar-nos una situació o uns avenços que molts no ho hem vist.

Vostè ahir va intentar justificar el fracàs del seu projecte ja que vostè, com que no va voler fer orientació i jo miraré de fer una mica d'orientació al final de la meva intervenció, doncs, si hem de posar-nos a fer balanç, fem tots balanç. I si hi ha una paraula pel PS que resumeix la seva gestió és "fracàs". Fracàs construït per suma de fracassos individuals que miraré de llistar, i fracàs d'un projecte polític que en realitat mai va existir i que ara ja esdevé un malson per a molts ciutadans.

Abans d'entrar en la relació dels fracassos i anuncis del Govern de DA, deixi'm fer dos comentaris que em semblen escaients: un, per recordar de nou -ho vaig fer fa només alguns dies en motiu dels debats de les classes de religió catòlica- quin és el posicionament del PS en relació al Marc institucional. A data d'avui -i jo sóc el president del partit- que jo sàpiga mai s'ha qüestionat aquest model institucional. Per tant, els demano que ens tinguin respecte, que no parlin per nosaltres, som prou grans i saben perfectament el que volem per aquest país.

Ara, avui volem anar una mica més enllà. Volem anar més enllà perquè nosaltres no creiem en els polítics que proposen propostes duals i fatalistes en tots els casos; propostes duals i fatalistes que arreu fracassen, i propostes duals i fatalistes en les que només estem discutint qui acaba perdent.

Al nostre entendre, el veritable paper dels polítics, dels veritables polítics, dels "Homes d'Estat", -podríem dir-, és trobar espais d'entesa i escenaris en el que tothom hi surti guanyant. I nosaltres ens

sentim capaços, i vostès no ho senten, de trobar aquests espais.

No és qüestió de què si drets fonamentals -perquè estem parlant de drets fonamentals- no és poca cosa. De què les dones són més importants que les institucions, o és al revés? Es tracta de fer compatible ambdues coses, perquè a més això és el que volen la gran majoria dels andorrans; la gran majoria dels andorrans no volen algú com vostès que els aboqui a decidir una cosa o una altra, la gran majoria dels andorrans volen -i jo parlo a títol personal, també ho vull-, avortament i copríncipat.

El segon comentari, i vull deixar-ho clar d'entrada, és que no vull que la meua intervenció sembli sectària o injusta. Si disposés d'una mica més de temps, com he fet en altres debats d'orientació o en altres debats del pressupost, també em referiria a aspectes que funcionen bé a dins del país. Ara bé, segurament d'aquí a no massa temps el síndic potser em traurà la paraula i entendrà vostè que m'hagi d'adreçar a aquells aspectes que més preocupen als ciutadans i als fracassos més sonors de la seva gestió. Fracassos més sonors com són per exemple la política d'habitatge, les pensions o la precarietat laboral, i aquí obro un petit parèntesis, si se'm permet, per apuntar que els responsable -i la paraula "responsable" crec que s'escau en aquest punt-, el responsable ministerial de totes aquestes tres carteres és el qui sembla ha de ser el salvador del projecte demòcrata. Si arribés un dia que això fos així seria tant com dir als ciutadans: "*Mireu, estem tan orgullosos de la política d'habitatge, tan orgullosos de la feina que hem fet amb les pensions, tan orgullosos de la precarietat laboral que això és el que proposem per la resta de polítiques a nivell del país*" -tanco el parèntesis.

Començaré a relacionar la llista de fracassos, i deia abans que em sap greu reconèixer els mèrits que també hi ha hagut d'elecció de Govern i en part, em sap greu, que aquesta llista sigui tan llarga com pel que podré relacionar a continuació, crec que ho podien haver fet, sincerament, molt millor. Crec que han tingut una oportunitat única per fer bé les coses, i al final si vostès ho haguessin fet millor a tots ens aniria més bé.

Creo que si haguessin escoltat una mica més, si haguessin estat més humils, si haguessin buscat més col·laboracions amb l'oposició, també amb la societat les coses s'haguessin pogut fer d'una altra manera.

El cap de Govern deia ahir que han posat moltes coses a damunt de la taula, però de poc serveix si al final gairebé res es concreta, és com parlar per parlar i al final l'únic que genera és desafecció.

Podria començar per la reforma sanitària de la qual poc més crec que cal afegir, també per manca de

temps. Amb les inversions, la llista podria ser llarguíssima: el *Cloud* -un desastre entre desastres, desencís entre desencisos- però és que a més abans els hi parlava d'escoltar una mica, la crònica d'una mort anunciada, però sembla que el ministre d'Ordenament continua amb l'heliport i amb altres projectes amb aquesta dinàmica de no reconèixer l'evidència dels fets.

També podria parlar d'endarreriments com el Rosaleda, i ahir en vam descobrir un nou projecte, del qual en parlarem amb calma per Ràdio Andorra que d'entrada sona bastant sorprenent i sona a certa improvisació una vegada més.

La gestió amb el SAAS, la negociació amb la Unió Europea i aquí deixi'm que li digui Sr. Martí i Sr. Baró que se m'ocorren varies formes de ser més agraït amb el qui intenta ajudar. Jo crec que fa pràcticament un any que no sabem res d'aquesta negociació, nosaltres els hem donat suport, no sabem res ni de les converses, ni del pacte d'Estat. Sincerament, els hi deia abans d'establir ponts amb l'oposició, a mi em sembla que hi ha altres maneres de ser agraït amb qui intenta finalment donar un cop de mà al Govern per alguna cosa que creu que pot ser positiva.

Fracassos institucionals: una reforma de mínims als comuns, empro una paraula seva que...

El Sr. síndic general:

Heu d'anar acabant, si us plau.

El Sr. Pere López:

...que em va agradar ahir, i és que, no nacionalitzar competències és d'alguna manera un impost encobert.

Fracàs de la funció pública, fracàs a la seguretat social, fracàs amb els col·legis professionals als que sembla que hagin declarat una guerra a la qual vull parlar també en posteriors intervencions, intentant ara entrar en el seu funcionament i amb les seves competències, fracassos en la política cultural, -recordem la benzinera prop del Pont de la Margineda, el Roc de les Bruixes, l'Arxiu Nacional-, i un fracàs democràtic en general amb unes institucions que amb la seva gestió han perdut independència i han perdut respecte per part del Govern.

Però anem a les principals preocupacions dels ciutadans, aquelles que relacionava anteriorment. Preocupacions per les que els socialdemòcrates tenim solucions, i per les quals no podem compartir el fatalisme que se'ns proposa...

El Sr. síndic general:

Hauríeu d'anar acabant, Sr. López.

El Sr. Pere López:

...des de les files demòcrates.

Tenim solucions per l'habitatge, tenim solucions per les pensions i tenim solucions per la precarietat laboral, solucions que hem plantejat i que vostès no han volgut escoltar.

En tot cas tenim solucions per la propera legislatura i volem parlar amb esperança pel futur perquè no hi ha dret al que vostès estan fent amb aquest fatalisme de què no hi ha opcions per resoldre els problemes principals.

Començaré per l'habitatge, a l'espera de poder en la posterior intervenció concretar...

El Sr. síndic general:

Esteu fora de temps senyor conseller, us demanaria que ho deixéssiu per una propera intervenció.

El Sr. Pere López:

No acabo de veure el sentit de... Bé...

El Sr. síndic general:

No és que hi hagi cap sentit a veure. És una qüestió de temps. Esteu 5 minuts 27 segons més enllà del temps que teníeu assignat.

Gràcies.

És ara el torn dels consellers d'Unió Laurediana-Independents de La Massana.

Sr. Josep Pintat, teniu la paraula.

El Sr. Josep Pintat:

Gràcies Sr. síndic.

La voluntat de celebrar aquest debat, en el segon període de sessions, ens indicava, clarament, que la legislatura ja està esgotada.

Ahir, el Sr. cap de Govern, amb el seu míting polític, preparant el seu partit per a les properes eleccions, ens ho va confirmar. I això va ser el discurs d'ahir, Sr. cap de Govern. Res d'orientació, balanç i míting electoral.

Hem viscut una legislatura, on s'intervenía una entitat bancària del país i es ficava en joc l'Estat.

L'estupefacció va ser majúscula i va evidenciar el grau de desconeixement i control que té l'Estat en relació al sector financer.

Ningú de vostès, es qüestionava o es plantejava, que als Estats Units d'Amèrica, se'ls ha de tenir presents, perquè estan lluny, perquè no pinten res i, per tant, els podem menysprear.

Encara avui, ningú de vostès, ha fet la mínima previsió, en el cas que el procés judicial sigui advers a l'Estat, i no serà, perquè les agències de ràting no ho posin en evidència informe, rere informe. Em refereixo a previsions en cas que l'afer de BPA sigui advers. Les agències de ràting així ens ho marquen.

Com tampoc, saben res dels fons bloquejats a Suïssa.

Ens hauria agradat, ahir en aquest mal anomenat debat d'orientació política, tenir alguna notícia.

Hem vist, com els seus grans projectes d'interès nacional, al llarg d'aquesta legislatura, s'esvaïen un darrera l'altre, l'heliport, el Cloud, la font de colors, el GPS de l'aeroport d'Andorra-la Seu no sabem si arribarà o no arribarà.

I així, any rere any.

A més, actualment, el Consell General està saturat per un guix de projectes de llei, entrats a corre-cuita per poder dir que s'han fet els deures. Deures que s'han fet tard i malament.

En tot cas, els Consellers d'Unió Laurediana i Independents de la Massana, continuarem treballant amb el màxim rigor, durant el que queda de legislatura.

La publicació de les previsions de dades macroeconòmiques pel període 2018-2021, del 5 de juliol d'enguany del Govern, ens mostren i alhora, preocupen, que la destrucció del producte interior brut real, entre el període 2010 i 2013, no s'haurà recuperat, fins a finals del 2019.

I alhora, reconeixen una desacceleració del creixement del país, per dit període, sempre i quan, l'any 2020, no ens trobem impactats per la crisi financera que vaticina J. P. Morgan.

Per tant, continuem empobrits i sense cap mesura, prevista per vostè, per fer front a aquesta possible recessió.

Vostès viuen dels rèdits de les dades del passat. A més, el sistema sanitari grinyola, el dèficit de la CASS creix exponencialment, el SAAS viu a sobresalts. Les traves, que discrecionalment s'atorga el Govern, en la Llei d'inversió estrangera, continuen penalitzant als inversors forans.

En tot cas, Sr. cap de Govern, des d'Unió Laurediana i Independents de la Massana, li desitgem el millor per la seva nova etapa, i li diem sincerament que la política sempre és una qüestió de respecte envers les persones.

Estem aquí per servir el país i cadascú, des dels seus posicionaments, i des del seu lloc.

Per nosaltres, el que havia d'orientar en aquest debat, era com s'acabava la legislatura, prioritzant, clarament, quins són els projectes de llei que haurien de veure la llum. En tot cas, era el que esperàvem d'un líder que culmina tota una trajectòria política.

Fetes aquestes apreciacions del seu discurs em centraré en dos preceptes claus, vist el temps que dispo.

En primer lloc, tenim clar que la prosperitat del país, s'assenta a l'entorn del model institucional actual que és el que defineix la Constitució.

Model que ha provat la seva eficiència en el passat i, que estem convençuts, que és plenament vàlid en l'actualitat

No volem aventures que posin en risc l'estabilitat de l'Edifici Institucional.

En segon lloc, volem una Andorra amb estrets vincles amb la Unió Europea.

Aquest títol reflecteix la nostra posició sobre el futur de les relacions d'Andorra amb la Unió Europea.

I amb ella, dono per acabades les falses acusacions partidistes i interessades, sobre el suposat anti europeisme de la formació que represento.

Nosaltres volem estrènyer les relacions amb la Unió Europea, però també aspirem a què aquestes relacions estiguin regides pel respecte mutu, beneficiïn ambdues parts i preservin la dignitat i els interessos econòmics i socials del nostre Estat.

Es tracta de condicions mínimes que el Govern no ha volgut, o no ha sabut garantir en el transcurs de les negociacions que porta a terme amb la Unió Europea.

Volem la nostra sobirania i, per tant, estimem desproporcionada la cessió, per part del Govern, a les institucions de la Unió Europea, de grans àmbits dels poders executius, legislatius i judicials andorrans.

Sectors com l'agrícola són importants per a la nostra economia.

Per tant, ens oposem a la rescissió de l'Acord del 1990 en vigor, acord, que com ha reconegut la pròpia Unió Europea, funciona econòmicament en benefici de la UE i d'Andorra i nosaltres, afegim, que a més, contràriament a l'Acord d'Associació negociat pel seu Govern, l'Acord citat del 1990, no està sotmès a cap període transitori, ni a curt ni a llarg termini.

I, a més, garanteix un tracte equitatiu, a Andorra, en la resolució dels conflictes.

Els compromisos que el Govern ha assumit amb la Unió Europea, afectaran greument la indústria agrícola andorrana que, a més de requerir una modificació del sistema de gestió de dades agrícoles, es veurà sotmesa, en la Declaració Política signada irregularment pel Govern, a un humiliant mecanisme de control i verificació per part de les institucions de la Unió Europea.

L'alliberament ple i radical dels serveis i establiment posarà en perill la subsistència de les empreses andorranes.

Tampoc volem una liberalització esglaonada o gradual sense que s'hagi realitzat, prèviament, una avaluació de l'impacte econòmic i social de la mateixa i sense que s'hagi fet l'estudi d'aquest impacte.

La lliure circulació dels treballadors de la Unió Europea, així com la lliure circulació de persones afectarà el mercat laboral andorrà amb la possibilitat de perdre oportunitats en matèria d'ocupació.

No volem embarcar-nos en una transformació macroeconòmica sense saber el seu port de destinació, ni estar informats sobre el cost econòmic i social d'aquesta transformació.

Amb la seva falta de transparència, el Govern ha aconseguit crear un ambient de desconfiança, de por i d'escepticisme entre la població en aquest tema d'Estat, que és vital per al futur del nostre Principat.

Senyores i senyors, els andorrans, segurament, no coneixem l'impacte econòmic, ni el cost real en xifres detallades de la programada transformació macroeconòmica, amb la qual s'embarcarà a Andorra.

El Govern no ha respost amb xifres a cap de les preguntes que li hem formulat en aquest sentit.

Sr. cap de Govern, respongui:

Quins són els resultats xifrats de l'impacte econòmic de l'acord d'associació?

Quina és l'avaluació de la incorporació sistemàtica del cabal comunitari de la Unió Europea a Andorra?

Ha realitzat vostè el preceptiu estudi d'impacte?

I si ho té, per què no ho publica?

El Govern demana als andorrans que en el seu viatge a la Unió Europea, als no demostrats grans beneficis de l'acord d'Associació, és a dir, de la nostra integració radical, immediata al Mercat Interior, l'acompanyem a cegues.

Doncs bé, Sr. cap de Govern, li comuniquem que ni la nostra formació, ni els andorrans que representem, acceptem la seva forma de procedir, ni les condicions

i resultats de les negociacions amb la Unió Europea que vostè i el seu Govern ens han conduït.

I ha de reconèixer que, pensant en els interessos generals d'Andorra, hem intentat per tots els mitjans, col·laborar i ajudar-los, a què els resultats de la negociació siguin diferents.

Al darrer debat d'orientació política li vaig fer avinent la proposta de la figura de l'observador actiu. Fórmula que permetia: per una banda, establir a nivell polític, els objectius i les estratègies de negociació. I per una altra banda, es solucionava el secretisme i la manca de transparència, tantes vegades manifestat per nosaltres.

Vostè la va acceptar.

No solament és així, que vista l'amplitud de la proposta i del mecanisme, va fer-la extensiva a tots els grups parlamentaris en la seva figura de president a títol personal. Perquè realment la proposta és el mitjà més eficaç per assolir un bon acord, amb visió i política d'Estat.

Ara bé, la ministra d'Exteriors en la seva compareixença a la Comissió d'Exteriors del 2 de maig d'enguany, ens va dir que no podia ser possible, perquè molestava a Mònaco. I des d'aquell moment, no n'hem sabut res més.

Des de quan Mònaco decideix els assumptes andorrans?

És que el Govern ha convertit Andorra en un Estat vassall de Mònaco?

També, vam llegir a la premsa i sentir en seu parlamentària, les declaracions de la Sra. ministra d'Exteriors que ens indica que les negociacions de l'Acord d'Associació han d'accelerar-se per poder concloure-les a principis de l'any que ve, simplement, perquè convé a l'agenda de la Comissió Europea, que es renovarà arran de les eleccions parlamentàries del 2019.

Senyor cap de Govern, a l'escoltar-lo li confesso que estem més desconcertats que mai. Ens acaba d'anunciar que, renuncia a finalitzar les negociacions amb la Unió Europea amb l'actual Govern.

Com quedem?

Ens hem de creure a la ministra o a vostè?

On està la coherència del Govern?

Controla els seus ministres?

Per acabar, dir-vos que proposarem dues propostes de resolució: la primera, aturar les negociacions amb la Unió Europea fins passades les noves eleccions; i la segona, demanem que dissolgui el Consell General ja, i convoqui les eleccions pel 16 de desembre del 2018.

Moltes gràcies Sr. síndic.

El Sr. síndic general:

Gràcies.

És ara el torn del Grup Parlamentari Demòcrata.

Sr. Ladislau Baró, teniu la paraula.

El Sr. Ladislau Baró:

Sí, gràcies Sr. síndic.

Bé, per avançar feina, Sr. Pintat em sembla que difícilment, ens mirarem en calma les propostes que presenti, però difícilment les podrem votar. És clar que una d'elles, bé, haurem d'esperar que el cap de Govern es pronuncii sobre la convocatòria d'eleccions.

Bé, Sr. síndic, aquesta vegada sí. Aquesta vegada amb una certesa absoluta podem afirmar que aquest és el darrer debat d'orientació política de la present legislatura. En la més optimista de les hipòtesis queden uns cinc o sis mesos de la mateixa, i això és una mica menys d'una vuitena. Tècnicament es pot afirmar que a les alcaldes de curs on ens trobem, siguin quan siguin les eleccions, ja no hi haurà pròpiament el que es coneix com un avançament electoral, però val a dir que en l'actual conjuntura no resulta indiferent el fet d'esgotar o no la legislatura. En el cas en què s'arribi fins al final, hi ha una agenda legislativa força interessant per completar i res no disposa que les legislatures no estiguin fetes per a treballar fins al final. És més, el sentit de la responsabilitat política porta a pensar el contrari i, per tant, en condicions normals, com és el cas, cal continuar desenvolupant les feines legislatives i de control fins al final, duri quan duri la legislatura. Feina rellevant per fer n'hi ha, i molta. Em vull referir ara a tall d'exemple als textos relatius a les reformes laborals i de la funció pública, per esmentar dos elements significatius de la feina, doncs, que està a tramitació parlamentària, rellevant que queda per fer. Dos exemples només, n'hi ha molts més.

Dit això, cal reconèixer que quan queden com a molt 5 o 6 mesos possibles de legislatura sobre un total de 48, per més feina rellevant que encara es pugui fer, el debat d'orientació adquireix unes característiques força especials. La feina de balanç i la mirada retrospectiva han d'agafar, com així va succeir ahir en el discurs pronunciat pel cap de Govern, un caire força substantiu.

Insistiré ara una mica en aquesta via, encara que aquest exercici no acabi d'agradar a les forces de l'oposició. Però bé, jo també tinc el meu públic i adreçar-me als nostres, en certa forma és una mica

aquesta la dialèctica entre majoria i oposició. Hauran estat dues legislatures amb majoria demòcrata, això està clar, això és evident, bé es nota en la manera de valorar per part dels grups de l'oposició aquests 8 anys, doncs, que han passat factura. Han passat factura a la impaciència d'alguns per poder capgirar la situació. I d'altra banda, bé, ben lícitament han plantejat també, a part d'aquesta impaciència que sura per tot arreu, han plantejat també el seu plantejament alternatiu de manera ben lícita.

Dues legislatures que si se'm permet les definiré amb un parell de paraules: estabilitat i reformes. Gairebé vuit anys han transcorregut des de les eleccions celebrades la primavera del 2011, aviat està dit.

El cap de Govern ahir va fer balanç dels dos últims mandats, que és el que li pertocava fer, però va anar una mica més enllà i els va situar en un context més ampli i global que transcendeix aquests vuit anys. Comparteixo plenament la seva anàlisi, que Andorra està avui en millors condicions -fixi'ns com canvien les coses i les percepcions depèn de l'òptica des de la que es miren- per afrontar els reptes presents i futurs, i que si ho està és, en bona mesura, gràcies a l'important projecte reformista promogut i executat per Demòcrates per Andorra.

Certament aquestes reformes no són mèrit exclusiu del Govern i del grup parlamentari que li dona suport. És evident que l'esperit reformista, amb la voluntat d'obrir Andorra al món, es va concretar primerament en la profunda reforma de les institucions, que va culminar fa vint-i-cinc anys amb l'aprovació de la Constitució.

Però quedava pendent aleshores llavors una reforma econòmica i social més profunda, fins i tot, que la reforma de les institucions. El país empenyia cap a la pròpia transformació. La fragilitat estructural, que certament es va evidenciar amb l'esclat de la darrera crisi, obligava a replantejar-nos el model econòmic i, per consegüent, la nostra relació amb l'entorn. Perquè la diversificació i l'obertura econòmica requerien completar el marc fiscal -un marc fiscal homologable que permetés la signatura de convenis per evitar la doble imposició- i dotar el país de la necessària seguretat jurídica. En aquest sentit vull destacar la reforma de la Justícia, la rellevant reforma de la Justícia, duta a terme la passada legislatura.

L'any 2011, davant dels clars signes d'esgotament del model econòmic sobre el qual Andorra havia sustentat el seu creixement, i en el context de la crisi econòmica i financera a tot l'entorn europeu, alguns vam creure que calia donar un impuls -valent i decidit, però alhora cercant el màxim consens possible amb els diferents sectors econòmics i socials-

a un seguit de reformes que feia temps que es començaven a perfilar com a única sortida possible per a una Andorra que seguís generant riquesa i garantint el benestar dels seus ciutadans. La recerca del consens al tomb d'aquesta qüestió va començar en la pròpia gènesi del projecte de Demòcrates per Andorra, capaç d'unir persones de procedències polítiques diverses.

Ara bé, el cert és que, si Demòcrates per Andorra ha pogut dur a terme tot aquest conjunt de reformes, és perquè Andorra estava preparada i disposada a assumir aquest repte. Així ho demostren no només els resultats electorals del 2011 i del 2015, que han avalat dues vegades consecutives el projecte i l'equip de persones per tirar-lo endavant, sinó també la resposta del teixit productiu, les empreses i els professionals, que han jugat a favor d'aquesta transformació i, fins i tot en aquells casos que podien generar més dubtes i incerteses, han sabut aixecar la mirada més enllà del curt termini.

En aquest punt, penso que és de justícia agrair, en nom del grup parlamentari, la confiança i la col·laboració que hem tingut en el decurs de la tramitació de les lleis, no només d'aquest teixit productiu al qual m'he referit, sinó en general de la ciutadania, també de les entitats, en funció del text que estiguéssim treballant en cada moment i també de les restants forces parlamentàries presents al Consell General.

Però cal també considerar que totes aquestes reformes no s'haurien pogut encarrilar sense estabilitat política; sense la previsió i la certesa que assegura l'estabilitat, més la força política que es deriva de la mateixa, no hi hauria hagut manera de dur a terme la feina feta ni s'hauria pogut fer front a la complexitat associada a la denominada crisi BPA. I en això alguna cosa hi han tingut a veure la solidesa i la pluralitat de DA, i em refereixo tant al partit com al Govern i al grup parlamentari. I és just afegir que en determinades reformes, especialment aquelles associades a compromisos internacionals, també s'ha comptat amb la concurrència de l'oposició.

L'estabilitat no acostuma a ser, però, condició suficient per a fer les coses, i en canvi n'és gairebé sempre condició necessària.

Però no em vull referir només a l'estabilitat parlamentària. Considero que encara és més important l'estabilitat institucional, ja que d'entrada és la que assegura la continuïtat en els períodes on no hi ha estabilitat parlamentària -períodes que, com bé sabem, també arriben en la història política de les democràcies. I més enllà d'això és la que assegura la independència i la sobirania del país. Permetin-me

en aquest sentit sortir en defensa, com ha fet també el Sr. Josep Pintat, de la Constitució. D'entrada, dir que com qualsevol altra norma d'aquestes característiques pot ser certament modificada, però si amb aquest moviment no es vol fer esclatar el pacte inter generacional que representa, cal que s'empregui la modificació de la mateixa a partir d'un consens molt ampli, no només al voltant de la necessitat de modificar-la, sinó també del model alternatiu que ha de substituir la part que es pretén modificar. Amb això comparteixo les opinions expressades per socialdemòcrates i progrés no en el si del Consell però en algun article d'opinió, potser en alguna roda de premsa.

El règim polític que la Constitució estableix, el copríncipat parlamentari, té segons el nostre criteri una capacitat de solucionar problemes molt superior als que pugui generar. No ens podem acontentar en fer anàlisis basades només en la lògica formal democràtica ja que aquesta lògica no exhaurix la realitat; com sovint diu López Burniol en analitzar el funcionament dels règims polítics, més enllà de l'estricta lògica hi ha raons de conveniència i d'utilitat derivades de la història i de les circumstàncies del cas concret. Les institucions es justifiquen per la seva utilitat i han de donar resposta a la finalitat que tenen encomanada. La Constitució encarrega al copríncipat garantir la independència i la sobirania d'Andorra. I el copríncipat fa aquesta funció amb una solvència difícilment superable per cap altra configuració alternativa. En aquest sentit, tant el síndic el dia de Meritxell com el cap de Govern ahir, van expressar molt clarament el posicionament de Demòcrates per Andorra, però jo crec que és un posicionament que transcendeix l'òptica partidista en el sentit d'advertit que malgrat el que pugui dir el Sr. Pere López, amb l'actual conjuntura -ja veurem si es modifica- hi ha béns polítics que són incompatibles. I quan aquesta incompatibilitat es manifesta clarament, és molt difícil trobar els punts mitjos que segons ell, en aquest cas es poden trobar.

Estic d'acord que la política consisteix en buscar aquests termes d'entesa. Estic d'acord. Mai es pot descartar res, però avui per avui, quant al Consell General, l'altra pota clau del nostre règim polític, m'agradaria centrar-me breument en la manera en què els seus membres s'escullen, mitjançant un sistema mixt que combina circumscripcions i fórmules electorals diferents.

La part essencial d'aquest règim electoral està constitucionalitzada i recull significativament el pes del territori en la composició del Consell, sense oblidar la representació proporcional del cens nacional.

Així, es respecta el principi democràtic i s'estableix una estructura federalitzant a l'hora d'escollir els membres del Consell General.

Si a això hi afegim els efectes del sistema majoritari que regeix en l'elecció dels consellers en les circumscripcions parroquials ens trobarem amb què es produeix una prima de representació als partits més votats. Això acostuma a passar en tots els parlaments on es dóna pes al territori o bé on s'aposta per sistemes majoritaris.

Normalment un dels efectes d'aquestes disposicions és que es tendeix a reduir la representativitat i a augmentar l'estabilitat. I tant lícits són uns sistemes com els altres. Com també és lícit discutir-los i qüestionar-los. I defensar-los.

A nosaltres ens convenç l'article 52 de la Constitució perquè fomenta l'estabilitat parlamentària. És certament una qüestió d'opcions.

El que ja, en canvi, forma part del terreny de la posteritat és considerar que, -i ara el cito Sr. Pere López, aquest estiu a Prada-, ... "aquest model, -va dir vostè-, té com a conseqüència enfrontaments parlamentaris continus i que es governi sense arribar a acords sobre grans temes".

Sr. Pere López, no "fumem". Quan això passa en un parlament és més aviat perquè no sempre predominen ni la capacitat per a negociar i cedir, ni la tolerància, ni el joc net, ni la capacitat per a expressar idees. La presència del que podríem anomenar males arts parlamentàries no té a veure amb els sistemes electorals sinó més aviat amb factors diguem-ne d'índole personal dels escollits.

Però l'estabilitat institucional segons el nostre criteri no només passa per una defensa del copríncipat parlamentari, de la Constitució, passa també per la nostra presència i pel nostre grau de compromís internacionals. Així les reformes encaminades a la cooperació en matèria fiscal i de lluita contra el blanqueig tenen una repercussió positiva en la nostra configuració com a actor fiable de la comunitat internacional. Més encara, la negociació que s'està desenvolupant per l'accés al mercat interior de la Unió Europea tindrà també, quan es completi, un factor d'ancoratge internacional del nostre país tan important per la nostra pervivència com ho poden ser els avantatges concrets derivats de la integració en el mercat interior.

Així doncs, per nosaltres, Europa és també factor d'estabilitat institucional.

Com deia, les reformes iniciades hauran de tenir la seva continuïtat en els anys a venir. Algunes d'elles s'hi ha d'aprofundir, d'altres cal que es despleguin

plenament perquè en puguem començar a veure els fruits.

El cap de Govern es referia ahir a la diversificació de l'economia, amb l'obertura a nous sectors que no havien tingut cap presència al país. Pensem que és necessari seguir en aquesta línia i que el futur Govern d'Andorra haurà d'implementar mesures que ho facilitin.

La diversificació implica també la possibilitat d'exportar béns i serveis. L'accés al mercat europeu és el gran objectiu de l'acord que estem negociant i, tant la seva consecució com la seva implementació posterior, seran possiblement pal de paller de les polítiques futures.

Però igual d'important, i ja n'he parlat abans, és la dimensió social de les reformes, i com l'economia ha de revertir en el benestar general dels ciutadans.

Vull recordar que la legislatura passada, i a iniciativa del Grup Parlamentari Demòcrata, vam aprovar la Llei de serveis socials i socio-sanitaris. Una llei que el Govern ha estat desplegant aquest mandat.

El Govern ha assumit, de la mateixa manera, l'encàrrec que li venia de la Cambra parlamentària d'elaborar el Llibre Blanc de la Igualtat, el qual al seu torn ha portat a la redacció del Projecte de Llei per a la igualtat de tracte i la no-discriminació.

I vull esmentar també les Proposicions de Llei de conflicte col·lectiu, d'acció sindical i patronal i de relacions laborals que es troben en un estadi de tramitació parlamentària força avançat i que representen un ferm pas en la regulació de drets alhora que estableixen una rellevant modernització en el nostre règim de contractació laboral.

Sabem que, en aquesta dimensió social de la transformació d'Andorra, encara hi ha molta feina per fer. Una feina que recaurà principalment, sense eludir la responsabilitat present en les persones que liderin la nova etapa que s'iniciarà en breu, amb una nova composició parlamentària i el Govern que se'n derivi.

El cap de Govern va posar en relleu, en el seu discurs, un seguit d'accions en matèria mediambiental. La sostenibilitat ambiental, amb una gestió responsable dels recursos que tingui en compte les necessitats presents però també el llegat que deixarem a les generacions futures, s'ha situat al centre de les polítiques d'aquest Govern, i des del Grup Parlamentari Demòcrata ho celebrem.

La noció de sostenibilitat, però, va més enllà de les qüestions mediambientals. Abans he parlat de la Llei de serveis socials i socio-sanitaris, que precisament vam impulsar amb la voluntat que el sistema sigui sostenible alhora que garanteix els drets dels

ciutadans. Això és aplicable igualment a la modificació de la Llei de la CASS, essent conscients que encara caldrà emprendre noves mesures en aquest àmbit.

Reformes i estabilitat. Efectivament aquest doble objectiu és el que hem perseguit; i perseverarem en aquest esforç. No gosaré pas dir que estem del bon costat de la història però sí que afirmo que anem raonablement ben encaminats en un sentit de progrés i de modernització.

D'altra banda, cal reconèixer que ni ho hem fet tot, ni ho hem fet tot bé. Ara bé, un mínim esforç d'objectivitat, que aquest matí he trobat a faltar, sí que ha de portar a considerar que de coses n'hem fet. I que algunes d'elles estan raonablement ben fetes. De la mateixa manera que amb altres hem punxat una miqueta, com s'han encarregat de tractar d'una manera sobreactuada i sobre representada i sobre explicada els portaveus de les diferents forces parlamentàries dels grups de l'oposició que m'han precedit en la paraula.

I, dit passant, mai plou a gust de tothom. D'altra banda, no ens enganyem. Trobar el to d'oposició que permeti capgirar unes eleccions tampoc és feina fàcil. Cal fer bé el control a Govern, seleccionar acuradament les qüestions, cal desgastar qui governa i aparèixer com a alternativa creïble. I tot això sense crispas, sense bloquejar, sense crear tensions excessives ni provocar afectacions adverses a la societat.

Reconec que és un equilibri difícil d'aconseguir. Sr. Gallardo; suspès vostè també. Suspès, no l'ha aconseguit i aquest matí de manera molt palmària i molt evident, no l'ha aconseguit.

D'altra banda també vull admetre que és difícil governar amb eficàcia i ponderació.

No fa gaires dies l'Antoni Morell ens va obsequiar amb una de les seves impagables tribunes dominicals. Es tracta d'una reflexió sobre l'activitat política o, millor, sobre com l'autor de l'escrit entén que la modèstia i l'esperit de servei han d'impregnar el quefer de la dona i de l'home polítics.

Morell ens fa arribar en aquest escrit, la seva noció de servei vinculada al concepte d'usdefruit.

Aquest plantejament em va seduir particularment per la seva prudència i ponderació.

Ius alieni rebus, utendi et fruendi, salva rerum substantia.

La idea és clara i honesta: el poble és el titular del que el polític administra i en fa el conreu. I aquest darrer, diligent servidor de les coses públiques, n'ha de salvaguardar la substància, ja es tracti de normes, de béns patrimonials de l'Estat o de béns demaniais,

ja sigui patrimoni cultural o patrimoni natural. Ja siguin institucions fundacionals i útils, ja siguin altives i alhora fràgils muntanyes. Compte amb alguns actes de conseqüències irreversibles, compte amb les relliscades institucionals i compte amb les infraestructures no sostenibles, per posar dos exemples entre molts de possibles.

El fet de tenir, -ja acabo Sr. síndic-, la mirada posada de manera simultània en el present i en el futur, sense deixar el passat de costat, no és un caprici, sinó que forma part de la nostra responsabilitat com a polítics.

No em voldria avançar al que pugui passar a les properes eleccions. Ens diran que hi ha una certa tendència a fer meetings, jo crec que si ara me l'ha detectin amb mi, jo els puc assegurar Srs. de l'oposició que els he detectat aquesta tendència en les seves intervencions, com dic, no em voldria avançar el que podria passar al es properes eleccions, però sí que puc dir que el projecte de Demòcrates per Andorra no s'esgota amb aquesta legislatura, s'esgoten les dues legislatures amb govern presidit pel Sr. Antoni Martí, el qual vull agrair la seva perseverança, la seva bona feina feta per Andorra, així com als ministres que l'han acompanyat al llarg d'aquests dos mandats i als dos grups parlamentaris que he tingut l'honor de presidir, que també entenc que han fet una feina força consistent. Però això no vol dir que ens acabem d'acomiar, que com he dit abans penso que encara queda feina per fer fins el dia que es convoquin les eleccions, però sí com a últim debat d'orientació política, penso que és de rebut dir-ho.

I continuo amb la meua breu conclusió, el projecte de Demòcrates per Andorra com deia, no s'esgota en aquesta legislatura, igual que en els seus inicis, aquest és un projecte que pretén sumar: sumar procedències i trajectòries polítiques diverses, sumar experiència i joventut, sumar talent i vàlua. Continuarem amb aquest tarannà.

Tot plegat amb un objectiu ben definit i que segueix sent el mateix que al 2011 i el 2015: estabilitat, innovació, sostenibilitat i treballar perquè Andorra segueixi generant riquesa i un alt nivell de benestar per als seus ciutadans.

Gràcies Sr. síndic.

El Sr. síndic general:

Moltes gràcies.

Acabades les intervencions dels grups parlamentaris, se suspèn la sessió durant 20 minuts perquè el Govern pugui preparar la seva resposta.

(Se suspèn la sessió)

Són les 10.43h

Es reprèn la sessió.

(Són les 11.20h)

El Sr. síndic general:

Reprenem la sessió.

Pel Govern, passo la paraula al Sr. cap de Govern.

Teniu la paraula.

El Sr. cap de Govern:

Moltes gràcies Sr. síndic.

A veure, com ho explicaré això.

Des de les files de l'oposició se'm diu que ahir vaig fer una intervenció pensant només en el passat i exclusivament fent un balanç dels últims set anys, set anys i mig.

De fet, jo podria dir que és un retret que alguns consellers de l'oposició ja em feien dies abans i tot d'aquest debat d'orientació política, sense saber què diria jo en la meua intervenció inicial.

Per tant, entenc que era una rèplica que ja es tenia preparada amb independència de la meua intervenció d'ahir. I és legítim.

Però jo penso que no es pot dir que el meu discurs d'ahir fos simplement un balanç. Perquè penso que vaig donar les indicacions de les línies que a l'entendre del Govern s'haurien de seguir en els propers anys, i dic en els propers anys.

Però també entendran els M. I. Consellers que tampoc li pertoca a aquest Govern, que acabarà evidentment el seu mandat ben aviat, marcar les línies polítiques dels anys a venir, tot i que, li he dit fa uns instants, vaig manifestar unes línies que penso que independentment del que puguin acabar d'escollir els nostres conciutadans, tenen de continuar sent vigents a les pròximes legislatures.

El que sí que em pertoca, i a nosaltres i al Consell General ens pertoca a tots plegats, és evidentment marcar les prioritats dels propers mesos. En vaig parlar penso ahir àmpliament i quines són les prioritats.

Les prioritats Srs. consellers, i ho vaig dir ahir evidentment, que la crisi BPA va marcar la primera part de la legislatura, les prioritats vostès les coneixen. Són 22 projectes de llei que tenen sobre la taula i també set proposicions de llei que el Consell els hi demano sense que hi hagi cap precipitació, que em puguin votar en un sentit o un altre, el màxim possible.

Però com comprendran, entendran amb mi que no se'm pot acusar al mateix temps de no tenir un

projecte de futur i a la vegada de provocar un embús legislatiu al Consell General. Diguem-ho col·loquialment, una cosa o l'altra.

Per tant el Govern continuarà treballant aquestes setmanes especialment per una cosa que ho deia el Sr. Ladislau Baró, i vostès em sembla que ho poden compartir, per l'estabilitat, i per tant per l'elaboració del Projecte de Llei del pressupost del 2019, independentment del que esculli el poble andorrà i la majoria que en pugui sortir.

Jo penso que el final d'aquesta legislatura ha d'estar marcada per això, per la molta feina que jo sé Srs. consellers, i ho lamento que en tinguin tanta i també d'aprovar el pressupost.

Vist que l'objectiu del Govern, i n'he tingut ocasió de parlar-ne amb la majoria parlamentària, és acabar la feina aquests 8 anys. La meva decisió no pot ser altra que esgotar la legislatura i donaré més dades.

Sempre he dit que no té sentit allargar els terminis més enllà del que pot ser raonable, no és qüestió de quedar-se aquí per quedar-se. Però estaran d'acord amb mi que amb una trentena de lleis legislatives pendents d'aprovació, la recta final d'aquesta legislatura té molta raó de ser i està molt carregada de feina. Tampoc em vull enganyar i sé que vosaltres en sou conscients, perquè no en aquesta legislatura, no ha passat mai en cap legislatura i tinc una certa experiència, no tots els projectes de llei i les proposicions de llei entrades a tràmit es poden aprovar, i hi ha també, però no en aquesta legislatura, ha passat amb totes, projectes que quedaran per properes legislatures.

Per tant, la meva intenció és dissoldre el Consell General una vegada s'aprovi el pressupost del 2019 i un cop s'hagin aprovat la majoria de textos legislatius en curs. Això fa que les properes eleccions generals tinguin lloc o bé a finals de març o molt tardar a principis d'abril. En tot cas seran abans de setmana santa.

Dic això perquè a mi se'm va dir que donés una data. Si vostès ho miren, hi ha dos o tres dates, no n'hi ha més. Per tant, jo penso que això marca un horitzó ben clar de treball per al Govern però també per vostès, també per una qüestió de respecte al conseller general de programar la feina i en tot cas és una decisió sobirana del Consell General de veure quins són els textos possibles que es poden aprovar per aquesta Cambra.

M'hi vaig comprometre i avui ho he dit. No havia passat mai que un cap de Govern ho digués en tant temps però em sembla que això també és una qüestió de respecte al Consell General, i que les forces polítiques es puguin preparar. Perquè bàsicament també farem un favor a Andorra perquè és veritat

que últimament acudeixen a les urnes menys ciutadans. Si això, confrontant les idees o treballant també en els textos legislatius, pot fer que hi hagi un augment de la participació ciutadana i n'estaré més que satisfet.

I fixi's, jo ahir vaig fer una mica com el Sr. Ladislau Baró, intervencions amb to moderat sense generar crispació.

Però Sr. Gallardo, fixi's no estic ni enfadat. No li permeto que em digui que he faltat el respecte al Consell General.

Durant els anys que vaig ser conseller, i van ser 10, i els que també he estat cap de Govern, he tingut sempre un gran respecte pel Consell General i més enllà pel conjunt de les institucions andorranes.

En canvi vostè sí que acaba de faltar el respecte en aquesta Cambra perquè ha convertit la seva rèplica al debat d'orientació en un meeting de la propera campanya electoral. Una campanya que acabo de dir, trigarà encara uns mesos a començar. Però vostè ja fa temps que l'ha començat.

Primer, trencant el grup parlamentari per proclamar-se líder indiscutible.

Després dividint també el seu propi partit per proclamar-se candidat, i finalment fent pactes i repartint llocs a les llistes electorals gairebé un any abans del final de la legislatura, quan tenim tanta feina encara avui a fer.

No sóc jo que penso en les eleccions Sr. Gallardo, vostè m'ho ha dit, avui hi havia un article del Sr. Ferran Costa que he llegit, és un final d'etapa. Evidentment que és un final d'etapa. La política no pot ser la vida política eternament, però l'etapa no s'ha acabat, encara queda molta feina i avui he anunciat quan seran les eleccions.

Però vostè segurament pensa en eleccions, jo no. I vostè ha vingut avui sense cap dada, però sense cap xifra, sense cap proposta, solament amb generalitats.

Vostè ha vingut aquí per fer proclames, igual que un meeting electoral, -que dic passant-, s'ha quedat sol.

Perquè les intervencions dels altres grups parlamentaris han tingut un altre to. S'ha quedat sol. A més ha tingut un to agressiu.

Miri jo podria dir tot el que he dit del meu govern però no ho faré, perquè penso que no ajudó en res alimentant aquesta crispació. I potser algun expert en comunicació li ha dit que ha de recuperar terreny perquè és una evidència que avui dia el seu company de viatge en les properes eleccions té un cert avantatge. No sé si avui ha recuperat alguna cosa d'aquest avantatge que té el Sr. Pere López. Perquè jo penso que aquest to agre, aquestes acusacions que

no calien, que jo qualificaria de molt gratuïtes. Potser vostè comença a veure que no tindrà un bon resultat electoral i necessita disputar-se una alternativa clara amb el Sr. López. Això penso que serà complicat d'explicar quan vostès vagin a les eleccions per defensar les seves opcions a les llistes parroquials. Però jo ho respecto.

No m'heu sentit mai dir a mi que estigués en contra del que vostès legítimament estan fent. Perquè no únicament respecto el Consell General sinó que respecto totes i cada una de les formacions polítiques. Fixi's si canvia amb el to. Deu ser el to agre i desqualificador de crispació.

I a més, li dic amb tota la serenor i amb tota la tranquil·litat.

Jo ahir, penso... penso, eh? Que vaig sostenir totes les meves afirmacions amb dades i a més penso que amb argumentacions concretes. Vostè avui no! I com que vostè no ho ha fet jo penso que he de tornar a re situar el debat on la majoria dels parlamentaris l'han situat: amb propostes, amb alternatives, amb un to... perquè es pot ser duríssim i es pot ser respectuós... Es pot ser duríssim i es pot ser respectuós.

Miri jo ahir vaig venir amb unes explicacions, amb unes línies i a més penso que les vaig argumentar de forma concreta.

Quan vam arribar al Govern Andorra perdia, i lamento dir-ho, més de mil llocs de treball cada any. I és veritat! I no sé perquè sap tan greu! Deixem el Govern amb una Andorra que crea mil cinc-cents llocs de treball cada any. Aquesta és la diferència Sr. López, entre la fotografia del 2011... i som persones, i la del 2018 i que és molt important perquè som persones.

Vostè em diu que més o menys hi havia els mateixos assalariats; vostè els va deixar amb una tendència que és el que compta, les tendències, a la baixa que destruïa per any mil llocs de treball. Però fixi's bé, i el meu to, era responsabilitat del Govern del Partit Socialdemòcrata... No! Era una conjuntura extremadament dura, però vostè també pot reconèixer com jo li reconec que una part de la crisi més dura la va haver de gestionar el Partit Socialdemòcrata, també pot reconèixer que amb aquests moments nosaltres... no nosaltres, Andorra crea mil cinc-cents llocs de treball davant dels mil que es destruïen i, insisteixo, no és culpa seva però tots plegats podríem estar satisfets que la tendència s'ha revertit de forma molt considerable.

Continuarem.

Quan vam arribar al Govern... I no s'ho miri per una qüestió de mirar el retrovisor perquè ahir no vaig

mirar tant el retrovisor, perquè contràriament al que ha fet el Sr. Gallardo ahir vaig demostrar el meu respecte al Consell General perquè maig vaig fer paternalisme de les idees, vaig citar una persona que vaig conèixer personalment, el Sr. Josep Pintat Solans, i vaig dir que ell ja tenia aquella visió en el seu debat d'orientació política, i també vaig dir que també sóc corresponsable perquè jo que sempre he tingut respecte al Consell General, també vull tenir respecte a aquesta Cambra i dir que vaig ser un dels actors que en aquell moment no hi creia, amb aquelles paraules que va tenir al 82 el Sr. Pintat. És una altra manera de valorar política.

El Govern a nivell d'atur. Deixem el Govern després de cinc anys i mig de reducció continuada del nombre d'aturats.

La vida és així! El Partit Socialdemòcrata va tenir la poca fortuna de tenir que gestionar independentment de què no tenia la majoria suficient, en un moment en què la crisi ja colpejava de forma molt dura, però això, aquesta tendència l'han revertit, en podem estar contents, no com a Demòcrates per Andorra sinó com a andorrans. Podem estar contents, o no. Clar que tot és millorable però això són xifres.

Quan vam arribar al Govern, l'Executiu portava anys tancant els seus pressupostos amb números vermells, i fixi's que ahir vaig tenir penso que la delicadesa de no citar cap Govern. Però dèficits de 70, vostè tenia responsabilitats de Govern en aquell moment, Sr. Gallardo, de 70, de 80, fins a 100 milions d'euros que es diu amb una facilitat... I vostè em ve a dir que hem de ficar ordre a les finances públiques? Tots podem mirar l'hemeroteca que potser la meua hemeroteca és més llarga que la seva, però vostè no l'ampliarà amb els discursos que ha tingut avui.

Deixem al Govern amb un equilibri pressupostari i havent començat a reduir acumulat. I vostès em diran, que també m'ho diu el Sr. Pintat, amb molts més ingressos, evidentment... evidentment perquè Andorra ofereix avui en dia molts més serveis i en podem estar satisfets tots plegats.

Deixem el Govern havent recuperat la xifra de 8 milions de visitants i havent superat per primer cop, em sembla que feia referència ahir, 1 milió de visitants a l'estiu. És suficient? No. Si un cas després parlarem també de sectors que estan patint i que potser no ho vaig significar molt ahir, que és el comerç, però sense turisme no hi ha comerç i per tant, almenys amb això hem tingut aquesta vocació.

També és veritat que la conjuntura econòmica dels últims anys també ens ha ajudat, perquè som també molt dependents d'un país que té un gran creixement avui dia a nivell del PIB, que arriba fins

al 3,7% dels més pioners, dels més avançats a nivell de creixement que és Espanya i arriben molts sol·licitants d'Espanya. No és una qüestió que el Govern digui: "*Miri quina gran feina*"... Tots tenim la nostra conjuntura quan governem.

Quan vam arribar al Govern, Andorra no tenia convenis de doble imposició. Avui sembla que això és com... una cosa com a l'època, els TIAs. Me'n recordo del Debat d'orientació política aquí i el que es deia. No s'aconseguiran convenis de doble imposició. El que em deia una persona que respecto i suposo que ella em respecta igual... suposo, que és el Sr. Jaume Bartumeu i diu: "*No es firmaran mai convenis de doble imposició amb un sistema impositiu tan baix*". Doncs es van firmar! Per això són tan importants -feia referència el copríncipat- perquè va haver-hi una voluntat política... política de què el primer convenis es firmés amb la República Francesa. Però sembla que això hagi sigut fàcil, i jo vull agrair avui aquí que no va haver-hi cap veu dissonant i que tots i que cada un dels consellers generals perquè una fita per Andorra, pels nostres joves Sr. Gallardo, sobretot pels nostres joves! No va haver-hi cap excepció i tothom el va votar.

No estava oberta la inversió estrangera, com si fos tan fàcil, amb una societat andorrana de dir del dia a l'endemà i que estava acostumada als prestanoms... Del dia a l'endemà donar els drets econòmics, des del primer dia, independentment de la nacionalitat... independentment de la nacionalitat! Era fàcil això? No. Ara tothom parla de si la inversió estrangera és un èxit, o no, però és que no hi havia cap possibilitat que fos un èxit, perquè no hi havia una Llei d'inversió estrangera. I ara sembla que quan ahir parlo i que s'ha de continuar per aquest camí perquè, una de les altres coses és continuar per aquest camí, perquè avui en dia representa solament el 3% del PIB, solament! Però és que abans era el 0!

I si vostè Sr. Jordi Gallardo, si vostè Sr. Pere López, el que puguin decidir Unió Laurediana, i diguem-ho clar, Ciutadans Compromesos, tenen xifres millors... Miri, jo espero que els que hi hagin de Demòcrates per Andorra diguin: "*Sí senyor*". Però no era fàcil...

Sí que el Partit Socialdemòcrata va començar a implementar el tema fiscal. I sí que és veritat que abans va haver-hi la famosa Declaració de París amb el Sr. Albert Pintat, però els hi farà una confidència. Jo vaig tenir una reunió pocs dies després de ser cap de Govern, al 2011, no diré el lloc però diré amb qui, amb el Sr. Santamans, que és el director fiscal de l'OCDE, no va ser agradable... No va ser agradable, però tenia raó de no ser agradable i ja havíem començat a fer alguns esforços. Set anys més tard la mateixa persona diu que Andorra no té cap problema amb l'OCDE... És clar, això sembla fàcil!

Com si fos tan fàcil de fer entendre també a la societat andorrana! Per això saludo el discurs del Sr. Ladislau Baró que ahir també vaig dir, és que sí que legislem però la societat andorrana -també ho vaig dir- ho ha sabut assumir, perquè tenim una societat andorrana, que no en parlem suficientment, que és molt més madura del que sembla. I que evidentment si hagués sigut un xoc frontal de la societat andorrana encara hauria sigut encara més complicat per aquest Govern, però no va ser perquè va ser molt madura. I ahir ho vaig dir, el gran mèrit de les reformes és que la nostra societat les ha entès, com també haurem de fer pedagogia per entendre un altre dossier que en parlaré més endavant, Sr. Pintat, que és l'Acord d'associació.

S'havien fet esforços, clar que tots els governs en fan, però no em discutiran que si avui en dia tenim una política mediambiental és gràcies a la feina del Sr. Francesc Camp i de la Sra. Sílvia Calvó, i una llei perquè en un futur sigui possible, que és la Llei de competències que algun dia també m'haurà d'explicar vostè que és progressista, com podia estar-hi en contra Sr. Pere López; i el Sr. Gallardo ja em va dir que ho votava tot en contra.

Però el salt qualitatiu és formidable. Però que ho hagi fet el Sr. Francesc Camp o ho hagi fet la Sra. Sílvia Calvó no té cap importància! Ara tenim totes les armes amb el Pla de noves infraestructures energètiques, amb la Llei de transició energètica, amb la Llei que fa possible deslliurar en sòls gratuïts i en zones urbanes o comunals... Com si fos tan fàcil! I aquí vull donar les gràcies als cònsols que un tema tan complex que el comunal ens cedeixi gratuïtament. Jo sé que aquí a Andorra hi havia veus que deien que això era un sacrilegi! El que és un sacrilegi, i un sacrifici, i una irresponsabilitat és de deslliurar-nos per poder fer una política energètica. No va ser fàcil, no! Ser les corredisses d'uns i uns altres d'alguns sectors extremadament conservadors d'aquest país. Ho vam fer nosaltres.

Que quan deia ahir que van ficar tots els temes sobre la taula i no tot el nostre sector electoral està d'acord. Nosaltres vam donar els mateixos drets tant als heterosexuals com als homosexuals, que és un avenç, comencem nosaltres, avancem nosaltres també. Però, hem d'estar agraïts tots perquè és un col·lectiu molt important i que fa part de la societat andorrana que a més a més els hi van donar el dret a l'adopció. Perquè això no és una paternitat d'uns o altres, és d'una societat que és molt plural i que s'ha de donar solucions a col·lectius molt diferents.

Jo penso que no es tractava en aquest país, i us ho dic sincerament, les persones amb discapacitat, amb equitat... vostè no ho ha citat. El Sr. Xavier Espot ha fet moltíssim per aquests col·lectius. I vostè pot venir

aquí però no ho pot fer el Sr. Xavier Espot perquè li ha tocat al Sr. Xavier Espot la cartera d'Afers Socials, és perquè hi havia una voluntat del Govern, del grup parlamentari i de tots vostès també. Vostès van a les associacions avui on vertaderament hi ha problemes perquè hi ha minusvalideses perquè volen defensar els drets legítims d'aquells que no tenen les mateixes condicions físiques i mentals malauradament, ells avui en dia estan molt més coberts amb programes específics. Això no és economia... Això és estar al costat del carrer.

Em diu: "*Ha de sortir més al carrer*"... Sí, he de sortir més al carrer, el que vostè té ganés és de que vagi al carrer que és diferent!

(Se sent riure)

Però que sortirà més al carrer també ho he de fer, també en sóc conscient que tenia d'haver sortit més al carrer. Però al ciutadà andorrà també el conec tant bé com vostè. Miri, tindrà la gosadia de dir que per anys, la conec millor perquè vostè és més jove i l'experiència sempre fa conèixer millor a les persones.

No hi havia... No hi havia... Jo n'estic molt satisfet. Jo sé que no he assumit tota la responsabilitat sobre el futur de les pensions d'aquest país, i a més ho dic. Però, vam assumir tots plegats una responsabilitat col·lectiva que en parlem molt poc. És que per primera vegada, i això és mèrit de tots, tenim l'obligació de què una vegada segons quines reserves tinguem, tenim d'actuar, per tant no s'hi valdrà de dir una cosa no fer-la, i tal, i tal...

Jo ahir vaig dir obertament que... -Sra. Sílvia Eloïsa Bonet, vostè ha fet referència amb el tema de les pensions-, que les haurem d'augmentar, i aquest país no ha de tancar... Jo ja no hi seré, però no ha de tancar cap possibilitat, fins i tot la revisió del preu, no ha de tancar però dins d'una certa serenitat que jo no he aconseguit i que espero que el pròxim Govern en els primers mesos amb aquests temes que són d'Estat ho pugui aconseguir i puguem parlar d'aquests temes que tenim diferències a favor de la sostenibilitat de les pensions i puguem parlar també de si s'ha d'allargar l'edat de jubilació, o no; si podem anar molt més lluny amb una proposta que vaig fer i que en el seu moment sí que és veritat que ja estàvem tots juntets en aquella època, i ja vaig dir per primera vegada que s'havia de posar un topall sobre les pensions més altes. Tot això... Queda molta feina per fer però el dossier està sobre la taula i per primera vegada i de forma molt cruel es diu la veritat: les pensions en aquest país a llarg termini no estan garantides, i per tant, ens haurem d'assentar. Jo ja no hi seré, ara, amb el to de la crispació no s'arribarà a cap consens, és amb el to del diàleg que

es farà. I el Sr. Ladislau Baró, pel que sé, tampoc hi serà... Mira, dos d'un cop!

Tot això ho hem fet nosaltres i quan deixarem el Govern que el deixarem -jo almenys el deixaré-, el deixarem amb uns empresaris i uns professionals que poden exportar serveis sense estar castigats fiscalment. Això al 2011... Bé, tothom s'ho deia, estem penalitzats, el 30%, amb Espanya... S'ha acabat! Això hem aconseguit.

Perquè entre tots hem acabat també en aquest país perquè la transferència no és únicament una paraula, la transferència passava per acabar amb estructures estranyes, no amb la societat andorrana en el seu conjunt, alguns de la societat andorrana i amb els prestanoms. I nosaltres hem aconseguit una fiscalitat homologable de baixa tributació -i jo no dic mai de baixa tributació, sempre dic competitiva; i vostè em diu: "*L'hem de baixar*"... Doncs escolti! Proposi de baixar la fiscalitat... Proposi de baixar la fiscalitat. Si té la possibilitat de governar, vol que li digui una cosa? No la baixarà. Doncs, no prometi perquè no la baixarà, perquè és difícil de baixar el que és tan baix i que a més ja ens ha permès d'homologar-ho.

A més tenim una política mediambiental que està donant fruits i que a més a més jo vaig dir-ho ahir, però això s'ha de continuar, i ahir vostès em diuen: "No cal fer propostes". Nosaltres hem marcat un camí. Jo fins i tot vaig tenir la gosadia de dir... No ho vaig dir així i avui tinc una gosadia superior: potser serem dels pocs països que complirem els objectius marcats a la COP21 i s'ha fet tot perquè sigui possible i perquè Andorra sigui un referent mediambiental... Sí, Sr. Pere López, sí... És clar, evidentment amb el seu vot no es pot fer amb el seu vot de les competències! Perquè és clar, bona part d'això passa per deslliurar terrenys comunals i vostè va votar "NO".

On les parelles homosexuals tenen els mateixos drets que les parelles heterosexuales, com si aquí a Andorra això no fes debat! I ho vam fer nosaltres.

On les persones també amb discapacitat poden accedir a una xarxa d'empreses inclusives i no a contractes de baix rendiment fent que, vist que vostè té una discapacitat, perquè té una discapacitat ha de cobrar menys? S'ha acabat això! I això ho ha fet aquest Govern. I amb això Sr. Pere López no feia falta tenir una majoria parlamentària, era una voluntat, com era una voluntat que en el moment on hi havia rescissió econòmica en aquest país s'augmentés el salari mínim perquè ho vam fer per decret, que és la primera mesura que hauria d'haver fet un Partit Socialdemòcrata... penso jo!

I a més a més no tot ho hem fet bé. I ho dic claríssimament, no tot ho hem fet bé! És clar que no

ho hem fet bé tot, seria d'un pretensió del cap de Govern de dir que tot s'ha fet bé. Evidentment que hem comès errors, però quan es decideixen tantes coses evidentment que també es cometen errors.

Miri, jo li acabo de donar algunes dades per no allargar més el debat, no?

Però, Sr. Gallardo, a mi m'ha sobtat molt. Jo ja entenc el ímpetu de la joventut, puc entendre moltes coses. Però no és així. No és amb aquests discursos que vostè fomentarà la cohesió. No és amb aquests discursos que vostè farà que el que diu que jo he trencat entre dos Andorres. Vostè amb aquests discursos està separant Andorra. Perquè està dient aquí a tot de persones que són honestes que són una colla de no sé què! Però què és això?

El Sr. Pere López potser perquè té una mica més d'experiència, avui ha sigut extremadament més moderat. Ja es ficaran d'acord quina és l'estratègia mitja. Però una cosa o l'altra. Amb educació, parlem d'educació que és el que importa als nostres conciutadans. Vostè em parlava dels joves. Però parlem dels joves, sí, sí!

Jo li diré, escolti, avui dia fixi's bé, cada vegada tenim més joves que viatgen, s'instal·len fora, tenen noves experiències, volen tornar a casa forts d'aquestes noves experiències i que volen que aquestes experiències puguin ser profitoses instal·lant-se a Andorra en àmbits molt diversos. Això és impossible si verdaderament no haguéssim tingut una fiscalitat que no puguin exportar aquest saber, aquests serveis fora; o solament van estudiar per treballar per Andorra, solament per Andorra, i se'ls hi havia de tancar tot el mercat internacional. Això també s'ha fet. Però per això s'ha de formar la gent.

I nosaltres hem posat 26% més als ajuts a l'ensenyament obligatori. Un 63% perquè és clar que som conscients que la societat andorrana és dual i no tot és uniforme. Amb 63% més ajudes a l'ensenyament superior.

La formació professional, quan arribem a Govern es fa molta feina. La instal·lació de la formació professional és mèrit d'altres governs, però nosaltres una petita pedra, l'edifici de fer digne la formació professional l'hem ficat. I com l'hem ficat? Però l'hem ficat perquè alguna política devia haver-hi al darrera quan liderat pel Sr. Eric Jover, quan 150 alumnes més estan a formació professional. Vostè em parla de joves que no estudien. Amb això hi ha molts joves que potser no estudien, que no són tants, però n'hi ha molts menys. Perquè també s'ha dignificat la formació professional, que no es pot, perquè no tot s'acaba amb els estudis universitaris.

Miri, ho he volgut fer amable. Jo no sé si tindrà un legat més o menys bo. És que vostè m'ha dit és que fins i tot amb perspectiva no serà ni bo. Escolti, vostè també va tan lluny!

Sr. Pintat, ja sap que li tinc un gran respecte i no ho dic per dir-ho des d'aquesta tribuna, perquè si alguna cosa li reconec a vostè, és que vostè és una persona que no té dobles llengüatges. Vostè mostres vegades ens hem vist i em diu les coses clares, eh! I moltes no les compartim.

Miri tothom aquí, ja que parlem d'orientació política, parlem d'orientació política, política. Ja es donava per fet que hi havia un gran pacte entre el Govern del Sr. Pintat... Res de res! Perquè potser no hi haurà cap acord, perquè potser tenim plantejaments molts diferents que ideològicament no són creïbles davant de l'opinió pública. I perquè volen la seva independència i tindrà tota la raó. Evidentment que ens hem esforçat, diguem-ho aquí, amb els únics que com a mínim no ens han tancat la porta als morros.

Però estem molt lluny. Potser DA anirà sol. N'hi ha que ho tenen molt més consolidat. I em diuen a mi que jo vaig a buscar vots i vots! Si he sigut el cap de Govern més escridassat de la història des del 93 i abans.

Però Sr. Pintat, evidentment, ja li ha dit el Sr. Ladislau Baró, vostè quan diu pareu les negociacions de l'acord d'associació. Doncs de cap de les maneres! No hi ha dos maneres de veure les coses entre la ministra d'Exteriors i el cap de Govern.

La ministra d'Exteriors perquè quedi clar va dir que la voluntat que se cerca de la Comissió és de tancar-ho el més de pressa possible i anar per feina per dir-ho així.

Però qui no negocia únicament la Comissió? Hi ha altres tres països que negocien. No és cap submissió a ningú, i per tant serà molt complicat. Ella deia el que voldria la Comissió.

I també per fer política, per mirar cap endavant. Hi haurà unes eleccions europees. Que Déu vulgui que el que avui dia semblaria ser que poguéssim passar no passi. Que hi haurà potser una Cambra amb moltes més forces eurocèptiques. Ara els nostres interlocutors ens coneixen millor.

El president de la Comissió, que és un president que ha sigut a més primer ministre a Luxemburg, ens té afecte. I em sembla que us ho vaig dir a tots vostès, és el pròxim cap de Govern que haurà de veure si ha d'accelerar o no, però evidentment amb aquestes línies vermelles que ahir vaig exposar. Però algú haurà d'agafar la responsabilitat. I després hi ha la credibilitat internacional, que ens l'hem guanyat

entre tots, que ens la guanyem quan vostès van al Consell d'Europa, quan vostès van en altres organismes amb el Consell General, que intenta el Govern guanyar-se dia rere dia, i que s'ha guanyat Andorra votant en aquesta Cambra coses que eren inajornables.

Aquí hem guanyat una gran credibilitat. Jo li recordo com se'm va acollir a mi a l'OCDE. I renunciar i dir parem, és posar en joc tota aquella credibilitat. I no ho faré! Però el que no faré és precipitar-me a unes negociacions perquè la Comissió vol que es tanquin. Li tinc un gran respecte a la Comissió. I serà el pròxim Govern.

Nosaltres el que farem és avançar. Avançarem, Sr. Carles Naudi, sobre el cabal comunitari, avancem cada dia. Properament vostès votaran lleis que estan incloses, hi ha directives europees. Cada dia ens estem fent més europeistes.

Però també li puc assegurar que no em precipitaré.

I jo li agraeixo també, és veritat. Perquè no defugiré de les meves responsabilitats. És veritat que vostè va marcar l'últim debat d'orientació política, me'n recordo com si fos ara, quan vostè va dir "vull ser observador actiu". Nosaltres no estem sota la submissió de San Marino ni de Mònaco. Vostè sap i li vaig explicar el perquè.

Srs. consellers, jo no vull anar més lluny amb aquesta intervenció. A mi em sembla que en línies generals he contestat a tot. És evident que altres temes que els consellers generals volen parlar. Estic disposat a clarificar en posicions si vostès volen sobre el Fons Monetari Internacional, sobre el recurs d'última instància, sobre els lloguers, sobre el que faci falta. Solament faltaria.

Acabo desmentint, no jo sinó en nom de tot el Govern, el que vostè ha dit. Aquí he pujat al faristol i amb aquestes paraules que he tingut, penso que equilibrades però a vegades sense crispació, i si en algun moment no les he tingut que sempre m'ho recorden dia sí dia no amb articles abans que vostè intervingui, Sr. Pintat, jo he demanat algunes vegades excuses.

Tinc un gran respecte al Consell General, tinc un gran respecte als coprínceps, i senyor acabo així. No és possible Sr. Pere López i ahir vaig utilitzar aquestes paraules: mal ens pesi també a nosaltres, perquè entenem el tema de l'avortament, però no és pot tenir el Copríncipat i l'avortament. Si el que es vol es focalitzar la pròxima campanya amb un tema que serà molt delicat que es faci. Però els ciutadans han de saber de què estem parlant.

Jo com a cap de Govern no puc desvetllar, perquè seria faltar a unes de les normes de ser cap de

Govern, converses privades que he fet a alt nivell. No és possible senyor. Cadascú haurà de saber escollir. Si vol crispar les coses, quan en definitiva, evidentment que també hi ha una part que jo puc entendre del legítim dret i que jo entenc que les persones que han estat abusades, les persones que potser tenen algun fill amb malformació i que es detecta de seguida, puguin avortar. És clar que em dol, però jo penso que tenim els sistemes, ja sé que això no satisfà, perquè aquestes persones no es quedin desvalgudes.

Això és el plantejament d'un cap de Govern prudent, d'un cap de Govern que aspira senzillament a una cosa, que passi el que passi les pròximes eleccions, fixi's bé, que les grans orientacions que vaig dir ahir, no torcem el rumb, perquè ens ha costat tant que avui dia siguem crítics a nivell internacional, que el poble d'Andorra no s'ho mereixeria.

Moltes gràcies Sr. síndic.

El Sr. síndic general:

Moltes gràcies.

Iniciariem un segon torn d'intervencions per part dels grups parlamentaris.

Pel Grup Parlamentari Liberal, Sr. Jordi Gallardo.

El Sr. Jordi Gallardo:

Gràcies Sr. síndic.

Sr. Martí, vostè domina tant l'art de la tergiversació que és capaç de dir que jo he pujat aquí i he faltat el respecte a tots els membres d'aquesta Cambra.

Digui'm una sola cosa de la meva primera intervenció que sigui una falta del respecte a algun membre de l'executiu o de la resta de parlamentaris. Una sola!

Altra cosa és que jo hagi fet una intervenció dient opinions, veritats, en alguns moments també, d'una manera punyent o, fins i tot, vehement. Però és que li he de reconèixer que quan un està preocupat i quan un també està enfadat com ho està una part de la societat andorrana, les coses s'han de dir clares, amb respecte, sí, però clares. I vostè no podrà dir que de la meva intervenció he faltat el respecte.

Quan jo li he dit en la primera intervenció d'aquest matí que vostè s'ha posat per sobre del Consell General, és que ho ha fet. Vostè ha jugat amb el calendari del Consell General. Vostè fa un any va dir que era l'últim debat d'orientació política. Pocs mesos després el torna a demanar i el situa a la tardor quan habitualment, aquelles normes no escrites, i vostè que té una trajectòria molt més llarga

que la que tinc jo i el Sr. Baró també segurament podrà refermar el que diré, els debats d'orientació s'acostumaven a fer al primer període de sessions per tenir l'oportunitat de fer dos grans debats polítics al Parlament: primer període de sessions debat d'orientació, segon període de sessions debat del pressupost.

Vostè l'any passat va preveure, com li he dit, que potser el tema del candidat del seu partit polític el tindria resolt i ja va donar per liquidat aquest debat d'orientació.

Aprofito per dir-li, perquè és que vostè ha pujat aquí i ha dit que si jo he trencat el meu partit, el partit al qual pertanyo, que he trencat el grup parlamentari, que tot es deu a la meva ansietat o ganes de fer eleccions. Sí que ha dit una cosa, no de la manera que jo la penso, però sí que vull una cosa, que hi hagi un canvi. Jo no vull el càrrec, jo el que sí que vull és un canvi.

Però també li diré que a diferència de vostè, Liberals d'Andorra ha volgut fer les coses amb temps, amb participació de les seves bases, amb preparació i després el temps dirà si ens hem equivocat o no. Però no ho hem fet ni d'amagat, no ho hem fet ni a dit, i ho hem fet amb la participació de tots els militants que són els que al cap i a la fi tenen el dret de poder triar la persona que han volgut i que voldran que encapçali el seu projecte.

Vostè m'ha parlat també que té una a basta trajectòria política. Miri, jo li reconec. La hi té, molt més que la meva! Segurament la tindrà molt més encara que jo pogués tenir un hipotètic resultat. També li dic una altra cosa, no la vull. No vull estar 25 o 30 anys fent política. No és el meu objectiu. Pretenc presentar-me a unes eleccions aportant un canvi a la política andorrana que espero que sigui ben rebut pels andorrans i les andorranes. Ells diran on ens hem de situar, però per descomptat no em penso passar 20 o 25 anys al capdavant de la política andorrana, encara que tingués la certesa que ho pogués fer. Perquè penso que s'ha de deixar pas a altres persones, sovint persones que vénen amb noves idees i que fan avançar el país.

Vostè ha estat al capdavant de la política andorrana 25 o 30 anys, no sé ben bé quants, i resulta que puja aquí, és capaç de dir que quan arriba hi havia una sèrie de problemes i vostè no té res a veure amb aquells problemes o amb aquelles situacions enquistades durant molt de temps, quan vostè a sobre, es permet dir que "escolti Sr. Gallardo, és que vostè tenia responsabilitats de Govern". Vaig ser dos anys secretari d'Estat, sí amb molt d'orgull, de Política cultural, una experiència fantàstica, una experiència que em va demostrar també com no s'ha

de fer la política quan havia de tractar certs temes amb el cònsol d'Escaldes d'aquell moment, que era vostè.

Però li diré una cosa, el que no pot ser, és que vostè pugui aquí, i que digui que tot allò es va fer i que gràcies a vostès o vostè en aquest cas, ho han sabut canviar tot. O és que no té vostè cap responsabilitat amb moltes de les decisions que potser s'haurien d'haver pres durant aquell període i que vostè tenint l'oportunitat d'estar a Casa de la Vall, podent votar com a president de grup parlamentari o proposant lleis, no va voler canviar?

Vostè no té cap responsabilitat d'això? O és que només té el mèrit d'haver-ho fet després?

No. Té el mèrit d'haver-ho fet després, però té també la responsabilitat de no haver-ho fet abans.

Perquè és que clar, vostè té l'hàbit de mirar el retrovisor i semblava que el que ha passat abans no té cap incidència sobre la seva trajectòria política. És més, vostè era capaç d'influir amb els governs del moment sense ni tan sols estar al Consell General. Fixi's la capacitat o fins i tot la responsabilitat de les decisions en positiu i també en negatiu, si és que no es van prendre decisions en èpoques passades.

Perdoni, jo ja li he dit, Sr. Martí, he fet un discurs dur, sí, punyent, sí, però he dit les veritats com són i com les sent una part de la ciutadans. Si en algun moment vostè creu que jo he faltat el respecte, demano perdó als membres d'aquesta Cambra, però estic convençut que no trobarà ni una sola paraula que representi una falta al respecte als membres d'aquesta Cambra.

El Sr. Baró m'ha suspès, Té el dret de fer-ho, òbviament, faltaria més! Jo no gosaria suspendre'l amb ell pel bagatge polític que té el Sr. Baró i pel que representa al llarg de la seva carrera política. Sí que lamento i trobaré a faltar, doncs, que durant aquesta legislatura no haguéssim tingut o no hem tingut, i no és una crítica, Sr. Baró no s'ho agafi així, al contrari, no hem tingut més l'oportunitat de debatre i de discutir, doncs, com hagués volgut, per la seva trajectòria, per la seva habilitat, per la seva cintura política, sovint una cintura política que si hagués influït més en les decisions del Govern, haguéssim estat capaços d'arribar a acords en aquesta Cambra, que per la seva manera d'entendre la política, Sr. Martí, no ho hem pogut fer.

Vostè em diu que jo he pujat aquí i no dono dades. Digui'm vostè quines dades ha donat Sr. cap de Govern? Quina dada ha donat vostè? El 3 coma escaig de la inversió estrangera que representa sobre el PIB? Vostès no són capaços ni de parlar de la veritable inversió que s'ha fet en aquest país amb el seu model d'inversió estrangera. Perquè parlen

d'inversió formalitzada, i són incapaços d'explicar què vol dir inversió formalitzada, perquè és que no se la creu ningú, Sr. Martí. No se la creu ningú! Ningú veu al carrer la gran inversió estrangera que havia d'aportar el seu model d'obertura econòmica. Vostès han arribat a inaugurar una cafeteria, una franquícia de cafeteria i fer creure que això és inversió estrangera, Sr. Martí! De què estem parlant? No em demani dades Sr. Martí, quan vostè que és qui les té, no les vol donar.

Escolti, vostè l'altre dia estava a la presentació de la Cambra de Comerç. En aquella presentació hi havia un gràfic que suposo que vostè se'l salta sovint, perquè en aquell gràfic de l'evolució de l'economia andorrana, vostè sempre diu que quan va arribar a Govern l'any 2011 era el pitjor moment de l'economia andorrana. És que no és cert! El pitjor moment de l'economia andorrana és l'any 2008, que és quan toca fons l'economia andorrana, i a partir d'aquí comença a recuperar-se. No en números positius! No en números positius, és cert, però la tendència del creixement comença a partir de l'any 2008.

Per tant, no era el pitjor moment, estaven en una tendència de creixement, no en números positius, però no és cert que l'economia andorrana estigués en el pitjor moment dels últims 15 anys com vostè diu.

També tira del retrovisor per dir-me, Sr. Gallardo, és que és clar, vostè parla del dèficit públic, però en canvi, és que és clar, els governs anteriors, vostè no estava al Parlament en una època quan votaven aquells pressupostos que algunes vegades servien per construir algunes de les infraestructures que vostè critica, o fins i tot era cònsol d'Escaldes reclamant túnels que després critica per la inversió, per l'endeutament que ha representat pel Govern, sí sent cònsol d'Escaldes, reclamava la necessitat d'un túnel que desviés el trànsit de camions, i sobretot el gran trànsit que hi havia i que passava per la parròquia d'Escaldes.

Però vostè té aquesta habilitat i em diu això, doncs, és que és clar, que hi havia un gran dèficit acumulat. És cert! Però és que digui'm quines inversions en infraestructures han hagut de fer vostès que hagi necessitat el país des de la seva arribada.

Digui'm, estaven fetes, Sr. Martí. Algunes més encertades que d'altres, algunes criticables, ja li admeto, algunes sobredimensionades, també. Però quines?

Jo li'n diré algunes, les escoles. Sí és cert en política educativa s'ha millorat com va dir vostè i s'ha aconseguit finalment que els estudiants andorrans deixin d'estar en edificis prefabricats i que acabin estan en edificis dignes com es mereixen. Però és que

Sr. Martí, depuradores, escoles, carreteres, túnels, ponts, tot això es va fer a l'època que vostè també en formava part i que ara vostè vol fer veure que d'això vostè no hi té res a veure, que això és una situació que gràcies a la seva gestió s'ha reconduït.

Miri ja li vaig dir en un dels debats del pressupost, vostès acabaran segons les seves dades recaptant 1000 milions més en imposició directa, 1000 milions més en imposició directa respecte a l'últim govern liberal. I digui'm vostè com s'ha traduït això amb una millor qualitat de vida de les persones?

No han estat capaços ni de finalitzar el vial de Sant Julià. Una infraestructura cabdal, cabdal, i s'han passat 4 anys marejant la perdiu amb l'aeroport de la Seu d'Urgell, quan han estat incapaços d'acabar unes infraestructures internes que eren una bona mesura perquè el turisme continués arribat sense tantes complicacions i a més a més, perquè millorés la qualitat de vida de la gent que viu a Sant Julià i de la gent d'Andorra que marxa i torna al país per la frontera del sud.

Inversions en èpoques pesades, sí. Dèficits acumulats, sí. Però dèficits que han servit perquè els andorrans molts tinguin millors depuradores. Per tant, la qualitat de l'aigua sigui més bona, les carreteres estiguin millor, hi hagi més escoles, hi hagi túnels, hi hagi infraestructures.

Vostè ahir no va fer cap aportació al debat d'orientació, Sr. Martí. I em critica avui a mi dient que jo he canviat el sentit del debat d'orientació fent una acte electoralista. Vostè ahir el que va fer és un homenatge, es va voler fer un homenatge. Perquè és que no podia fer una altra cosa, però ho ha fet amb un to conciliador perquè sap perfectament com li he dit abans que la llista de fracassos és llarga.

Fracassos en les grans reformes.

La sanitat. Tres ministres en dos legislatures.

Un pla de salut que estava al principi del 2011, que han estat incapaços d'implementar, i ara a últim moment i de pressa i corrents, ens volen fer creure que la via integrada és la solució a la sanitat d'aquest país. La reforma sanitària no implica només això, i si vostè parla amb el col·lectiu de metges, no hi creuen en la via integrada ni en el metge referent. De moment, potser un cop s'apliqui canviaran d'opinió. Però hi ha una part de desconfiança com també hi ha molts dubtes en com s'està aplicant la història clínica compartida.

Obertura econòmica. Miri, ja li he dit, és que no se la creu ningú. És que l'obertura econòmica que vostès han generat és una obertura econòmica amb inseguretat jurídica. I és una obertura econòmica que està afavorint que vinguin professionals liberals

estrangers a fer competència als professionals liberals d'Andorra. Que tenen a més a més, més dificultats. Per tant, és una obertura econòmica que no se la creu ningú, que no està tenint un impacte en grans inversions, ni en el nostre PIB com vostès volen fer creure. I per descomptat, un dels motius és que no hi ha seguretat jurídica. Ja li he dit abans, quan en una mateixa legislatura es canvia tres vegades l'impost de societats, això genera inseguretat jurídica pels inversors.

Seguretat jurídica. No hi ha una legislació estable. No la tenim. I a més a més, si parlem de com s'adjudiquen els concursos, de quin rol té l'Administració, doncs segurament deuen ser el Govern que més recursos han rebut en una legislatura, als plecs de bases o adjudicacions. Plecs de bases que no compleixen, plecs de bases arbitraris, criteris que estan donant una imatge poc rigorosa de com s'adjudiquen les coses en aquest país, i això genera una manca de credibilitat important.

Funció pública. Home, funció pública jo ja li he dit abans Sr. cap de Govern. És que ho ha fet a l'últim moment i per poder complir l'expedient. I per això hi ha moltes lleis al parlament en aquesta recta final de legislatura. Hi ha un embús legislatiu perquè vostès no és que vulguin acabar la legislatura perquè és important arribar fins al final, -que ho és-, per intentar aprovar els projectes, que n'hi ha alguns que són necessaris i ja li accepto. Però és que d'altres no són imprescindibles i vostès ho han volgut fer lícitament per poder dir que van acabar la feina, com a mínim van presentar alguns dels projectes que vostès es van comprometre.

Parlant de compromisos, vostè parla... és que nosaltres vam arribar i jo fent referència deia vostè, fent referència doncs als caps de govern anteriors, vam ser capaços de tirar endavant moltes de les coses que ells mateixos ja havien anunciat, i no vam poder fer o no van saber fer, o no van trobar la conjuntura ni el moment.

Vostès han tingut la sort, que també és un mèrit, de coincidir amb dos coses. Una, tenir la capacitat d'aplicar allò que vostès mateixos van dir que no farien mai, i renovar la confiança. Així ho va fer amb l'IRPF. Això és un mèrit que els hi puc reconèixer, que segurament en els manuals d'història política o de tactisme polític deu crear un precedent, però ja ho van saber fer i això és un mèrit que els hi reconec.

I l'altre mèrit és que han sabut governar sense una visió de país, sense una visió de país. Simplement seguint el camí que altres havien marcat, millorant segurament moltes coses que calia fer, no dic que no, però han arribat sense una visió de país.

Això són els grans fracassos de les seves grans reformes. Afegiria aquí també el model econòmic turístic, perquè sí que és cert que s'ha recuperat el volum de turistes. Però parlem de la capacitat adquisitiva d'aquests turistes. És la mateixa? Vostè em pot assegurar que el que avui en dia el sector del comerç està facturant o ingressant amb el mateix volum de visitants, és la mateixa que la que hi havia llavors?

No pot perquè no és així. Per tant, estan recuperant en volum? Sí. No estan recuperant en qualitat. Per tant, estem contents, millor això que situar-nos en el moment en què o en l'escenari que teníem uns anys endarrere, però no hi ha per llençar els coets que vostè vol llençar.

I després podem entrar en una llista de fracassos, fracassos que ja no són de les grans reformes sinó fracassos que són en la seva gestió.

Parlar de recinte multifuncional, parlar de fonts de colors, parlar de The Cloud, què dir del Cloud? Què vol que li digui jo Sr. Martí del Cloud? És que no hi ha res a dir. El dia que vostès van fer sortir el director d'Andorra Telecom a donar les explicacions, ja va quedar clar què era el Cloud, un gran fracàs. Perquè ni vostè ni cap membre de l'executiu va acompanyar el director d'Andorra Telecom a donar les explicacions del perquè no es feia el Cloud.

L'heliport, és que va pel mateix camí. Anem pel mateix camí, ja li he dit moltes vegades, hi creiem en l'heliport, hi creiem però no estan trobant la manera de convèncer o la ubicació adient al país.

L'aeroport, recordo estant a l'estiu de vacances, llegir una notícia, encara no estava ni al parlament, que deia que l'aeroport de la Seu al 2014 portaria turistes. Vuit anys després, aquests turistes han arribat per Sant Julià fent cues.

Ràdio Andorra, ahir sí que va fer una gran aportació sobre Ràdio Andorra. La gran aportació del debat. Dir que portarà el Ministeri d'Exteriors. Sorprenent, sí, a més quan hi ha altres serveis de la pròpia administració que estan en situació crec jo, més precàries que el propi Ministeri d'Exteriors. Com per exemple, l'Arxiu Nacional. Però no, farem de Ràdio Andorra un Ministeri d'Exteriors.

Miri, una altra idea, porti vostè allà la UIFAND i deixi espai aquí al Consell General pel Raonador del Ciutadà, que és una institució que sí que depèn del Consell General. I la UIFAND com cada vegada necessita de més espai, doncs potser allà a Ràdio Andorra s'hi podria trobar bé. Però li repeteixo, el que no pot ser és que departaments de l'Administració estiguin en una situació precària

com els arxius, i utilitzem edificis culturals o amb sentit cultural per d'altres finalitats.

La reforma parcial de la CASS.

Què dir de Grandvalira? Què vol que li digui de Grandvalira? Co-responsables d'aquest trencament, sí Sr. Martí, sí. Ha estat incapaç de reconduir-ho, i si hi ha una de les parts que ha pres aquesta decisió és per la política d'inversions que s'ha fet en un lloc i en un altre. Per tant, també Grandvalira.

I miri, he deixat pel final, perquè no sigui dit, dos ministeris en els quals jo crec que s'ha fet bona feina.

El Ministeri d'Educació, Sr. Jover, potser amb això li estic fent un mal favor, no sé si després li podran dir els seus companys alguna cosa. Però crec que s'ha fet bona feina, s'ha seguit una bona línia perquè penso que amb educació és un dels temes que sí s'ha sabut trobar el consens necessari fora de la crispació i dels posicionaments polítics. En educació no hi ha debat en la Cambra, tothom ho veu de la mateixa manera i tothom aporta el seu punt de vista.

I també, no ho faria tan exitós, però també s'han fet projectes interessants i que aplaudim, des del ministeri de la ministra Calvó.

Política de medi ambient, compartim perfectament la línia. Tenim alguns dubtes com ja li va avançar la consellera Pallarés sobre el rol que se li vol donar ara a FEDA, però com a mínim el projecte de llei que s'ha entrat, pensem que pot ser positiu per al país.

I he deixat pel final també els projectes socials.

Jo no diré que no s'ha fet bona feina en aquest ministeri, però el que sí que diré és que parlar de què s'inverteixen 24 milions, o es destinen 24 milions d'euros en polítiques socials, no ha de ser una bona notícia pel país. No ho ha de ser. Perquè això vol dir que cada vegada hi ha més gent que necessita ajuda.

Per tant, no és una bona notícia, no estic fent responsable d'això el Sr. Espot, però no se'm pot utilitzar les dades econòmiques com un exemple de la bona gestió al ministeri de benestar social.

Entre altres coses perquè les persones que necessiten ajuda avui en dia es troben en situacions que miri, per exemple, les famílies que reben beques. És cert que cada vegada reben més beques o hi ha famílies que reben beques, sí. Com també és cert que moltes vegades les beques les reben un cop ja acabada pràcticament la matriculació ja s'ha hagut de fer molt abans. Cosa que obliga les famílies, a haver de fer un avançament de diners que no totes les famílies poden assumir. Com també és cert que no fem per exemple grans revisions, o no demanem grans explicacions. Per donar un ajut de 8000 euros per comprar un vehicle elèctric, i en canvi per una família que ha de rebre una subvenció se'ls hi

demana els punts de la CASS, lloguer, tot, i això retarda molt més, sí Sr. Martí, això retarda molt més. Per tant, l'escàner que es fa a una família amb dificultats econòmiques no és el mateix escàner que es fa a una persona que rep una subvenció per comprar-se un vehicle elèctric. En tot he de dir que s'han fet coses importants, en tot cas, que s'ha avançat, però en polítiques socials mai és suficient, i com li he dit abans, penso que no és un èxit parlar de què es destinen molt més diners a benestar social perquè això vol dir que cada vegada hi ha més gent que ho passa pitjor.

I finalment, respecte als joves Sr. Martí, els joves que diu vostè que jo m'hi he referit. Clar que m'hi he referit, perquè són el futur d'aquest país, això ho sap tothom. Però a diferència de vostè i el que pugui pensar jo, que diuen que els joves potser no han de venir tots a treballar aquí... Bé, els joves han de poder decidir, se'ls hi ha de donar les oportunitats, la formació. Hi ha una cosa, i és un missatge que s'ha llençat en aquesta legislatura, que molts joves que volen trobar una oportunitat en l'Administració, s'estan trobant que cada vegada més la seva administració, la que ha fet vostè durant aquests últims quatre anys està donant més oportunitats amb càrrecs de responsabilitat a persones no andorranes que als propis andorrans. Per tant, escolti, les oportunitats dels joves es demostren amb fets i no amb paraules.

Gràcies Sr. síndic.

El Sr. síndic general:

Gràcies.

És el torn ara dels representants del Grup Mixt, Sra. Sílvia Eloïsa Bonet.

Disposaria d'uns quatre minuts.

La Sra. Sílvia Eloïsa Bonet:

Gràcies Sr. síndic.

Quan es té poc temps per parlar doncs passa el que passa, que centres la teva primera intervenció amb coses molt més concretes i probablement no tan positives, i deixes per les següents intervencions a vegades les coses que probablement s'han fet bé i que també comparteixo. I miri, quasi quasi amb el Sr. Gallardo ens hem llegit el pensament. Però jo volia començar per on ell ha acabat, justament per dos ministeris que comparteixo, que crec que han fet una bona tasca i que haurien de ser un exemple, ja no per als altres ministeris sinó també inclús per futurs governs, com és el Ministeri de Medi Ambient i el d'Educació.

I amb el d'educació i en el de medi ambient penso que també ha agafat aquesta línia, crec que la gran característica és que tenen un pla de treball establert a llarg termini.

El fet de tenir un pla de treball d'aquestes característiques a llarg termini, dificulta que cada vegada que arriba un nou govern, cada vegada que arriba un nou ministre, cada vegada que arriba un canvi es comença a canviar absolutament tot. I aquesta incertesa probablement és el que ha impedit o aquesta manca de pla de treball a llarg termini, ha impedit probablement una evolució molt més satisfactòria d'una legislatura que quasi quasi arriba als seus vuit anys.

Ahir va fer un balanç de legislatura, i amb això hem coincidit tots, li agradi o no. Però sí que és veritat que el que esperàvem era saber una mica exactament que és cap on aniríem, com acabaríem al final. Que avui probablement avui ha sigut molt més concret i ens ha explicat una mica més aquestes prioritats. Per què és important això? Perquè penso que estem parlant de la societat, estem parlant de problemes que afecten a la societat. En aquest moment a tràmit parlamentari tenim molts projectes de llei que afecten a la totalitat de la societat i no només a uns quants. I crec que es mereixien aquest respecte de saber exactament si tots aquests projectes de llei que tenen una afectació tan directa, els podrien afectar o no.

Bé, avui ja ens ha donat unes línies una mica més clares de les que van ser ahir. Abans no he pogut parlar del tema de la Unió Europea, i vostè ho sap, he estat al costat del Govern, l'he recolzat amb tot, però si vostè recorda una conversa que vam tenir en una d'aquestes reunions i em va demanar quina era la meua opinió, què és el que jo aportaria? Li vaig dir que el que faltava era comunicació amb els ciutadans. I que el que mancava era fer molta més informació de quina incidència, de quin efecte tindria aquest acord d'associació sobre els ciutadans i quins eren els avantatges i quina transformació hauria de fer el país. I això doncs encara no hem evolucionat cap aquí i la incertesa és el que ens provoca que tothom pensi, que tothom opini, que tothom tingui idees disperses i que a vegades s'allunyin de la pròpia realitat. És a dir, aquesta és una assignatura que queda pendent i que probablement aquests quatre mesos de legislatura es podrien utilitzar per algunes coses.

Ha fet molta incidència en la situació econòmica del 2011. La recordo molt bé la situació econòmica del 2011, però evidentment estava marcada per una conjuntura internacional en la que ens vam veure envoltats i era tot molt difícil de gestionar. I penso que no val la pena tampoc estar-hi tornant tot el dia

en això. Jo penso que hem de mirar cap el futur i hem de mirar cap al davant.

En quant als temes socials, també s'ha comentat aquí, també li reconec al Sr. ministre Espot que s'han fet coses. Evidentment s'han fet moltes coses i moltes coses que han millorat la situació de molts col·lectius i de moltes persones. Però encara la situació és precària per molta gent, i això va molt més enllà dels temes socials. És una visió molt més global, és una visió d'entendre la interacció del ciutadà amb la societat, és una perspectiva molt més àmplia, i que no es soluciona només donant ajudes i ja està. Jo penso que hem de canviar aquest concepte, hem d'integrar-ho tot al ciutadà dins de la societat i entendre-ho des d'una col·lectivitat, i com afecta i interacciona absolutament tot.

I finalment, també he fet referència en la meua intervenció inicial al tema de les pensions.

I he fet referència al tema de les pensions...

El Sr. síndic general:

Hauríeu d'anar acabant, si us plau.

La Sra. Sílvia Eloïsa Bonet:

Sí, acabo de seguida Sr. síndic.

...perquè hi havia la proposta de resolució, ja ho he dit anteriorment que hi havia una proposta de resolució del 13 de setembre de l'any passat en la que es recomanava aquesta taula de treball.

La incertesa que hem estat vivint durant el 2018 de si hi hauria eleccions anticipades o no, no ha permès evolucionar i crear aquesta taula de treball. I hem perdut un any penso, molt important i que hauríem de començar a actuar d'alguna manera.

I ja de passada incloc les altres cinc propostes de resolució que entre elles n'hi havia una sobre analitzar la sinistralitat laboral. Fa dos dies sortia a la premsa l'augment del 12% amb la sinistralitat laboral, el cost real de la vida i com ja he acabat de dir, les pensions de jubilació. I quasi quasi això és aplicable al debat també al debat de polítiques sanitàries i al debat de polítiques socials que les resolucions tampoc estan fetes.

Gràcies Sr. síndic.

El Sr. síndic general:

Gràcies.

També dins del Grup Mixt, per SDP, Sr. Víctor Naudi, teniu la paraula.

El Sr. Víctor Naudi:

Gràcies Sr. síndic.

Ens dèieu ahir Sr. Martí que en el decurs de les negociacions de l'acord d'associació, el contingut i abast real de les quals heu estat amagant tossudament al Consell General, hauríeu defensat amb èxit, i la modèstia no és pas una virtut que us caracteritzi, les particularitats econòmiques del país: tabac, tabac i més tabac.

I la qüestió del pagament dels subsidis d'atur als treballadors espanyols que després de cotitzar molts anys a Andorra tornen a Espanya i us permeten presumir enganyosament, que ha baixat la desocupació a Andorra, què en diu?

També ho heu defensat amb èxit? O potser serà la CASS i el seu garant que és l'Estat el que ho haurà d'assumir? Per què ens voleu amagar Sr. Martí les fortes pressions a Brussel·les sobre aquesta qüestió?

En quant al FMI, no és cert pel que dèieu que entrar al Fons Monetari Internacional permetrà reforçar la solvència i l'estabilitat financera d'Andorra com a país.

Entrar al FMI pot permetre rebre assessoraments sobre la gestió de les finances públiques i també -això ahir ho vàreu silenciar-, sol·licitar préstecs. Però no ens vulgueu enganyar, això no permetria rebaixar el cost del finançament del deute públic, més aviat l'encariria pel mateix cost de l'adhesió a l'organisme i a més posaria en risc evident la sobirania financera de l'Estat en haver de seguir -i Grècia no és un bon exemple-, les ordres del FMI per eixugar el dèficit públic.

Voldria referir-me ara als indicadors socioeconòmics. Ahir dèieu que tots els indicadors socioeconòmics confirmarien que tots els sectors de l'economia estan tenint millor resultats ara que al 2011, se n'ha parlat molt però m'agradaria detallar-ho més.

Pel que fa als assalariats al 2011 foren 37.301 i al 2017 eren 37.705, un 1% de més. Però s'ha de posar en relació la xifra amb la població estimada, és a dir: 69.772 habitants al 2011, 74.794 habitants al 2017, un 7,2% de més. També ho podem comparar amb la població que donen les estadístiques oficials: 78.115 habitants al 2011 i 80.209 al 2017, un 2,7% de més. És a dir, que ja sigui amb la població estimada o amb la considerada oficial hi ha molts menys assalariats per habitant el 2017 que el 2011. A més, els recordo que els índexs demogràfics són també preocupants, augmenta l'índex d'envelliment i la dependència global, i baixa la taxa de fecunditat. Pel que fa al comerç la massa salarial 2011 va ser de 75.259.405 euros, el 2017 ha estat de 71.287.472 euros, un 3,9% de més. El salari mitjà al 2011 era de 2.014,90 euros i

al 2017 de 2.071,78 euros, un 2,8% de més. Recordo que l'IPC entre el 2011 i el 2017 ha augmentat un 5,6%.

És a dir, que és una evidència que tota la distorsió dels salaris alts en el sector financer, el salari mitjà i la massa salarial han crescut per sota del cost de la vida. Per exemple, la construcció del salari mitjà del 2017 era 1.967 euros que encara estava per sota del salari mitjà del 2011 (1.998 euros), i posarem les xifres en context internacional. A Espanya entre el 2011 i el 2017 el salari mitjà ha pujat un 4% i a França ha pujat un 8,7%, i a Portugal un 11% de més.

Pel que fa al comerç va llençar un Pla estratègic de turisme de compres i aquest estiu han caigut entre un 20 i un 30% les vendes. Quan els visitants l'any 2011 van ser de 7.982.878 i l'any 2017 han estat de 8.152.148, un 2,1% de més. Feble augment després de més de 100 milions d'euros gastats en promoció turística...

El Sr. síndic general:

Hauríeu d'anar acabant, si us plau.

El Sr. Víctor Naudi:

Vaig acabant Sr. síndic.

A més, les darreres xifres de visitants indiquen una tendència a la baixa com al juliol (-0,6%) respecte de l'any passat, però també a l'abril (-2%) i al febrer (-2,2%) i al desembre 2017 (-11,1%). En total, els darrers 12 mesos el nombre de visitants ha crescut només un 0,6% que és el mateix que dir que no ha crescut gens.

Gràcies Sr. síndic.

El Sr. síndic general:

Gràcies.

Pels consellers del PS dins del Grup Mixt, Sr. Pere López.

Teniu 15 minuts.

El Sr. Pere López:

Gràcies Sr. síndic.

Miro... Mirem d'entendre la seva insistència amb el tema del Marc institucional, Sr. Martí, que crec que això el pot interessar i suposo que no hi ha darrera més que aquell joc d'intentar fer por, aquella actitud tan pròpia de l'extrema dreta, i més quan estem parlant de valors fonamentals. Compte! Compte perquè aquí trontolla tot!

Nosaltres tenim una actitud més possibilista, més positiva, més respectuosa amb les demandes de la nostra aprovació. Deia el Sr. Baró -compartia ni que sigui lleugerament-, que els polítics estem obligats a buscar coses que avui no són possibles... Quantes coses no eren possibles a l'any 93? I l'any 92 quan vostès van estar fent la Constitució i al final van ser possibles? Per tant, si vostès tanquen aquesta porta, tenen tot el dret legítim de fer-ho, la tanquen i donen carpetada... Nosaltres no la tanquem. Ho expliquin als col·lectius feministes, ho expliquin a acció feminista i ho expliquin obertament quin és el seu posicionament, no esbiaixant converses secretes que vostè ha tingut, jo també he tingut alguna conversa que penso que pot ser interessant en aquest sentit. Crec sincerament que el nostre país no pot anar arreu amb aquest tema planant al damunt del nostre cap ni al Consell d'Europa, ni a la Unió Europea. Tenim un altre copríncep que és un dels defensors més fermes dels valors europeus, per tant, quan deia: "*Busquem un escenari en el que tothom hi surti guanyant*", aquest "*tothom*" és un tothom ampli, molt ampli, en el sentit més ampli que es pugui donar-li al terme.

Tema de la Unió Europea. Estem contents -si és que és així, perquè jo una mica m'he perdut de què no vulguin finalitzar les negociacions. També ens semblava bastant impossible el fet de fer-ho-, i sincerament en la propera legislatura això s'haurà de portar d'una altra manera. La ciutadania no hi entén res. Alguns dels que hem participat, si més no en algun moment en primera línia potser sí, però ara ja ens hem perdut. Per tant, ningú no sap el que s'està negociant, hi ha desconfiança per part dels agents econòmics i crec, en tot cas nosaltres ho impulsarem, que en la pròxima legislatura això cal fer-ho entre totes les forces polítiques, amb els agents econòmics i socials, amb els documents damunt de la taula, -aquells que es puguin, pot haver-hi algun dossier secret però no tot pot ser secret com de vegades se'ns vol fer creure.

I el mateix diria sobre el Fons Monetari Internacional. Si també ho he sentit bé i tot i que hi ha aquest dossier damunt de la taula de la Comissió Especial, Sr. Baró i Sr. Aleix, vostès que encara presideixen aquesta comissió d'activitat incerta i resultat per finalitzar, amb el Sr. Pintat presideix...

(Se sent una veu de fons)

No, presideix vostè Sr. Baró...

El Sr. síndic general:

Si us plau, evitin els debats particulars.

El Sr. Pere López:

En tot cas, celebrem si ho hem entès bé que aquest tema del Fons monetari també quedi per la propera legislatura com ens va dir ahir el Sr. cap de Govern.

M'han quedat algunes coses pendents de la primera intervenció, per exemple amb el tema de les pensions. Crec que no hi ha dret al que han fet vostès en aquest tema, s'han rentat les mans directament. El Consell ha votat propostes de resolució varies vegades perquè era una taula de treball, perquè era un tema que vostès no volien assumir el cost polític i preferien que es fes entre tots, però ni tan sols això ens han cridat a aquestes taules de treball per avançar en aquesta qüestió. Per tant, qui vingui després ja es trobarà el dossier damunt de la taula i nosaltres l'únic que hem fet és rentar-nos les mans.

Parlant de les propostes de resolució estaria bé que en parléssim Sr. Martí, Sap que la setmana passada vam donar una llista als mitjans de comunicació, tretze de quaranta-vuit, està bé un 27%, si fiquéssim una nota seria un 2,7, seria un suspès però bastant suspès, és a dir, no arribaria ni a la meitat del 5 pràcticament o tot just, estaria bé que ens digués alguna cosa perquè sembla que és una falta de respecte al Consell General. És a dir, el que proposem els grups de l'oposició, fins i tot coses que es proposen des del seu grup de la majoria que evidentment també representen els ciutadans perquè també representen molts vots, doncs, cas omís en aquestes propostes de resolució.

Nosaltres avui no en farem cap perquè vist el resultat és una pèrdua de temps i més a les alçades que estem, en tot cas, no els afegirem més incompliments a la llista final de legislatura.

Volia parlar també d'inversió estrangera, de totes les grans arribades d'instituts, Institut Baselga, Institut Marqués, els grans projectes que s'havien de consolidar, i a més si em permet de fer una petita rectificació al que va dir ahir; al nostre entendre la diversificació econòmica l'estem fent els andorrans. Aquí no hi ha diversificació econòmica per arribada de capital estranger. L'estem fent i l'estan fent els empresaris i els professionals andorrans.

I parlant dels professionals andorrans, tema que suposo que en parlarem en les properes setmanes, aquesta batalla oberta amb els col·legis professionals amb aquesta llei signada a un mes d'estiu entre el ministre Espot i el ministre Jover perquè el Govern pugui col·legiar professionals, que està generant tot aquest descontentament importantíssim en un sector o en un col·lectiu prou important que a més se sent molt maltractat per aquest Govern: un col·lectiu que paga molts impostos, un col·lectiu que demanda una

reforma de la cotització d'autònoms que no arriba, -un dels col·lectius als que se li ha fet menys cas... menys cas amb el tema de la Unió Europea-, quan hi havia aquelles reunions amb agents econòmics i socials, la presidenta del col·legi demanava tota una sèrie de reformes, justament de lleis, de reforç del paper dels col·legis professionals, d'instal·lació de paradigmes de qualitat... i vostès no han fet res!

Ara hi ha aquesta ingerència, que sembla del tot intervencionista i fins i tot podríem pensar que té un nom i cognom al darrera, perquè el Govern pugui col·legiar directament algunes persones.

I vaig ara, m'he quedat en l'anterior intervenció, doncs a les principals preocupacions del nostre país que com deia abans són l'habitatge, el tema de les pensions i el tema de la precarietat laboral, tema del qual m'agradarà parlar també llargament sobre la manera com s'estan executant algunes obres públiques al nostre país.

I deia, i agraeixo poder-ho fer ara segurament amb més calma i cautela que anteriorment, que sí que hi ha solucions a aquestes problemàtiques i que el seu plantejament fatalista no respon a la realitat i començaré parlant del tema de l'habitatge, i parlaré... o parlarem clar del tema de l'habitatge i direm les coses pel seu nom. Miri, vostès no han tingut voluntat política de solucionar aquest problema. El que vostès estan fent avui en dia és prioritzar l'opacitat i el que en diuen seguretat jurídica d'alguns inversors que van arribar al nostre país davant del patiment generalitzat de les persones que viuen i treballen en aquest país. S'han negat una i altra vegada a crear un registre de la propietat. Ho hem proposat a totes les lleis possibles: "*Ara no toca... En aquesta no... Ho farem a la propera...*", i aquesta és la veritable solució, no hi ha cap altre secret: el banc de pisos buits.

Nosaltres ens comprometem avui davant dels ciutadans a tirar endavant un registre de propietat sense por i afrontar políticament la situació, siguin de qui siguin aquests pisos, i tinguin el problema que tinguin, aquest problema s'ha d'afrontar de cara i de forma política. Amagar el cap sota l'ala -que és el que fan vostès- només està portant -i portarà en els propers mesos perquè és evident que la llei que hi ha a tràmit parlamentari no portarà cap solució-patiments. No perdrem massa temps a valorar les intervencions improvisades del Govern en un tema tan seriós: anunciar mesures que després no s'han pogut tirar a terme, inventar propostes que després no tenien cap realitat, contesta de preguntes o els debats de reserves d'esmena amb motiu del pressupost.

Vaig dir que era una actitud mesquina, un dia, que és una paraula certament forta però crec que no em vaig quedar curt, sincerament. No es pot jugar amb un patiment tan gran com el que hi ha anunciant coses que ni s'han treballat, ni s'han parlat.

Per tant, la solució és clara i fàcil: registre de propietat i afrontar la solució siguin de qui siguin els pisos, pertanyin a qui pertanyin s'ha de trobar una solució política a tot el conjunt de pisos buits que hi ha al país.

I a més, continuem fent propostes en tema d'habitatge dins de la improvisació i el no entendre massa res, com en el tema dels pisos socials que hem vist aquests darrer dies, que sincerament no entenem. Es diu alegrement, ho diu el ministre i ho diu el cap de Govern, que s'han de baixar els percentatges de cessió als comuns quan justament una de les finalitats dels percentatges de cessió era fer habitatge social. La finalitat essencial quan es va fer la Llei d'urbanisme era que cada construcció o el conjunt de construccions hi haguessin uns terrenys de cessió per fer equipaments, hi ha una llista i un dels equipaments prioritaris era l'habitatge social. Per tant, si rebaixem la cessió rebaixem l'oportunitat d'actuar per aquells col·lectius amb major dificultat amb l'habitatge social.

Però en tot cas, no han pres mai molt seriosament aquest problema. L'any 2007 li vaig fer una pregunta al ministre Espot sobre... 2017, perdó, sobre l'estratègia d'habitatge, si es podia consultar en algun lloc, quines eren les línies mestres i vostè va dir que li preguntés a vostè mateix, que vostè era l'estratègia d'habitatge i allà som on som, es pot consultar el llibre de sessions i som on som, i a més, el pitjor sembla que estar per venir.

Tema de pensions... Llarg debat també amb el Sr. Espot sobre les pensions mínimes i les pensions mínimes sinó, si estaven garantides, si la gent no vol anar a beneficència per demanar unes ajudes per allò que era un dret. Doncs bé, l'informe del Raonador del Ciutadà d'aquest any sembla, si ho llegim correctament, que ens dona tota la raó i tinc aquí algun extracte que tampoc els llegiré del darrer informe que és gairebé exacte algunes de les intervencions que hem fet des del PS i fins i tot algunes de les propostes del programa electoral. La gent no vol anar a demanar beneficència per allò que és un dret, i després de 30 i 40 anys treballant al nostre país no hi ha un dret que no es pugui percebre almenys 1.000 euros. I no hi ha dret que ho facin persones com vostès que volen posar condicions, condicions i condicions a aquests 1.000 euros quan en canvi, a les rebaixes fiscals que introdueixen amb l'habitatge són generalitzades. Les rebaixes fiscals per construir habitatge nou apliquen també habitatges

de luxe, apliquen a l'habitatge propi! Vostès que posen tantes condicions per garantir drets fonamentals, en canvi, la rebaixa fiscal per a tots! Com deia abans, no hi ha dret que estiguin portant a tants pensionistes a dificultats. Hi ha gent que no vol anar a beneficència i hi ha gent que això ho paga amb la seva qualitat de vida.

I parlaré ara de la precarietat laboral, de la seva negació fins a dues vegades d'augmentar el salari mínim en aquesta legislatura, d'un Codi de relacions laborals que s'està treballant però que com bé sabrà el grup parlamentari algunes de les figures de contractes que es proposen noves o abaratir l'acomiadament no és una cosa que ens faci plaer i vistes les dificultats que existeixen, amb la por que té la gent, i particularment la gent gran, a perdre la feina igual que tenen la por de què no els renovin el contracte de lloguer, no creiem que sigui el millor en un moment com l'actual.

I fent algunes breus referències a les intervencions que ha fet el Sr. Baró i el Sr. Martí. Em deia el Sr. Baró, fent una al·lusió al que jo comentava a Prada, que els acusava d'haver governat de manera frontista, que jo deia que aquestes majories que a més són unes majories petites perquè recordava també a Prada que vostès tenen una majoria parlamentària amb el 7% de la població, vostès tenen 5.000... No arriben a 5.600 vots sobre 80.000 habitants, per tant, els han votat el 7% de la població (80.000 habitants, 5.600 vots) i tenen el 7% de la població que els ha votat i en base a això tenen la majoria parlamentària legal però tenen una legitimitat social escassa perquè hi ha un 93% de gent que no els ha votat. Davant d'això vostès han governat sols, vostès han governat sols, no han sigut capaços d'establir cap pont amb cap partit de l'oposició en temes...

(Se senten veus)

El Sr. síndic general:

Silenci si us plau!

El Sr. Pere López:

...fonamentals, i a més, el que han fet habitualment vostès amb les propostes de l'oposició doncs és públic i notori, ja siguin iniciatives legislatives, esmenes, propostes. A més, vostè m'ha donat un exemple perfecte: la unió entre persones del mateix sexe. Una proposta... -vostè també n'ha fet esment-, una proposta... Sí, una proposta que va néixer del Grup Socialdemòcrata, que vostès no podien suportar la temptació de què això fos regulat a través d'una iniciativa legislativa del Grup Socialdemòcrata i que

van reconvertir en una iniciativa sobre el mateix tema a iniciativa del Grup Demòcrata.

Hi ha altres exemples en tots els grups parlamentaris del que fan vostès quan algú té alguna proposta i alguna iniciativa, tot ho han de fer vostès i el que els hi hem votat moltes vegades ho hem votat perquè s'ha donat o perquè tenim responsabilitat, perquè no hi ha hagut ni trucades buscant acostaments, ni per veure com es veien els projectes de llei. Se suposa que hem de votar a favor perquè vostès són tan bons, i si votem en contra doncs, som uns mal andorrans com moltes vegades ens hem trobat.

El Sr. síndic general:

Hauríeu d'anar acabant, si us plau.

El Sr. Pere López:

Acabo molt ràpidament amb el que deia el Sr. Martí, que quan ha començat -i em permeto una broma-, pensava que ens tornava a fer el repàs de tot una altra vegada. Si ahir va fer balanç i no orientació, i no ho diuen només els partits de l'oposició, ho diu la premsa per exemple si llegeix avui els diaris, doncs no estarem tots equivocats. Quan ha començat, dic, ens torna a fer la segona passada de totes les reformes i de tots els temes que s'han fet en aquests vuit anys.

Fa molta incidència amb el tema econòmic: amb els CDIs, amb la fiscalitat, amb el Sr. Santamans que ha fet molt progrés, però vostè deixa al marge justament tot l'altre, totes les altres propostes que s'havien de fer en tema social, les pensions, la precarietat laboral i vostè mateix reconeix que si han avançat ha sigut en el tema econòmic, el Sr. Cinca ha millorat els resultats de gestió però permeto dir-li que li vaig deixar 60 milions d'euros a la porta cada any en forma de lleis, d'impostos de societats i d'impostos directes, per tant, es va trobar una cosa que crec que déu ser prou agradable quan arribes, en tot cas jo no me la vaig trobar, eh? I per tant, sí que hi ha hagut avenç i homologació econòmica i fiscal però en molts altres àmbits el país està molt pitjor per la seva gestió.

Gràcies Sr. síndic.

El Sr. síndic general:

Gràcies.

És el torn també dins del Grup Mixt, d'Unió Laurediana - Independents de la Massana.

Sr. Josep Pintat, teniu la paraula.

Teniu uns 20 minuts.

El Sr. Josep Pintat:

Gràcies Sr. síndic.

No sé quina quantitat de temps m'ha dit que disposava.

(Se senten veus)

Bé, tampoc la faré servir, moltes gràcies, seré molt més concret.

En la meua anterior exposició, val més ser precís Sr. cap de Govern.

(Se sent riure)

I escolti bé. En el meu anterior parlament he parlat sobretot del tema d'Unió Europea, i he fet dos propostes molt clares.

Ara en faré una tercera.

Des del nostre grup demanem que els estudis d'impacte que disposa el Govern, si és que els disposa, els publiqui al Butlletí Oficial del Principat d'Andorra perquè tots els ciutadans puguin veure quins són els costos i els beneficis, perquè tinguin instruments per poder valorar.

I torno a les dos propostes que he fet més. Eleccions al desembre i aturar les negociacions. Les dos van juntament amb aquesta tercera. Eleccions al desembre, avui dia el Consell es troba amb un gruix de temes i de lleis i projectes de llei que compliquen o que poden complicar, i la voluntat és que portin una bona fi i millorin la qualitat de vida dels ciutadans, però en tot cas poden venir a generar molta més confusió. Seria important prioritzar-lo. Ja que no ho han prioritzat, creiem i ja he dit, si s'acaba aquest tràmit parlamentari nosaltres continuarem treballant com hem treballat, però seria bo poder, i ho vaig dir en un altre lloc, deixar-les al calaix.

La segona, és aturar les negociacions, i va lligada amb la primera. Crec que qui ha de dir on es vol anar són els ciutadans. I no hi ha res de més net que exposar-ho quan abans i que en aquesta qüestió els ciutadans decideixin, perquè el pròxim arc parlamentari que sortirà i el pròxim Govern tindrà una posició nítida i clara de quin missatge vol trametre a la Unió Europea i concertar un millor acord.

El que no es pot permetre Andorra, i ho diré clarament, és que amb les negociacions de la Unió Europea, al moment que hi hagués un referèndum, sortís un no seria un fracàs. Doncs, que per tant millor que aquestes eleccions que vindran, siguin plebiscitàries d'aquest tema, que es defensin els diferents posicionaments que hi puguin haver i que hi hagi un missatge consensuat.

Això és el que s'ha de pretendre, i aquest ha de ser l'èxit. Ja no té més sentit amb això. I a partir d'aquí

també vull aprofitar, perquè aquí és té en aquesta Cambra i té ressò, i hi ha ambaixades que m'estan demanant el meu discurs, i per dir-los-hi concretament que el tindran. Però alhora té per passar un missatge, un missatge des de la nostra formació. Nosaltres volem un bon acord amb la Unió Europea, i volem un bon acord que sigui beneficiós per les dos parts. Però en tot cas el que no volem és una Andorra, un país que sigui transitori. Això no! Així no!

Per tant això és el que estem disposats a plantejar i és el que defensarem.

Moltes gràcies Sr. síndic.

El Sr. síndic general:

Moltes gràcies.

És el torn ara del Grup Parlamentari Demòcrata, Sr. Ladislau Baró, teniu la paraula.

El Sr. Ladislau Baró:

Un minut Sr. síndic.

(Se sent riure)

El Sr. síndic general:

Vostè disposa de 37 minuts.

El Sr. Ladislau Baró:

Em sembla que faré com el Sr. Pintat també.

(Se sent riure)

És que hi posava aquí un minut, bé, perdó, d'acord.

Gràcies Sr. síndic.

Bé, a veure, d'entrada, una mena de valoració general del debat, per un costat, doncs, crec que val la pena incidir que per un costat ha tingut un component de normalitat els rols de majoria i d'oposició han quedat, doncs, certament dibuixats. Això forma part de la dialèctica normal dels parlaments, del pluralisme polític, de la necessària confrontació d'idees. Per tant, una pauta de normalitat i de bon funcionament democràtic de la institució del Consell General, i alhora de les seves relacions de control i de diàleg amb el Govern a l'hora de fer un debat tan important com aquest.

Però per altra banda, crec que aquesta pauta de diàleg entre majoria i oposició i de confrontació i de discrepància i de dialèctica, ha estat potser un pèl massa polaritzada, massa caricaturitzada, massa entre allò d'intentar dividir l'hemicicle entre bons i dolents, intercanviant-nos les etiquetes. Per uns els bons són els altres, i viceversa. Crec que això no

ajuda a fer un debat prou matisat i de vegades acabar d'argumentar.

I bé, ara cauré una mica segurament, però crec que ho faré emparat per arguments, però cauré una mica en el parany del que acabo de denunciar. Perquè, bé, jo crec que l'oposició amb matisos i amb tons diferencials, ha tendit a caricaturitzar i a remarcar aquesta dicotomia entre blanc i negre de manera més marcada que ho hem fet des de la majoria i des del Govern.

A veure, ahir el cap de Govern i jo avui en nom del grup parlamentari hem fet autocrítica. És cert que també hem intentat posar en valor allò que hem fet bé. I primerament amb tota la legitimitat i segonament amb segona instància amb un feix d'arguments rellevants.

En canvi vostès hem trobat a faltar aquest component d'autocrítica. És cert que en la segona tanda d'intervencions, alguns dels portaveus de les forces polítiques han matisat una mica i han dit que alguns ministeris, doncs, havien fet les coses bé. És d'agrair aquest to i aquestes consideracions. Si és sincer, de vegades també es diu, bé, vaig a... Sr. Gallardo no rigui! De vegades aquest to pot ser estratègic també, de dir a veure si a dintre de Govern crea una mica d'allò i pot ser estratègic.

A veure, el seu cervell és una caixa negra (se sent riure) com tots i no sé quines intencions hi tenia al darrera, però no podem descartar que tinguéssim aquest component estratègic. Però bé, en tot cas és d'agrair i a més no ha sigut l'únic que ha fet aquesta valoració diferencial en el si del Govern.

Jo crec que té molt més sentit valorar l'acció del Govern amb un conjunt i valorar el conjunt perquè a més són polítiques transversals, la majoria d'elles, són col·legiats, i estem parlant de la direcció global de les polítiques del Govern de manera interconnectada. Però bé, en tot cas, nosaltres hem admès que hem punxat en alguns assumptes, que no ho hem fet tot bé, i vostès, a part de posar algunes notes al Govern, no han valorat la seva feina d'oposició. Jo només parlaré només d'una qüestió, que és, a veure nosaltres a les dos legislatures de majoria de Demòcrates per Andorra, hem assistit a una important fragmentació de l'oposició, amb uns moviments sísmics molt importants a les bancades de l'oposició, tant en la primera legislatura com a la segona. A veure, això és lícit, perquè quan en alguns partits hi ha segons quines maneres de vertebrar el debat quan aquest ja no es pot vertebrar per camins que estiguin vinculats en l'estabilitat del partit, s'han de vertebrar per altres camins. I és que ha acabat passant.

Però no és un actiu de l'oposició això. No és un actiu! L'electorat no valora les decisions, no valora els canvis de sigles i la fragmentació. No la valora. I en res ajuda a l'estabilitat.

A veure, no em fico amb les raons que poden haver tingut, segurament molt lícites, perquè aquests processos es produïssin. Però, s'han produït i no s'han de veure com un element que contribueixi a l'estabilitat i que contribueixi a la bona dinàmica de treball parlamentari. Perquè aquesta és l'altra.

S'ha instaurat també aquesta mena de post-veritat, abans parlàvem de la post-veritat relativa a les seves consideracions sobre el sistema electoral, Sr. López, aquesta mena també de mantra de l'embús legislatiu. Això de l'embús legislatiu, bé, ha quallat d'una manera, que jo entenc, sobredimensionada. És cert que hi ha molts textos legislatius a tràmit parlamentari.

Com deia el Sr. Gallardo, tinc, no sé si la sort o la desgràcia, però he estat present en unes quantes legislatures aquí. És una pauta bastant habitual. Bastant habitual que al final de legislatura s'acumulin o hi hagi una proliferació de treballs que arriben a aquest tram final amb disposició de ser examinats.

Hi ha una sèrie de pautes del funcionament polític i de les relacions de Govern i Consell que fan que això sigui així. S'examinen, s'intenta establir unes prioritats, i alguns d'ells, doncs, no s'acaben aprovant i d'altres sí. Això ha passat sempre, però ara la veritat s'ha creat una mena d'insistència molt gran amb aquest embús legislatiu que ja dic, pot ser degut, doncs, a les ganes d'acabar de culminar projecte per part de la majoria i del Govern, però també pot ser degut a què en algun cas jo recordo, a finals de l'any passat els moviments que hi va haver al Grup Mixt i la recomposició. Home, també ha tingut la seva contribució a alentir una mica els treballs parlamentaris i al fet que ens trobem com ens trobem.

En tot cas, és una apreciació que el qui la subscriu la fa amb tota la capacitat d'argumentació de la que disposa.

D'altra banda, doncs, bé, crec que valdria la pena remarcar, perquè s'hi ha insistit varies vegades, i parlant d'aquesta capacitat d'autocrítica que penso que hem tingut, se li ha retret al Sr. cap de Govern, i d'altres vegades en altres sessions m'ha passat a mi o al Sr. Enseñat o el Sr. Miquel Aleix. És clar, quan tens, el Sr. Enseñat és molt jove i ara no hi és, però com que no hi és parlo d'ell, té una trajectòria política ja dilatada, tot i la seva joventut. És clar, com més temps fas política, més eventuais possibles

mancances o contradiccions pots haver incorregut al llarg d'una vida política.

Però és cert que el Sr. Martí ha reconegut ahir i avui aquestes qüestions. És a dir que ha fet una mena d'autocrítica dient, no ja lamento, potser llavors no ho vaig veure o no vaig fer tot el que era possible. Per tant, bé, un element més que ve a sustentar la meua argumentació que tenim des de Demòcrates per Andorra una capacitat d'autocrítica força rellevant.

D'altra banda, el tema de l'IRPF, primera és cert que el primer programa de Demòcrates per Andorra no hi havia una referència explícita a aquesta qüestió, però sí que quedava oberta perquè es deia que es faria tot el que calgués per signar convenis de no-doble imposició, punt número 1.

Punt número 2, ni que no hi hagués hagut aquesta referència, és de bon governant no només queda subjecte i vinculat al mandat del programa electoral, quan durant una legislatura que dura 4 anys, poden passar moltes coses i poden haver canvis en la situació, i has de ser capaç d'adaptar-t'hi. I després vindrà el passament de comptes, que ja va venir en aquest cas, vam perdre uns quants vots però vam continuar guanyant les eleccions, vindrà el passament de comptes, i bé, és el moment d'avaluar aquests possibles canvis, en alguns casos que es puguin donar del programa electoral. No és un precedent únic, no, no, no! Bé, jo sóc veterà, però recordo... bé, no em vull posar en un altre Estat, però és que va ser Felipe Gonzalez i el referèndum de l'OTAN. Em sembla que el Sr. Pere López deu conèixer bé, i el Sr. Víctor Naudi i tots els correligionaris de la Social Democràcia, bé, ja no m'estenc a explicar com va anar tot allò, però hi va haver un canvi de posicionament durant un mandat de Govern. I ja està. I després hi va haver el passament de comptes i les eleccions. I és una cosa, doncs, que és acceptable i, fins i tot, desitjable en molts casos.

Bé, doncs, això era una mica la consideració amb caràcter general que volia fer. Hem d'intentar no agafar-nos al tram final de legislatura en termes d'embús legislatiu. Hem d'intentar treballar "sin prisa pero sin pausa" com diuen a l'Estat veí del sud. Bé, com a mínim una de les llengües que es parla a l'Estat veí del sud. No voldria ara ser imprecís. I per tant, treballar fins al final, doncs, amb aquests criteris de rigor i de diligència.

Quant a les intervencions dels diferents grups de l'oposició. Bé, el Sr. Gallardo, ell m'ha sorprès i crec que ha sorprès una mica a tot l'hemicicle en la seva primera intervenció que ha sigut d'una duresa inusitada. Bé, el cap de Govern ho ha interpretat

possiblement en clau, no d'electoralista, però sí de necessitats electorals. No ho sé. Però la duresa sí que ha estat inusitada.

M'ha remarcat després a mi el fet d'haver-li atribuït un suspès. Ell em sembla que ha suspès la gestió de Demòcrates per Andorra tres vegades... quatre a un, en tot cas m'ha guanyat per un bon resultat. Però sí que és cert que el primer to que ha presidit la seva primera intervenció, ha estat dur.

La segona intervenció el to ha sigut una mica diferent. Ha continuat sent una intervenció dura. Una de les coses que ha retret ha estat la data del debat d'orientació. A veure, és cert que normalment, té raó, normalment s'han celebrat al primer període de sessions de l'any, normalment cap a la primavera, però això no té perquè ser així. I de fet, hi han hagut debats monogràfics que també han estat aquesta legislatura una novetat al Consell General que també han pogut aconsellar moure una mica perquè guanyés identitat. Vostè diu és que em treuen identitat al debat del pressupost, bé però també es tractava de donar identitat als debats monogràfics.

Bé, en tot cas, torna a ser un tema obert i de discussió.

Bé, en tot cas, lamentar una mica, tot i que la segona intervenció ha estat capaç de concretar més alguns aspectes programàtics, tampoc amb molt nivell d'aprofundiment, lamentar una mica aquesta necessitat que ha sentit amb les dues intervencions de marcar en certa forma paquet electoral. Una cosa, doncs, és exposar els plantejaments globals d'un debat d'orientació, i l'altra és afegir aquest plus que entenem que no ajuda no només al debat parlamentari, sinó també que francament, que no sé si vostè sabrà, no em vull pas posar en l'estratègia de... però si fos assessor seu, li aconsellaria de no abusar-ne massa. Igual amb dosis homeopàtiques funciona.

(Se sent riure)

La Sra. Bonet, bé, aquí cal agrair el to ponderat, crític, el to ponderat però alhora crític. En alguns casos constructiu, en d'altres, doncs, de discrepància. Dir-li, a part de l'agraïment que acabo d'efectuar, dir-li que quant al debat de l'avortament no l'evitem. Des de Demòcrates per Andorra no evitem el debat de l'avortament, al contrari, l'encarem i donem els nostres arguments.

No sé per què ens diu que evitem el debat de l'avortament. El fet que tinguem un punt de vista que vostè no comparteixi, no ens ha de portar a pensar que evitem el debat. I els missatges poc clars, vostè em sembla que ens ha atribuït missatges poc clars en aquesta matèria. No! En tot cas, si n'hi ha

no vénen de nosaltres. Però si no ens els ha atribuït, doncs, no li vull pas encolomar allò que no ha dit.

Bé, d'altra banda, el Sr. Víctor Naudi. Ja no és un to tant constructiu el d'oposició, tot i que tampoc ha...

Ho sigui aquí...bé, no ha sigut un to dur com el del Sr. Gallardo, però ha sigut un to pessimista, un mica trist i amb uns eslògans i unes consideracions que ja tenim una mica molt sentides d'anys, de la fractura social, de... Bé, una retòrica gastada potser. Assenyada, ponderada, d'esquerres, que no compartim, però una mica gastada aquesta combinació de tecnocràcia i populisme al Govern. Ha faltat l'ascensor social, avui crec que no ha sortit, però és un dels grans clàssics que avui no ha sortit. I també acompanyada d'una insistent crítica que s'ha sentit des de tots els partits de l'oposició, i això crec que n'hem de prendre nota.

Vostè crec que ha dit amagar informació, no sé si ho ha dit ben bé així, no és així. Però sí que crec que hem de fer o hauríem d'haver fet en aquestes alçades de curs, però encara ho podem fer, una mica més d'esforç de transparència.

No és fàcil quan es tenen responsabilitats de Govern i també s'hauria de fer una mica un esforç de ponderació a l'hora d'entendre que hi ha determinades informacions que no es poden sol·licitar en qualsevol moment, que hi ha d'haver una regulació. El Grup Liberal ha entrat una proposició de llei en aquest sentit i l'estem examinant, però possiblement faig un altre passet o un gran pas en quant a l'autocrítica i reconec que el Sr. Naudi i les altres forces polítiques en aquesta qüestió poden tenir una part, només un part de raó i crec que el diàleg entre majoria i oposició i Govern ha de sortir una bona fórmula, a veure si abans d'acabar la legislatura en quant a una regulació entre el Reglament del Consell General i la proposició de llei que ha estat presa en consideració, presentada pel Grup Liberal, per trobar una fórmula millor en aquest àmbit.

El Sr. Pere López. Bé no podré arribar a contestar-li perquè m'ha faltat velocitat de mà per apuntar tot el que ha dit, però sí que faré èmfasi amb algunes de les coses a les quals s'ha referit.

En relació al tema de l'avortament. A veure, és cert que sempre cal fer aquests esforços per intentar solucionar en principi coses que semblen incompatibles. És la feina del polític, però també la feina del polític és no portar la gent, fer creure coses que no poden ser. És a dir, una cosa està bé, però la d'intentar casar coses aparentment incompatibles, però quan aquesta incompatibilitat no és aparent sinó que és de calat, és molt més difícil aconseguir això.

Miri, jo de vegades amb el tema de l'avortament he sentit, de la despenalització de l'avortament he sentit i en concret a les files del seu partit, bé intentar vendre el plantejament de Demòcrates per Andorra completament tancat a l'hora de considerar aquesta qüestió, argumentant que és molt senzill, que n'hi ha prou amb la signatura d'un dels dos coprínceps. I la Sra. Gili doncs fa sí amb el cap, i és veritat és amb ella que li he sentit dir alguna vegada perquè el tema es desbloquegi.

Home, home, a veure, això ha permès trobar solució a la qüestió del matrimoni civil i del divorci. Ha permès trobar solució a la qüestió de les unions de persones del mateix sexe i a l'adopció per part de les mateixes. Però, aquesta qüestió ja no vull entrar amb... que hi entro també. Per part del Copríncep Episcopal s'ha fet explícit algunes vegades determinades línies vermelles, a bon entenedor aquesta és una, potser és l'única, n'hi pot haver una altra també vinculada al dret a la vida, perquè ara vaig a la segona derivada.

La Constitució per exprés desig de la delegació de la Mitra, per tant del Copríncep Episcopal, conté una protecció del dret a la vida molt elevada. Per tant, ja no estaríem en l'àmbit de dir: "no escolti, si el Copríncep Episcopal se sent incomodat en aquesta qüestió, que no contrasigni, sinó que estaríem en un àmbit de reforma institucional, constitucional pel capbaix. Per tant, llavors ens n'anem a la tercera derivada que és la complexitat d'un canvi de règim polític sense que hi hagi un consens molt ampli sobre un règim polític alternatiu.

Per tant, no simplifiquem una qüestió que no ho és. Tant de bo ho fos Sr. Pere López, tant de bo ho fos que amb l'habilitat política d'uns i altres ens en poguéssim sortir. I miri, si acaba vostè tenint raó, i m'acredita que això és possible, me n'alegraré, però ja li dic jo que avui per avui, no sé al llarg del temps com pot evolucionar, avui per avui això no és possible.

L'altre tema amb el que també vostès hi tenen una dèria important i també instal·lats en una mena de concepte de post veritat. De la mateixa manera que li he dit: "home no em faci compartir que el sistema electoral té la culpa de la falta de cultura de coalició o de pactes o de transacció que hi pugui haver en un moment donat dins d'un parlament". No és així, no em faci compartir això, ho ha dit vostè, no ho dic jo, no m'ho faci compartir. Tampoc em faci compartir que el registre de la propietat és una eina útil, una eina imprescindible, una bona eina de modernització de l'Estat. Estic d'acord, però no em faci dir que per si sol, que és el que vostè ha afirmat, o potser hi ha afegit alguna cosa després i encara em preocupa més,

però que per si sol, perquè primer ha dit que per si sol.

Escolti, fem el registre de la propietat i tindrem arreglat el problema de l'habitatge. Home, els països veïns, els països de l'entorn europeu fa anys que tenen registres de la propietat, i cíclicament tenen crisis d'habitatge. Per tant, alguna cosa més es deu necessitar. I ja li dic, no és un mal instrument però alguna cosa més es deu necessitar per solucionar les crisis d'habitatge.

M'ha semblat, que ho he apuntat, m'ha semblat que deia: "la solució és fàcil Sr. Espot". Cito el Sr. Pere López. La solució és fàcil, registre d'habitatge i fer el que calgui més o menys, -no és literal-, amb els pisos siguin de qui siguin.

Clar, igual la solució no està en el registre de la propietat sinó en el fer el que calgui en els pisos siguin de qui siguin.

Si no ha dit ben bé això, que podria ser que no ho hagués dit ben bé així, però m'ha semblat que s'hi aproximava una mica, però clar, no em negarà que el seu programa d'habitatge és més aviat inconcret. Perquè clar, si es queixa de què la bateria de mesures detallades del Sr. Espot no acaba de ser prou eficaç. Registre d'habitatge i ja sabrem de qui són els pisos i ara ja està. Home, déu n'hi do, déu n'hi do el nivell d'inconcreció.

Bé, una última cosa Sr. Pere López. I això se li ha vist molt en la primera intervenció, impaciència, impaciència perquè acabi la legislatura, que veig que el Sr. Pintat també la comparteix de manera important.

Bé, no serà així, seria una opció com abans també li deia. El fet de fer un sistema electoral completament proporcional seria una opció. També és una opció un sistema amb dosis de fórmules majoritàries. També seria una opció anar a eleccions ara, però és una opció molt més assenyada i positiva pel país, esgotar la legislatura.

I escolti, això que fa d'intentar treure legitimitat a la majoria de Demòcrates per Andorra, no sé que ens ha dit amb un tant per cent molt baix que governem. Bé, vostè en tot cas en té un de molt més baix. Però clar, vostè fa còmput sobre el global de la població. Això ens portaria a parlar del tema de la nacionalitat, de la naturalització dels residents. Ens portaria a parlar perquè vostè compara: "no això no passa als altres micro estats perquè aquesta proporció no és tan gran". Aquesta desproporció més ben dit. Bé, però a veure a Andorra també hem tingut unes polítiques d'immigració molt diferents a les de Liechtenstein o San Marino. Compari les lleis de nacionalitat d'aquests països amb les d'Andorra, a veure quines són més restrictives?

Però bé, és clar, si volem fer el debat l'hem de fer de manera global i hem de veure per què a Andorra també s'ha optat durant molt de temps per una política de nacionalitat més restrictiva, perquè també tenim una pressió immigratòria en un país petit molt més gran que altres microestats. Per tant, hi ha molts elements a considerar, però escolti, nosaltres amb les regles que tenim, és a dir, amb la llei electoral, amb la llei de la nacionalitat i amb la Constitució i el Reglament del Consell hem tingut majoria per governar i així ho hem fet... i així ho hem fet! Vostès també han governat amb les mateixes normes i no ho hem pas qüestionat llavors aquest plantejament de règim i de funcionament del sistema polític, no vam pas qüestionar llavors la despenalització de l'avortament... Oh! Com és? Això és ben estrany! No, no, no, no, no, és ben estrany! També s'hi pot trobar alguna finalitat estratègica, com abans s'hi referia el Sr. Gallardo, amb treure aquesta qüestió just quan es perd la majoria al Govern i un s'instal·la a l'oposició.

Bé, Sr. Pere López, ja li he dit que no he pogut acabar de referir-me a tot el que vostè ha comentat i aquestes són algunes pinzellades que a partir de les meves notes em vénen al cap.

Sr. Josep Pintat... És clar, a vostè agrair-li de forma molt clara... Bé, agrair-li no, compartir... compartir la seva defensa de l'esquema constitucional, de la virtualitat i de la capacitat de ficar si hi ha un funcionament del nostre règim polític. És una expressió que ja ens va fer arribar quan es va discutir la qüestió de les competències i transferències on vostè ha entès i comparteix el model que estableix la Constitució, l'equilibri que hi ha entre les potestats dels diferents òrgans, aquesta Andorra relativament federalitzant i descentralitzada que la Constitució estableix i per tant agrair, insisteixo, corregeixo més que agrair compartir aquest plantejament amb vostè. Compartir també la preocupació per les negociacions amb la Unió Europea. Ja ho sabem i, a més, ja ho sabia particularment perquè ja n'hem parlat alguna vegada que vostè i la seva força política no defugen d'accedir al mercat interior, no volen donar l'esquena a Europa, ara això sí, tenen un plantejament europeista però crític, i potser una mica diferent del que tenim nosaltres quant als ritmes, quant a la manera d'implementar la negociació.

Ja li he dit abans que les propostes d'acord segurament no les podrem prendre en consideració. Pensem que suspendre la negociació seria doncs, una decisió política no adequada a aquests moments, no convenient, es donaria un senyal molt estrany a Brussel·les, molt d'inseguretat i crec que... bé, crearia uns dubtes molt grans sobre, bé, ja he afirmat en la

meva anterior intervenció que per a nosaltres l'ancoratge amb la Unió Europea és un factor d'estabilitat institucional i pensem que no convindria fer això, ara, recollim una mica la proposta que hem fet tots els grups de què cal millorar segurament la comunicació, el diàleg, la transparència en aquest també en aquest àmbit i potser molt especialment en aquest àmbit. I també -i per això celebros les paraules d'ahir del cap de Govern- quan va dir que no es tractaria de concloure la negociació aquesta legislatura. Hi haurà unes eleccions pel mig, s'haurà d'acabar d'afinar, no els consensos tant entre forces polítiques com els consensos socials i econòmics en aquest àmbit, i bé, també crec que cal fer justícia a com estan fins ara les negociacions. En matèria de circulació de mercaderies crec que hi ha un resultat provisional però bastant consolidat força bo, em refereixo especialment a la política del tabac.

Per tant, bé, agrair una vegada més perquè això ja és un clàssic en les intervencions del Sr. Pintat el seu to, manifestar aquestes lleus discrepàncies i compartir de manera molt clara la seva aposta per l'estabilitat institucional.

Moltes gràcies Sr. síndic.

El Sr. síndic general:

Moltes gràcies.

Demanaria al Govern si desitja intervenir...

Sr. cap de Govern, teniu la paraula.

El Sr. cap de Govern:

Sí, moltes gràcies Sr. síndic.

Amb una intervenció molt més curta.

Després ha tingut un to millor Sr. Gallardo, però el que ha dit ho ha dit, eh? Ja li diré el que ha dit. Ha anat tan lluny que ha dit: que la política del Govern d'Andorra era un desmantellament de les institucions, després va dir que era una presa de pèl, però després ha anat *in crescendo*, després ha dit que era un Govern que es basava al torn del clientelisme i l'amiguisme, ha dit al·legalitat que això me'n recordo en els vells temps d'IDN que emprava aquesta paraula però després ha dit ja il·legalitat... això és el que ha dit, potser després se'n penedeix però això és el que ha dit.

Simplement Sr. Pere López dic una mica el que també ha dit el company Ladislau Baró. El registre de la propietat en si no pot solucionar-ho, però és que a més a més vostès no tenen una gran credibilitat en assumptes de registre de la propietat perquè amb una cosa menor com és el Cadastre, per exemple un comú governat durant tants anys pel Partit Socialdemòcrata ni l'ha començat. En canvi el

Cadastre justament amb l'inquilinat poden donar dades molt més efectives de qui és realment no el propietari de l'edifici -que això seria el registre de la propietat- sinó qui en fa ús. Per tant, jo penso que va desenfocat.

També va desenfocat quan diu que quan van parlar amb els comuns nosaltres vam rebaixar, volíem rebaixar la cessió i que això fa que polítiques que vostè defensa com habitatges socials, hi hagi menys terrenys per poder-los ubicar, és que no parlàvem d'això, és que parlàvem justament no del sòl urbà urbanitzable, parlàvem del sòl consolidat i en sòl consolidat s'hi pot bastir el que es vulgui, no?

Però és que a més a més no s'oblidi que hi ha altres mesures. Com a mínim té el mèrit que hi ha unes quantes mesures a la taula i vostè ho basa en el registre de la propietat. Però, fixi's bé, que em diuen que surti al carrer... de vegades hi surto. Tot i que en alguna de les parròquies els M. I. Consellers Generals deuen veure edificis que avui en dia estan en desús i que els propietaris no saben quin ús fer-ne perquè vertaderament les normatives constitutives els obliga avui en dia, per exemple, a tenir aparcaments i per la tipologia de la parcel·la sobretot en zones històriques de les diferents parròquies andorranes és impossible, i per tant, aquell edifici queda en desús i hi ha una derogació en aquest sentit que aquesta és molt possibilista, que jo em conec Escaldes-Engordany i vostè que també circula per les Valls d'Andorra en déu conèixer que hi ha aquesta possibilitat durant un temps de poder ficar en funcionament això, són propostes realistes en un tema que no es pot parlar des de la frivolitat perquè tots els països del món ho estan patint, no? Els que tenen registre de la propietat i els que no tenen registre de la propietat i en definitiva són mesures puntuals per pal·liar una cosa que sempre succeeix malauradament quan hi ha un moment de reactivació de l'economia.

Això és tenir un discurs realista. I després hi ha una cosa que el parlament és sobirà i és fer les aportacions, però fer una aportació sobre el registre de la propietat el que no solucionarà són les inquietuds que hi ha avui en dia sobre els lloguers i que com a mínim mesures que ja el ministre Espot intenten ser solucionades i a més a més amb l'honradesa de dir que no ho solucionaran tot perquè ho diu Espot però ho diu qualsevol ministre que s'ocupi de l'habitatge perquè no es pot solucionar.

Jo tenia aquí... M'han donat unes xifres comparatives sobre la seva gestió quan era ministre de Finances, amb el PIB, i tal... Miri, com que no em vull allargar, després li passo a part, eh? i veurà que comparativament amb nosaltres totes li van malament. Ja ho utilitzarem en un altre moment perquè hi ha tantes xifres.

El que a mi em sembla que és preocupant és que es vulgui polititzar tot Sr. Gallardo. Jo vull fer una intervenció curta. Vull parlar de Grandvalira. A mi em sembla que em pertoca parlar de Grandvalira perquè no acabo d'entendre perquè vostè Sr. Gallardo ens culpa del trencament de Grandvalira... Diu que és per la política d'inversions de Govern. La política d'inversions quan... -per exemple ho sap el ministre d'Ordenament però també la ministra Sílvia Calvó-, s'ha fet un Pla d'envelliment al Pas de la Casa, al Pas de la Casa per exemple estem a punt de llençar un projecte molt ambiciós de cogeneració al torn dels 10 milions d'euros perquè vertaderament al Pas de la Casa hi ha molts edificis que avui en dia a nivell de les seves instal·lacions de gasoil doncs, malauradament tenen algunes pèrdues i perquè el Pas de la Casa sigui un referent de polítiques sostenibles a nivell energètic.

I ho dic perquè aquest Govern penso que ha volgut, potser no hem aconseguit del tot, ser molt equilibrat i no abandonar cap de les parròquies.

Per tant, quan vostè diu que en som corresponsables, deu pensar perquè nosaltres hem beneficiat Soldeu-El Tarter amb la plataforma. Llavors que quedin clares les coses. Soldeu-El Tarter la plataforma no la paga el Govern d'Andorra. No la paga el Govern d'Andorra, la paga amb la seva exclusivitat, en aquest cas ENSISA.

Perquè vull deixar clar, perquè ningú es confongui. El Govern no hi posa ni un euro, ni un sol a la plataforma Soldeu, que és una obra finançada exclusivament per ENSISA.

El Govern el que va fer va ser estudiar el projecte i veure si s'adequava senzillament a una declaració d'interès nacional. Que jo penso que és un tema molt important de Grandvalira, no en podem parlar i utilitzar-ho políticament.

Què hauríem d'haver fet segons vostè Sr. Gallardo? Quan Soldeu-El Tarter, per exemple ens presenta un projecte finançat exclusivament per l'estació i que és positiu pel conjunt del país, perquè serà positiu pel conjunt del país, vetar-lo? És això el que hauríem hagut de fer? És això el que vostè hauria fet?

Però agafem un altre exemple. Si d'aquí un temps, que pot passar, Pas de la Casa-Grau presenta un projecte, el vetaria aleshores perquè no s'enfadessin els de Soldeu -El Tarter? És així com vostè entén l'interès general? Perquè vostè em diu, sou els culpables d'això.

I ara li diré el que he fet, el que he mirat de fer. El Govern porta ja fa uns quants mesos, jo personalment porto uns quants mesos reunint-me amb els principals actors, tant d'ENSISA com de SAETDE i amb el Sr. Viladomat també, no?

Evidentment, per fer possible perquè no hi hagi cap trencament de Grandvalira, que el Govern no desitja, perquè en definitiva amb aquest trencament de Grandvalira qui perdrà no serà ENSISA, SAETDE, no serà Grandvalira, serà Andorra. Perquè si tenim aquesta gran força, no únicament per fer turistes ja de proximitat espanyols o francesos, Grandvalira té aquest atractiu que fa venir turistes de molt lluny. I per tant, és el que ens fa la diferència. Per tant, en faig una obsessió que no es trenqui Grandvalira, però ho faig dins de la moderació, amb discussions que són entre privats i de mirar a veure si podem arribar a un acord.

I a mi em sembla que el que li acabo de dir encara hi ha possibilitats que es pugui solucionar. Així ho desitja el Govern d'Andorra. Properament quan torni de l'ONU hi ha una altra reunió prevista en aquest cas amb el cònsol d'Encamp, amb el Sr. Viladomat, amb el cònsol de Canillo i amb l'accionista també que està present a ENSISA. Jo desitjo que això es pugui solucionar. I vostè el que fa aquí és simplement fer unes proclames dient, vostès són els culpables del trencament de Grandvalira. Miri, jo el que intentaré és que Grandvalira continuï sent una marca de referència per Andorra, no?

No em volia allargar més, jo el que vull agrair, perquè de tots els debats d'orientació política, encara que l'oposició sigui duríssima en alguns casos, excessivament dura en un cas en particular, no m'hi vull tornar a referir, jo trobo que ha sigut com sempre molt interessant els debats d'orientació política, perquè és una manera també d'expressar-nos de tu a tu amb molta llibertat. Però també els hi vull agrair perquè també em quedo amb això, finalment sí que serà el meu últim debat d'orientació política, he honorat la meua paraula, he dit exactament amb uns terminis, ho torno a mantenir, és prioritari que el pressupost s'avanci, que hi ha unes lleis que a mi m'agradaria que totes elles estiguessin votades pel Consell General. Sóc conscient que no totes elles estaran votades pel Consell General. Avancem la feina entre tots amb el màxim de consens que sigui possible i, ja he dit que les eleccions siguin abans de Setmana Santa, que serien a molt tardar a finals del mes d'abril o a finals del mes de març i començaments del mes d'abril. No hi ha tantes dates, n'hi ha dos. Per tant, jo he honorat la meua paraula, i em quedo, siguem positius, el Sr. Jordi Cinca, així acabo, li va dir l'altre dia, no ho vam dir nosaltres, que es veu que ens fiquem medalles contínuament, ho va dir el representant del director fiscal de l'OCDE que Andorra no suscitava cap classe de preocupació, També s'hauria pogut dir que ha fet una gran feina, però no s'ha dit. Jo penso que els altres ministres

també ho han fet, però em quedo amb el que em queda.

I així acabo, en tot cas, tots, ha sigut un honor de treballar amb cada un dels ministres, i pel que veig l'oposició, n'hi ha alguns de vostès que han reeixit més, i en temes d'educació, en temes de medi ambient i en temes d'afers socials no ho han fet tan malament, els hi agraeixo.

Moltes gràcies.

El Sr. síndic general:

Gràcies.

És el torn dels grups parlamentaris.

Pel Grup Liberal, Sr. Gallardo teniu 9 minuts.

El Sr. Jordi Gallardo:

Gràcies Sr. síndic.

Començaré una mica, doncs, per respondre la llarga intervenció. Primer no sé si retirar les felicitacions al Sr. Jover, perquè he vist que ni dient-les es consideren potser sinceres. De veritat, acostumo a dir el que penso. Ho han pogut comprovar avui, fins i tot a risc que no agradi, però dic el que penso perquè també sóc jo qui escriu el que vol dir. També per respondre a la primera intervenció que m'havia fet el cap de Govern dient que els meus assessors, -qui m'ha escrit-, acostumo a escriure jo mateix les coses que vull dir. Evidentment, després treballo amb els companys i escolto i recullo aportacions. No m'escriuen els discursos, ni tinc assessors polítics que em poden dir si m'he equivocat o no amb la manera com hem plantejat aquest debat, un debat que l'hem volgut plantejar així, entre altres coses perquè és un debat d'orientació atípic, perquè si no és criticable ni qüestionable, que el Sr. cap de Govern no faci un debat d'orientació amb orientació i el pugui fer de balanç, crec que com a mínim s'hauria de poder acceptar que un grup parlamentari vulgui fer un debat d'orientació atípic parlant de futur, de propostes qüestionables, criticables, on se li ha d'exigir més contundència. Res a dir sobre això! Però siguem equànimes en això perquè jo no he sentit cap crítica respecte a com ha decidit plantejar el cap de Govern aquest debat d'orientació, que no ha estat un debat d'orientació reconegut per tots, perquè ha estat més de balanç i en canvi, en el nostre cas sí que es diu que, és clar, doncs, que no s'ha entès, no era en la línia que tocava. penso que la llibertat de cada grup de poder plantejar un debat d'orientació i més si és atípic, doncs, entra dins de les normes acceptables del que ha de ser, diguéssim, l'arc parlamentari.

Després, respecte als moviments sísmics que comentava el Sr. Baró també aquesta legislatura

durant l'oposició, és cert, n'hi ha hagut. El mateix cap de Govern s'ha interessat o s'ha dedicat aquest matí, doncs, a culpabilitzar-me a mi mateix d'aquests moviments. No entraré en això. Però sí que li vull dir una cosa especialment a vostè Sr. Baró, crec que en cap moment la divisió del grup parlamentari ha suposat un bloqueig de la feina legislativa per responsabilitat nostra. Els tres consellers parlamentaris ens hem dedicat, igual abans que després, hem intentat estar presents en totes les comissions on podem arribar, aportant quan ens ha calgut, i amb un ritme de feina, doncs, que penso que segurament poden pensar que es pot fer millor, però crec que en cap moment hem representat un obstacle. És més, i aprofito per dir-li, ja que hem parlat de l'embús parlamentari, de tota aquesta feina que queda pendent, que accepto i reconec que és una tradició que a finals de legislatura acostumin a rebre projectes de llei que s'entren, doncs, per poder acabar la legislatura dient que com a mínim les van presentar.

Jo el que li proposo Sr. Baró és que marquem quin de tots aquets projectes de llei, -que si no estic errat, són 32 a tràmit parlamentari, marquen quins són els que realment passaran, perquè crec que podem dir que difícilment passaran els 32 encara que allarguem la legislatura fins l'últim dia que ha dit el cap de Govern.

Per tant, nosaltres no hem posat cap bloqueig ni hem representat cap obstacle, almenys no ens donem per al·ludits, perquè hem seguit treballant amb la mateixa dedicació i passió abans de la separació del grup parlamentari, com ho fem ara després de la segona o de la separació del grup parlamentari.

Vostè amb to amistós i distés ha dit que he intentat amb el meu discurs, marcar paquet electoral, ha dit vostè. Bé, jo diria que he intentat marcar una alternativa política, més encertada o no, vostè òbviament no la pot compartir, però el que hem pretès amb la meua intervenció d'aquest matí era justament això.

Respecte a Grandvalira que és una tema que ara parlava el cap de Govern, que jo he acusat el Govern directament de responsable. No, jo he dit coresponsable. Coresponsable, i no em referia precisament a la inversió de la plataforma. Quan dic coresponsable, precisament respecte a les inversions que el Govern ha fet amb algunes de les pistes d'una estació que ha estat un dels motius que també hagi provocat un desengany o diguéssim un sentiment per part de l'altra part de tracte diferencial.

I per tant aquí és on he dit jo coresponsables, també sobre aquest tema de trencament, que és una decisió lícita d'uns socis d'una societat privada i que els seus

motius tenen per haver arribat en aquesta conclusió. I ho deia en aquest sentit, no em referia a la plataforma. Però si volen parlem de la plataforma, ja que el cap de Govern en parla.

La plataforma és un altre exemple d'un projecte que va generar un altre recurs, com els hi deia aquest matí. No tinc les dades a la mà, hi ha risc d'equivocar-me, però jo he dit aquest matí que possiblement seria un dels governs que més recursos en contra de les seves decisions o adjudicacions ha generat. Però això no és una cosa que jo m'inventi. Em puc equivocar respecte a què siguin un dels que més, però no em podran qüestionar que han estat un govern que sí que ha rebut molts recursos respecte a algunes de les adjudicacions o decisions. I en el cas de la plataforma doncs també pel criteri que s'ha utilitzat, que després els hi han donat la raó però també van generar un recurs.

M'agradaria parlar d'un tema que no ho he fet en les dues primeres intervencions, però que és un tema importantíssim. Ja ho he dit que de fet era el gran tema en la primera intervenció, he dit que era el gran tema d'aquesta legislatura i sí en aquest tema els hi he posat també un suspens, que és el tema de l'acord d'associació.

No n'he parlat en la meva primera intervenció perquè em guardava poder-ho fer amb més calma.

Quines opcions tenim ara? Quines opcions tenim ara, una vegada que hem demostrat el que estem disposats a renunciar?

Haver començat les negociacions per l'acord duaner, ha posat de manifest i damunt de la taula fins on Andorra està disposada a cedir en aquest tema tan important com el tabac. I per tant, crec que difícilment hi ha marxa endarrere. Encara que s'aturessin ara les negociacions, encara que es deixi en stand by aquesta negociació d'acord d'associació, hem demostrat fins on Andorra està disposada a cedir. Per tant, el punt de partida serà aquest. I si mai Andorra s'aixequés de la taula, i no volés continuar negociant, haurien enviat el missatge als nostres estats veïns de fins on Andorra està disposada a cedir en aquest tema tan important? Per tant, aquest acord duaner del 90, inclús encara que no es continués l'acord d'associació sí que segurament podria ser denunciablè perquè ja hem arribat a marcar i a demostrar quines són les nostres concessions.

Per tant, no hi ha marxa enrere, estem en aquesta negociació de l'acord d'associació. Desitgem i necessitem poder tancar un bon acord, el millor acord possible per Andorra, sigui el govern que sigui.

Per cert, parlant de respecte a les institucions i sobre l'acord d'associació, fins a dues cartes li he enviat Sr.

Martí, fins a dues cartes Sr. Martí, que a dia d'avui encara no ha respost. Parlant de respecte institucional. Una el mes de maig, i un mes després una altra carta, també referent a la seva proposta de què els grups parlamentaris poguessin participar en les negociacions de l'acord d'associació. Cap resposta. Això és respecte? Jo entenc que no, però potser vostè després m'ho podrà explicar el perquè.

Per tant, hem començat amb l'acord d'associació, negociant pel final, crec que no hi ha marxa endarrere, però sí que hem de tenir clar que és una bona notícia, que s'aturi la negociació i que sobretot l'hipotètic acord que es pugui arribar, l'hipotètic acord que pugui fer-se, doncs tingui un referendament per la ciutadania andorrana. Aquí el poble andorrà, els andorrans i les andorranes han de poder dir si estan d'acord o no, que no serà ara, això serà suposo en la propera legislatura, però sí que és un missatge important que espero que tothom comparteixi perquè l'última paraula l'hem de poder tenir els andorrans i les andorranes.

Moltes gràcies Sr. síndic.

El Sr. síndic general:

Moltes gràcies.

És el torn del Grup Mixt, Sra. Sílvia Eloïsa Bonet.

Disposeu de poc més d'un minut.

La Sra. Sílvia Eloïsa Bonet:

Gràcies Sr. síndic.

Sí serè molt ràpid, només dos al·lusions al Sr. Baró ja que m'ha convidat primera. Això és un debat d'orientació política per la qual cosa el que fem és analitzar l'acció de Govern, sinó creem un debat sobre el balanç de l'acció de l'oposició. I jo penso que l'oposició ja ens valoraran els ciutadans en les eleccions, però justament no és aquest el marc.

I quan parlàvem del tema del debat, fixi's, vam debatre sobre l'avortament la passada legislatura i n'estem debatent més avui que en qualsevol altre moment. A més a més, d'una forma respectuosa, pausada, tranquil·la, cadascun defensant.

Jo penso que aquest debat l'hauríem de transportar a la societat. Quan parlava de missatges, no parlava justament de vostès, sinó missatges que ens arriben per part de membres de la societat on hi ha moltes idees equivocades. I per què li dic? Miri, l'any passat em van convidar a la presentació del fons de població de les Nacions Unides a Madrid. Vaig tenir l'oportunitat de conversar amb el Sr. Luís Mora, que és el responsable de gènere, drets humans i cultura del fons de població de Nacions Unides. I ell em deia que hi havia possibilitats de no posar en perill el

coprincipat i d'intentar resoldre el problema, perquè ja s'ha fet en altres països això.

Vinc del món sanitari, no tiro la tovallola fins al final, i fins que no s'han explorat totes les opcions. Doncs jo intentaria també buscar d'altres opcions, debatre tranquil·lament, tots, representants dels coprínceps, societat civil. Tothom que consideri que pot aportar alguna cosa i aquest és el debat que hauríem de tenir. I això és el que reclamem. I al final decidirem el que decidirem entre tots, però amb la informació clara i real i veraç. I jo crec que això no estem tenint l'oportunitat de fer-ho.

Gràcies Sr. síndic.

El Sr. síndic general:

Gràcies.

També Sr. Víctor Naudi, per SDP, dins del Grup Mixt.

El Sr. Víctor Naudi:

Gràcies Sr. síndic.

Doncs només volia respondre una mica al Sr. Ladislau Baró.

Bé, abans em taxava de pessimista. Jo diria que més aviat és una posició realista, vist com ha anat aquest debat d'orientació, que finalment com era d'esperar ha estat un balanç de Govern de la feina feta durant aquestes dues legislatures. Doncs si falten sis mesos, ta i com ho ha anunciat el cap de Govern per esgotar la legislatura, doncs he trobat a faltar propostes més concretes i establir prioritats. Què és essencial per al futur? Jo crec que a banda de les lleis que estan actualment a tràmit i que caldrà votar-les o esperen que es votin, doncs es continuarà funcionant per inèrcia i sense capità, per dir-ho així.

Jo crec que han faltat propostes clares perquè els joves creguin amb el futur del país. El vostre projecte els deixa completament de banda, els ha deixat durant aquestes dues legislatures, i aquesta orientació crec que faltaria. I cap proposta concreta per relançar l'economia, es funciona per inèrcia.

En relació a les pensions de jubilació de la CASS, l'únic que s'han limitat a fer en aquestes dues legislatures doncs a evidenciar que hi ha un problema, res més. No han encarat la problemàtica de cara, no! Igual que tampoc ho han fet amb la sanitat. L'únic que han fet són mesures puntuals i de cara a Europa, doncs aquest període que falta que cal continuar aquest avenç, ben poca cosa continuen amb el mateix. Continuen amb la mateixa nebulosa de no informar a la societat. Jo crec que avui ha quedat evidenciat per part de totes les forces aquesta manca d'explicacions i de transparència.

Doncs per acabar, doncs ens falten quasi bé sis mesos de feina sense cap orientació concreta i el seu projecte clarament acabarà mancat d'il·lusió que és el que necessita el país en aquests moments perquè no hem d'oblidar que si hi ha una lleugera represa econòmica, aquesta represa no arriba a tots els sectors de la societat, i sobretot una part de la societat bastant important n'està patint les conseqüències.

Gràcies Sr. síndic.

El Sr. síndic general:

Gràcies.

Pel Grup Mixt, també, pels consellers del PS, Sr. Pere López, teniu tres minuts.

El Sr. Pere López:

Gràcies Sr. síndic.

Sr. Baró, no sé si dona classes a la universitat o fa de mestre o li agradaria exercir de mestre, en tot cas veig que no m'escolten.

A mi sí que m'agradaria ser algun dia mestre, però en tot cas, si donés algun dia classes, que m'agradaria, ho faria a les aules, no en seu parlamentària.

En tot cas, la seva interpretació de les disposicions constitucionals, no ho deia per allò de les notes. Vull dir, es pot opinar, cadascú té la seva opinió. En tot cas, vostè que és jurista també entendre que les disposicions constitucionals en el tema de l'avortament també donen marge a interpretació, no cal dibuixar aquests escenaris. Hi ha qüestions fins i tot científiques de la interpretació que se li pot donar, però en tot cas no ens enganyem que aquest és un problema polític, un problema polític que Demòcrates per Andorra no vol afrontar, però que sembla que hi ha altres col·lectius socials, altres sensibilitats que tenen ganes de fer-ho.

Em deia el de l'IRPF. Què pot passar? És a dir, pot passar que al llarg de quatre anys hi hagi algun punt que no hagi previst i que el puguis reconduir. Una cosa és anar de campanya dient que no i després... No era un punt tant imprevist, el de l'IRPF, era bastant previst, però en tot cas jo per exemple no em comprometo que això no pugui passar al llarg d'una legislatura al llarg de quatre anys. El seu problema és que d'això ja n'han fet un costum, i això ja té una altra derivada més maliciosa. És a dir, vostès acostumen a fer els programes amb aquella part més agradable i s'amaguen l'altra i ja no és que pugui passar, perquè a tothom li pot passar, sinó que ja ho fan de manera habitual.

Amb el tema del registre de la propietat, jo he dit registre de la propietat i voluntat política, les dos

coses, i avui s'ha evidenciat una vegada més on tenim el problema. Aquí hi ha dos grans interessos contradictoris que és l'opacitat dels propietaris d'alguns immobles i la seva situació enfront a la dificultat d'accés per part de bona part de la població, i està clar amb aquests dos grans blocs a quin es situa Demòcrates per Andorra, és a dir, a mantenir aquesta opacitat al voltant de la propietat tot i que sigui a costa del patiment de bona part dels inversors i per això no volen el registre de la propietat, no el volen i en pintura! Han votat que no a totes les lleis que he presentat perquè saben que és el punt de partida, evidentment com a tal és el punt de partida per desbloquejar moltes coses i sobretot per ficar-hi voluntat política per desbloquejar la situació.

També hi ha òptiques diferents, perquè la problemàtica de l'habitatge per alguns no és tan problemàtica, també ho he de dir! És a dir, vostès també... Alguns de vostès aquest problema no se l'agafen necessàriament com un problema sinó més aviat com una sort.

Voldria parlar del tema del 7% que vostè me n'ha parlat, en tot cas, li agraeixo la publicitat que ha fet de la meva ponència a Prada. Miraré de recuperar-la i fer alguns articles en aquest sentit perquè penso que és important, és a dir, cap altre estat es situa com nosaltres, és a dir, no hi ha cap altre petit estat en què les majories parlamentàries no requereixin com a mínim un 20% de la població a diferència del que passa aquí a Andorra que és d'un 7% de la població.

I acabo amb dos temes: un el de Grandvalira que el cap de Govern diu que el Govern no ha tingut res a veure. Home! Jo crec que la declaració d'interès nacional feta per aquest Govern, reprovada per tots els grups de l'oposició amb una moció que va comptar amb els vots favorables de tots els grups de l'oposició menys Demòcrates per Andorra no és un capítol gaire lloable de la Història política del nostre país; i després, el ministre de Turisme pot ser de Canillo, no hi ha cap problema evidentment, però quan és el ministre de Turisme de Canillo de vegades sí que hi ha problemes en aquest sentit.

I acabo..

(Se senten veus)

Hem passat dues legislatures mirant pel retrovisor...

Acabo Sr. síndic, és l'última frase, de veritat.

Dues legislatures mirant pel retrovisor. Espero i desitjo que futurs governs siguin quins siguin els quins facin part d'aquest Govern mirin endavant amb il·lusió, amb optimisme i no mirin sempre de treure's les puces amb governs anteriors.

Gràcies Sr. síndic.

El Sr. síndic general:

Gràcies.

També dins del Grup Mixt, pels consellers d'Unió Laureadiana-Independents de La Massana, Sr. Josep Pintat, teniu cinc minuts.

El Sr. Josep Pintat:

Gràcies Sr. síndic.

Bé, la meva intervenció és només per contestar el Sr. Baró. Hi ha dos coses concretes. És a dir a nivell de la Unió Europea tenim un plantejament diferent, sí. Quan he plantejat de parar o aturar les negociacions ha dit que això seria donar un senyal estrany a la Unió Europea. I jo li dic de no fer-ho així. Quin senyal estrany no està donant aquí als andorrans i a Andorra? Quan avui en dia, actualment amb aquesta qüestió, només hi ha dos textos: el Marc institucional i el Protocol de tabac o de lliure circulació de mercaderies que estan negociats. Els demés, no hi ha res. Quina senyal és? Que es vulgui continuar i més si en aquest període, i potser no sigui bo d'enviar un senyal que és prudent no córrer tant perquè realment no s'escalfin molt els ambients amb un altre escenari que vindrà... I potser el que estem fent avui en aquest debat d'aquí és un contingut del que havia sigut la figura de l'observador actiu: definir objectius i estratègies de negociacions.

D'una altra part em diu que amb el protocol tabac no s'ha espatllat res, jo em quedaré una mica més enllà i potser una mica amb el que anava el Sr. Gallardo. Allà es parla de transitorietat i fent un símil. Vostès invertirien en una empresa transitòria? Jo no! Transitorietat és caducitat. Per tant, quan jo m'he referit a què Andorra no és un país transitori, em refereixo a això. Els acords es poden assolir, i es poden denunciar, i es poden posar clàusules per denunciar-los però, home, deixar-nos senyalar de transitoris ja no anem bé! Ho posaré en un altre escenari, amb el sector... amb la llibertat de serveis, amb aquesta llibertat de serveis afecta el sector bancari també. El que es pretén amb aquest Acord d'associació, i n'hem parlat en la Comissió especial amb el ministre Cinca i amb els membres que hi són, és el passaport financer. El passaport financer ha de permetre que amb autorització del supervisor d'aquí d'Andorra les entitats es puguin instal·lar de forma ràpida a l'entorn, i viceversa, les de fora es puguin instal·lar aquí. Fins ara la plaça financera ha sigut una plaça protegida, tancada i això suposa una obertura.

Per una altra part el passaport financer no hi és, però altra part hi ha entitats que ja estan fora. Les regles del joc han canviat i tenen una dificultat perquè tenen menys marge degut a més costos. Bé, aquest és un altre debat que toca de fons aquí al país de com volem que sigui aquesta plaça financera, si volem que continuï amb aquella filosofia d'abans i que les entitats puguin continuar prestant servei aquí o si les invitem a què se'n vagin a fora i que vinguin d'altres. Això forma part de la competitivitat, però en tot cas el que tampoc seria bo és que amb aquesta llibertat de serveis se li posés la clàusula de transitorietat perquè també seria posar una caducitat a un altre sector.

Motles gràcies Sr. síndic.

El Sr. síndic general:

Gràcies.

Pel Grup Demòcrata, Sr. Ladislau Baró.

Teniu nou minuts.

El Sr. Ladislau Baró:

Sí, gràcies Sr. síndic.

Només un parell de consideracions, una dirigida al Sr. Pere López.

A veure, és lloable i legítim des del punt de vista ideològic, bé els seus plantejaments de moment nominals, perquè només són nominals, en matèria de política social. El que sí que li demanaria és que comenci a passar d'aquesta nominalitat o d'aquest formalisme a intentar explicar una mica en matèria de pensions, en matèria d'habitatge com pensa finançar les polítiques socials, perquè és molt fàcil qüestionar tota la completa feina que es fa des del ministeri d'aquest àmbit sense plantejar solucions polítiques ben articulades amb una proposta de finançament al darrera perquè si ens quedem aquí estem ben bé en l'àmbit merament de fer volar coloms.

Quant a la reflexió que ens fa arribar el Sr. Pintat, és clar... la transitorietat. A veure aquí hi ha dos coses, una és el fet de considerar que pot tenir una certa bondat, i més perquè hi ha unes eleccions a uns mesos vista, doncs alentar o examinar amb prudència la negociació sobre l'Acord d'associació; amb això estem d'acord. Ara bé, interrompre aquesta negociació, com ha dit el Sr. Gallardo -si l'he entès bé que crec que sí- interrompre aquesta negociació des del meu punt de vista no és adequat, tot és opinable però jo no ho trobo adequat perquè doncs bé, i com he dit abans, enviaríem un senyal molt equivocat a la Unió Europea. I d'una altra banda la transitorietat, és clar, a ningú li agrada quan tens

una situació favorable a ningú li agrada que sigui transitoria, voldríem que fos eterna. Però bé, ja veu que fins i tot el copríncipat pot tenir qüestions de transitorietat segons com avancin els plantejaments dins de l'opinió pública, espero que no... espero que no però, és clar, quan tens una situació bona voldries que fos molt llarg en el temps però de vegades això no pot ser així... de vegades no pot ser així llavors, a mi em sembla que hem d'anar a una alternativa, a una segona opció, que és la d'aconseguir un període de transitorietat que doni temps a les empreses a adaptar-se a la nova situació i, a més a més, que doni un temps, si pot ser, com sembla que és el cas del que s'està aconseguint amb la negociació, un temps dilatat i força raonable que va gairebé més enllà d'una generació. Per tant, jo em mostro, preferiria, doncs, una consolidació per sempre, però segurament no sigui possible, a més hi ha molts factors racionals que ja fan veure que això no és possible. Per tant, bé, benvinguda una transitorietat dilatada.

Gràcies Sr. síndic.

El Sr. síndic general:

Moltes gràcies.

Demanaria al Govern si desitja intervenir...

Sr. cap de Govern, teniu la paraula.

El Sr. cap de Govern:

Sí, moltes gràcies Sr. síndic.

Encara una intervenció més curta que la segona. Com canvia el temps, perquè això és una mica d'humor. El Sr. Pere López deia, és que és clar, hi deu haver influït amb la plataforma que el ministre de turisme fos de Canillo. Ara resulta a demés que el ministre d'ordenament és d'Encamp, que és el que ha de fer possible o no que hi hagi interès nacional o no.

Fixi's, jo vull pensar que ara amb aquesta sinergia que han agafat, el que vostès que sempre ens acusa de parroquialisme ara li han passat aquest contagi a vostès vistes les aliances que fan així duals, per dir-ho així. Això simplement era una anècdota.

El que ja no és una anècdota és el que penso que ha aconseguit el Govern d'Andorra i que és l'acord que ha aconseguit amb lliure circulació de mercaderies. Anem a situar ràpidament de què estem parlant. Jo penso que Andorra no ha renunciat a res i ha salvat molt. Quan dins de la declaració que hem firmat, perquè no s'ha firmat cap document, ho ha dit tantes i tantes vegades la ministra, res està acabat fins que tot estigui acabat. En què renuncia Andorra quan es compromet a lluitar contra el contraban. Amb acord

d'associació o no hem de lluitar contra el contraban. En què renuncia Andorra amb aquesta declaració quan diuen el diferencial no s'ha d'augmentar si és la política que hem anat fent a demés amb el suport d'aqueta Cambra de forma unànime i vist el diferencial que és enorme, per exemple amb França. Amb què amb acord o no, no hauríem d'haver implementat perquè també va lligat amb el contraban, la traçabilitat del tabac. Amb què amb acord o no, no havíem de tirar endavant, per exemple la firma de l'Organització Mundial de la Salut contra el tabaquisme.

Això amb acord o no és una voluntat de transparència, d'homologació internacional, mantenint fins i tot l'acord del 90. Però no oblidem, i ho vaig dir, i ho dic aquí que no ho he dit mai, vaig fer moltes reunions com continuem fent moltes reunions amb els sectors implicats en d'altres llibertats pel que fa referència a la lliure circulació de mercaderies. I ara tornaré al tabac.

Home, no oblidem que l'acord del 90 negava d'estar amb unió duanera de l'1 al 23, una cosa que es reclamava des de la Cambra de Comerç i que dóna unes possibilitats a un sector que no tenia. Això no està bé, les franquícies que també en aquesta Cambra se'ns trauran les franquícies, continuen estan les franquícies també a nivell del tabac, però també les franquícies comercials que va negociar molt bé en el seu moment el Sr. Josep Pintat.

I després, hi ha el que els hi vaig dir als interlocutors i mirarem de fer amb tots els actors implicats.

Jo penso que aquest acord de lliure circulació de mercaderies és com ho diria, una modernització per perdurar amb el temps de l'acord del 90. Perquè l'acord del 90 és inestable perquè és un acord de fa molts anys, per això parlo de modernització. I perquè amb aquesta transitòria no hi ha una espasa de Damocles que en qualsevol moment, al cap de sis mesos, de forma unipersonal, unilateral, ho poden denunciar. Això ho vaig exposar, i ho dic perquè qui digui el contrari, doncs, no s'ajusta a la veritat. Els actors, per exemple, fabricants que són els més implicats, van dir al Sr. cap de Govern, és un gran acord. Després potser diran no, però hi ha aquí testimonis que van dir davant de la ministra és un gran acord, enhorabona.

I després hi ha el sector agrícola. Miri'n, jo que a demés tothom sap que sóc un gran fumador, a veure si ho puc deixar quan deixi de ser cap de Govern, i doncs, també participo d'alguna manera també, perquè almenys pel que fa als ingressos de l'Estat hi participo amb el tema del tabac, a ningú de se li escapa que el tabac té els seus dies comptats. I per tant és vital, per això aquesta transitòria tan llarga

que el nostre sector primari agafi consciència, no és per demà, no és per demà passat, no és d'aquí 10 anys, és d'aquí 15 anys, però agafi consciència que s'ha de reconvertir.

I aquí també en vaig parlar i potser vostès han passat de puntetes i és un tema molt important en la pròxima legislatura. Jo sé que des del Ministeri d'Agricultura ens estem esforçant en això. I ha d'haver, evidentment, recolzat, subvencionat, perquè l'agricultura d'alta muntanya no pot subsistir tota sola, però hi ha d'haver un canvi de xip i, evidentment que el tabac acompanyarà aquesta transformació, per això volíem aquesta transitòria tan llarga.

Però no anem a confondre les coses. Jo el que desitjo, la negociació no s'atura. Seria un signe molt dolent de cara a la comunitat internacional. El que he dit, és que la negociació no la conclourà aquest Govern. Avui goso dir que serà difícil com d'altres llibertats es puguin concloure, i vostès saben, i les coses, és que un altre Govern pot venir i ho pot dir, doncs, jo parlo de negociació, valoro els costos, això que és tan intangible, perquè, miri, a Liechtenstein no van tenir, Sr. Pintat, costos i beneficis, hi va haver molta polèmica i amb un referèndum, a demés, que també nosaltres fem un referèndum, finalment el poble de Liechtenstein ho va aprovar.

També hi ha el compromís del Govern que hi hagi un referèndum.

Acabo Sr. síndic, perquè m'ha semblat, ahir vaig tenir la paraula jo durant tres hores, però m'ha semblat, fixi's el que dic, més interessant el que ha passat avui que el que jo vaig dir ahir, que dit passant, una bona part tinc aquí col·laboradors molt bons que vull felicitar de la manera amb una ploma molt sofisticada, i que m'ajuden a fer els discursos, no faltaria més.

Però ara ja no m'ho diuen els meus col·laboradors ni ningú, jo penso que el que queda de la legislatura, Srs. consellers i Sres. conselleres, jo sé que hi ha 22 textos a tràmit parlamentari, 7 proposicions de llei. Jo vull parlar amb els presidents dels grups parlamentaris perquè també sóc conscient que no totes les lleis passaran i a veure si podem arribar a un compromís entre totes les forces polítiques de veure quins són els textos més importants per acabar aquelles reformes que penso que el poble andorrà se les mereix. Encara hi ha temps de fer-ho, podem prioritzar-ho, és una cosa que m'ha demanat moltes vegades el Sr. Josep Pintat i jo avui almenys ofereixo aquesta possibilitat de poder-nos veure amb els presidents dels grups parlamentaris, perquè verdaderament prioritzem les lleis i puguem acabar la

legislatura havent complementat el màxim possible unes reformes, totes elles que Andorra necessita.

Jo agraeixo, finalment, el to de tots i cada un dels consellers generals, sí que és veritat que és el meu últim debat d'orientació política. També és veritat que tindrem 5 mesos, no tindrem 6 mesos, perquè evidentment amb les dates que he anunciat hi haurà la dissolució del Consell al llarg del mes de febrer, i jo els agraeixo avui i tindrè ocasió de fer-ho quan ja plegui definitivament, que sé que hi ha molta gent que ho desitja amb força i faran el possible perquè no se'm torni a veure aparèixer a l'escena pública, això ho puc entendre perfectament, però tot i les tensions que hi han hagut en aquesta Cambra, jo encara vull pensar que tothom... no vull pensar n'estic segur que actua en favor de l'interès del país, i els hi dono les gràcies com a cap de Govern d'Andorra que encara sóc.

Moltes gràcies.

El Sr. síndic general:

Gràcies.

Els grups desitgen intervenir...

Pel Grup Liberal, no hi ha intervenció...

Sr. Pere López.

El Sr. Pere López:

Sí, gràcies Sr. síndic.

Molt breument, amb aquests dos últims punts que comentava el cap de Govern. ho faig des d'aquí mateix, amb el tema de la Unió Europea només dir-li...

El Sr. síndic general:

Hauríeu de desplaçar-vos a la tribuna, però si heu de ser breu feu-ho des d'aquí mateix.

El Sr. Pere López:

Gràcies Sr. síndic.

Lamentar una vegada més la manca d'informació que tenen els ciutadans sobre aquests temes i que debati'm i debati'm de la Unió Europea i al final aquí ningú hi entén res. Si entre els polítics hi ha asimetria, ja no parlem amb els ciutadans.

I finalment amb aquest exercici que parlava ara de fer unes prioritats legislatives, Sr. cap de Govern, bé, ens pot semblar interessant fer aquest exercici. El que no acabem d'entendre és que el Govern continuï presentant projectes de llei o fins i tot anunciant ahir que treballarien projectes de llei. Em sembla que és del tot contradictori saber que el que hi ha ara ja no

podrà passar tot, a fer veure davant de no sé quins col·lectius, doncs, que es treballaran alguns projectes que és un exercici del tot gratuït i de cara a la galeria. En tot cas, estaria bé saber que el Govern ens digui quins projectes renuncia o creu que no fan falta perquè els consellers puguem focalitzar el nostre treball de manera més productiva.

Gràcies Sr. síndic.

El Sr. síndic general:

Gràcies.

Alguna altra intervenció...

Sr. Josep Pintat.

El Sr. Josep Pintat:

Sí, només per respondre al cap de Govern i al Sr. Baró tots dos en conjunt, però la nostra posició ja l'hem expressat. Aquí ens ha parlat del contraban, Sr. cap de Govern. Ja hi estem d'acord, s'ha de fer tot el que sigui necessari.

S'ha de fer tot el que sigui necessari, però que s'hagi de firmar una declaració perquè ens vinguin a recordar que s'ha de fer tot el necessari, potser no ho trobem molt oportú.

No sé que hi ha de fer aquesta declaració aquí entre mig. Jo crec que l'Estat ja fa el que ha de fer. No sé perquè ens vénen a forçar amb una declaració més, que és totalment al marge de l'acord d'associació. En aquest punt, ja hi estem d'acord.

Em parla, i aquí tornem a estar amb un tema d'estudis d'impacte, que ara els productes que estan de l'1 al 23 podran estar amb lliure circulació de mercaderies.

Bé, jo li dic, els productes 225 al 99, ja hi estan fa 30 anys, des de què hi ha un acord duaner.

I realment el que són, el que genera aquí al país, es continua important.

No hi ha indústria, o minsa. Per tant, sense els estudis d'impacte, el Sr. Saboya que està rient, és difícil.

I amb el tema de transitorietat, torno a insistir en el mateix. Ja no és per aquest, és com filosofia. Com filosofia, vostès van amb una mentalitat de transitorietat, que vol dir posar caducitat i no ho compartim.

Gràcies Sr. síndic.

El Sr. síndic general:

Gràcies.

Alguna altra intervenció...

Si no hi ha més intervencions doncs, acabades les intervencions tant per part del Govern com dels grups parlamentaris, es dóna per acabat el debat i se suspèn la sessió fins aquesta tarda a un quart de cinc.

Recordo que el termini màxim per a la presentació de propostes de resolució per part dels grups parlamentaris és fins avui a un quart de quatre.

Se suspèn la sessió.

(Són les 14.11h)

Es reprèn la sessió.

(Són les 16.23h)

El síndic general:

Es reprèn la sessió.

S'han presentat tres propostes de resolució, totes elles admeses a tràmit per la Sindicatura.

Recordaré breument el procediment.

En primer lloc, es procedirà a la defensa de les propostes de resolució segons l'ordre de presentació.

Una vegada feta l'exposició per part dels grups parlamentaris, se suspindrà la sessió per tal que cada grup pugui analitzar la seva posició respecte a les diferents propostes de resolució presentades, i si és el cas fer propostes que portin a un text assumible i consensuat per tots els grups.

Al reprendre la sessió, els grups podran indicar la seva posició respecte a les altres propostes presentades, i finalment indicaran el text que sotmeten a votació.

Passem doncs a la presentació de la primera proposta de resolució registrada amb el número 1213, i presentada pels M. I. Srs. Josep Pintat Forné, Joan Carles Camp Areny, Carles Naudi d'Areny-Plandolit Balsells, Josep Majoral Obiols i Carine Montaner Raynaud.

Intervé per exposar la proposta de resolució, el Sr. Josep Majoral.

Teniu la paraula.

El Sr. Josep Majoral:

Gràcies Sr. síndic.

Vistes les negociacions establertes entre el Govern d'Andorra i la Unió Europea per assolir un acord d'associació,

Considerant que la integració d'Andorra al mercat interior de la Unió Europea requereix com a pas previ imprescindible, l'elaboració d'una avaluació xifrada de naturalesa econòmica, social, política i jurídica sobre l'impacte i els costos que aquesta integració representaria per Andorra,

Considerant que a efectes de garantir un poder de decisió equànime i amb plens coneixements de causa del poble andorrà,

El Consell General en sessió del debat d'orientació política del Govern celebrat el dia 18 de setembre del 2018, acorda:

Encomanar a Govern que publiqui els estudis d'impacte econòmic i social sobre les repercussions de costos, avantatges i desavantatges que implica per Andorra en el si del Butlletí Oficial del Principat d'Andorra.

Gràcies Sr. síndic.

El Sr. síndic general:

Gràcies.

Bé, la segona proposta de resolució ha estat registrada amb el número 1214 i presentada pels M. I. Srs. Josep Pintat Forné, Joan Carles Camp Areny, Carles Naudi d'Areny-Plandolit Balsells, Josep Majoral Obiols i Carine Montaner Raynaud.

Intervé per exposar la proposta de resolució, la Sra. Carine Montaner.

Teniu la paraula.

La Sra. Carine Montaner:

Gràcies Sr. síndic.

Vistes les negociacions establertes entre el Govern d'Andorra i la Unió Europea per assolir un acord d'associació,

Considerant que la integració d'Andorra al mercat interior de la Unió Europea requereix com a pas previ imprescindible, l'elaboració d'una avaluació xifrada de naturalesa econòmica, social, política i jurídica sobre l'impacte i els costos que aquesta integració representaria per Andorra,

Considerant que aquesta avaluació no s'ha dut a terme i que per tant, el poble andorrà no disposa dels elements fiables per poder decidir en relació a la integració al mercat interior de la Unió Europea,

Vist que les negociacions amb la UE es van iniciar l'any 2014 i que a data d'avui només s'ha arribat a negociar textos provisionals sobre el marc institucional i el principi de la lliure circulació de mercaderies,

Considerant que els textos provisionals negociats impliquen una sessió desproporcionada de sobirania a favor de les institucions europees, i comportarien prejudicis greus en sectors importants de l'economia andorrana,

Considerant la decisió que el Govern ha fet públic de continuar i concloure les negociacions amb la UE

abans de la celebració de les eleccions generals a Andorra i abans de la celebració de les eleccions del Parlament Europeu,

Atesa la fase inicial pràcticament inexistent en què es troben les negociacions sobre la lliure prestació de serveis, sobre el dret d'establiment i sobre la lliure circulació de persones,

Considerant que en aquestes circumstàncies resulta impossible obtenir un acord amb la UE que sigui favorable pels interessos d'Andorra,

El Consell General en sessió del debat d'orientació política del Govern celebrat el dia 18 de setembre del 2018, acorda:

Encomanar a Govern que procedeixi a aturar la negociació de l'acord d'associació entre Andorra i la Unió Europea fins que no s'hagin celebrat tant les eleccions generals a Andorra com les eleccions al Parlament Europeu.

Gràcies Sr. síndic.

El Sr. síndic general:

Gràcies.

Passem a la tercera i darrera proposta de resolució presentada, que ha estat registrada amb el número 1215 i presentada també pels mateixos senyors consellers, Josep Pintat Forné, Joan Carles Camp Areny, Carles Naudi d'Areny-Plandolit Balsells, Josep Majoral Obiols i Carine Montaner Raynaud.

Intervé per exposar la proposta de resolució, el Sr. Carles Naudi.

Teniu la paraula.

El Sr. Carles Naudi:

Moltes gràcies Sr. síndic.

La proposta de resolució diu:

Vistes les negociacions establertes entre el Govern d'Andorra i la Unió Europea per assolir un acord d'associació,

Considerant que la integració d'Andorra al mercat interior de la Unió Europea requereix com a pas previ imprescindible, l'elaboració d'una avaluació xifrada de naturalesa econòmica, social, política i jurídica sobre l'impacte i els costos que aquesta integració representaria per Andorra,

Considerant que aquesta avaluació no s'ha dut a terme i que per tant, el poble andorrà no disposa dels elements fiables per poder decidir en relació a la integració al mercat interior de la Unió Europea,

Vist que les negociacions amb la UE es van iniciar l'any 2014 i que a data d'avui només s'ha arribat a negociar textos provisionals sobre el marc

institucional i el principi de la lliure circulació de mercaderies,

Considerant que els textos provisionals negociats impliquen una sessió desproporcionada de sobirania a favor de les institucions europees, i comportarien perjudicis greus en sectors importants de l'economia andorrana,

Considerant la decisió que el Govern ha fet públic de continuar i concloure les negociacions amb la UE abans de la celebració de les eleccions generals a Andorra i abans de la celebració de les eleccions del Parlament Europeu,

Atesa la fase inicial pràcticament inexistent en què es troben les negociacions sobre la lliure prestació de serveis, sobre el dret d'establiment i sobre la lliure circulació de persones,

Considerant que els costos de la integració d'Andorra al mercat interior de la Unió Europea són imprevisibles,

Considerant els resultats negatius de la negociació duta a terme i de la pressa que resulta imprudent amb la que el Govern es disposa a concloure la resta de llibertats,

Considerant que en aquestes circumstàncies resulta impossible obtenir un acord amb la Unió Europea que sigui favorable per als interessos d'Andorra,

Considerant que amb aquestes circumstàncies i condicions, el projectat acord d'associació amb la Unió Europea no constitueix un marc adequat per canalitzar les relacions necessàries i estretes amb la Unió Europea,

Considerant que existeixen altres alternatives que permeten l'establiment de les relacions estretes entre Andorra i la Unió Europea, i,

Considerant que ha quedat demostrat que el Govern no ha sabut salvaguardar els interessos generals d'Andorra en el marc de la negociació amb la Unió Europea,

El Consell General en sessió del debat d'orientació política del Govern celebrat el dia 18 de setembre del 2018, acorda:

Encomanar al Govern que dissolgui el Consell General i convoqui eleccions perquè els andorrans puguin triar altres alternatives a la negociació de l'acord d'associació, que salvaguarden la seva sobirania, l'agricultura, la indústria i que facilitin el progrés econòmic, social, sospesant els impactes, els costos i els beneficis.

Gràcies Sr. síndic.

El Sr. síndic general:

Moltes gràcies.

Bé, acabada la presentació de les tres diferents propostes de resolució, i per tal que els grups parlamentaris disposin del temps necessari per valorar-les, se suspèn la sessió per una durada aproximada de mitja hora, abans de sotmetre aquestes propostes a votació.

Se suspèn la sessió.

(Són les 16.32h)

Es reprèn la sessió.

(Són les 17.12h)

El Sr. síndic general:

Demanaria en primer lloc que els grups parlamentaris que ho desitgin, vulguin indicar la seva posició respecte a les proposicions de resolució presentades pels altres grups.

Pel Grup Parlamentari Liberal...

La Sra. Judith Pallarés:

Gràcies Sr. síndic.

No sé si hi ha algun canvi en algun dels textos per això, abans de procedir a la votació...

Gràcies.

El Sr. síndic general:

Sí, no sé si vostès han estat negociant o no...

La Sra. Judith Pallarés:

No sé, aquí anem saltant de despatx en despatx i al final a vegades arribem aquí al Ple i no sabem com ha quedat el text final.

Però tal i com s'ha llegit amb anterioritat, doncs el que és en relació a la proposta de resolució 1213, nosaltres hi votariem a favor principalment perquè entenem que en aquest temps el Govern sí que ha efectuat uns estudis d'impacte i considerem que s'haurien de poder publicar.

Per exemple el tema del català, se'ns va fer una proposta molt concreta de per què no s'havia de traduir i entenem que el Govern té una avaluació del cost que això suposaria, per tant, votarem a favor de què el Govern pugui publicar els estudis dels quals disposa.

Gràcies Sr. síndic.

El Sr. síndic general:

Gràcies.

Per les altres dues...

La Sra. Judith Pallarés:

Perdó, continuo.

En relació a la proposta 1214, en la qual es demana que el Govern procedeixi a aturar la negociació de l'acord d'associació entre Andorra i la UE, tenint en compte l'explicació que se'ns ha donat durant aquests dos dies en relació a aquesta qüestió, principalment aquest matí.

Nosaltres entenem que l'acord d'entrada no s'ha d'aturar, pot tenir repercussions diplomàtiques si considerem que l'agenda s'ha de poder continuar i no entrar en un debat d'aturar el procés. El que sí pensem és que el Govern no hauria de procedir en cap rúbrica, de cap d'ells, vist que ens apropem d'unes eleccions per part de la nostra part i també per part de la Unió Europea.

Per tant, sí que voldríem que no es rubriqués res, però ens abstindrem en la votació d'aquest text.

Gràcies.

I en relació a la 1215, doncs no hi votarem a favor, hi votarem en contra perquè entenem que ja se'ns ha anunciat quan seran més o menys les pròximes eleccions generals i entenem que tampoc no hi hauria cap canvi en relació al procediment electoral i en canvi sí que correríem el risc de deixar l'Estat sense un pressupost aprovat i discutit, i pensem que és important que això passi primer.

Gràcies Sr. síndic.

El Sr. síndic general:

Gràcies.

Pel Grup Mixt, Sra. Sílvia Eloïsa Bonet.

La Sra. Sílvia Eloïsa Bonet:

Gràcies Sr. síndic.

En la proposta de resolució 1213 el meu vot seria d'abstenció perquè tot i que considero que són importants els estudis d'impacte econòmic i social sobre les repercussions que pugui tenir aquest tipus d'acord, no ho acabo de veure massa clar el fet de què s'hagin de publicar al Butlletí, sinó que penso que potser s'haurien d'haver fet i presentats en un altre entorn.

En quant a la proposta de resolució 1214 que encomana que s'aturin les negociacions de l'acord d'associació, entenc que finalitzar l'acord d'associació ara de forma brusca o aturar-lo de forma brusca pot ser perjudicial pel propi acord i per les negociacions amb la Unió Europea i per la imatge que donariem a nivell internacional, i penso que és millor continuar tot i que ja el propi calendari

electoral tant d'Andorra com el del Parlament Europeu ja anem tirant la resta de la negociació. Per la qual cosa votaria en contra en aquesta segona.

I en quant a la tercera, la 1215 que encomana al Govern que dissolgui el Consell General, entenc que no hi ha cap motiu urgent com perquè s'hagi de dissoldre. Entenc que a més a més el Consell General té encomanada tota una sèrie de tasques en les comissions que aturar-ho seria més perjudicial que beneficiós. Per la qual cosa també hi votaria en contra.

Gràcies Sr. síndic.

El Sr. síndic general.

Gràcies.

També dins del Grup Mixt, Sr. Víctor Naudi.

El Sr. Víctor Naudi:

Gràcies Sr. síndic.

Pel que fa a la proposta de resolució 1213, tot i que comparteixo la finalitat diguéssim d'aquesta proposta, de disposar d'aquests estudis d'impacte econòmic, social, doncs jo crec primer que abans de publicar-los segurament el Govern en pot disposar. Segurament també o crec que li'n falten uns quants i primer s'haurien de redactar i preparar i el procediment abans de poder-lo publicar al BOPA jo crec que l'obligació de Govern seria presentar-ho primer davant de la Comissió Legislativa d'Exteriors i davant dels grups parlamentaris. Per tant, tot i que comparteixo el fonament, el meu vot seria d'abstenció.

En quant a la proposta de resolució número 1214, el meu vot serà contrari en el sentit de què aturar un procés de nova cessió que està endegat i que hi ha uns compromisos, tot i que en la meva consideració és que segurament les coses no s'estan fent bé, en tot cas hi ha una certa opacitat com ja he dit en la intervenció, aturar un procés de negociació en aquests moments no s'escau, i a més a més, segurament implícitament s'aturarà pel mateix procés de dissolució a partir del mes de febrer, i també per les eleccions a la Comissió Europea.

En quant a la proposta de resolució 1215, el meu vot també serà contrari en el sentit de què també comparteixo una mica la finalitat i els motius exposats però clar, vist que la potestat és del cap de Govern i ja ha exposat avui el seu punt de vista, doncs difícilment canviarà aquest objectiu.

Per tant, el meu vot serà contrari.

Gràcies Sr. síndic.

El Sr. síndic general:

Moltes gràcies.

Pels consellers del PS, Sr. Pere López, dins del Grup Mixt.

El Sr. Pere López:

Sí, gràcies Sr. síndic.

En relació a la proposta de resolució 1213, el vot dels tres consellers del PS serà d'abstenció. Nosaltres veiem bé que es publiquin i es difonguin aquests estudis d'impacte que estan sent demanats per la societat i també pels grups polítics. No acabem de veure aquesta fórmula de publicació al BOPA. De fet, hem demanat una transacció en aquest sentit, però els consellers d'UL i consellers independents de la Massana finalment han optat per mantenir. Per tant, pensem que per transparència i per informació és bo que es publiquin i que es difonguin aquests estudis. L'obligació de publicar-ho al BOPA no la veiem i per això votem abstenció.

En quant a la proposta 1214, el nostre vot serà contrari. Nosaltres no som favorables a aturar la negociació amb la Unió Europea. El que sí que demanem al Govern i així ens ha quedat més o menys entès al llarg del debat d'aquests dos dies és que les negociacions s'aturaran o s'alentiran, que tenim eleccions a casa nostra, hi ha eleccions al Parlament Europeu, i en tot cas, no es conclouran com s'havia dit anteriorment i que serà la propera majoria parlamentària i el proper govern els que emprendran i finalitzaran aquestes negociacions.

I per darrer, amb la darrera proposta de resolució, la 1215, el nostre vot serà contrari, no pas perquè també hem demanat la convocatòria d'eleccions el més aviat possible sinó per aquesta vinculació amb el tema d'acord d'associació. Nosaltres en tot cas ho demanàvem pels fracassos polítics i per la pèrdua de temps que pot suposar allargar aquesta legislatura vist el tarannà de l'actual govern de DA, i com ha anat aquest any 2018 i al final de l'any 2017, però no pas vinculat a la qüestió de la Unió Europea, i com que el cap de Govern ja ens ha anunciat la data de les eleccions i difícilment crec que la canviarà, doncs el nostre vot serà contrari.

Gràcies Sr. síndic.

El Sr. síndic general:

Moltes gràcies.

Pel Grup Parlamentari Demòcrata, Sr. Carles Jordana.

El Sr. Carles Jordana:

Gràcies Sr. síndic.

De forma general, les tres resolucions van lligades amb l'acord per la Unió Europea, i això va en contra del nostre ideari i projecte de Demòcrates per Andorra, que justament va lligat cap a l'obertura cap a fora i l'obertura cap a Europa.

A més aquestes resolucions serien un fre i una renúncia al nostre propi ideari. Podem entendre la inquietud d'Unió Laurediana i Independents de la Massana, però no la podem compartir.

Concretament pel que respecta a la primera resolució, la 1213, entenem que és una incorrecció jurídica atès que el BOPA està fet per publicar normes jurídiques, no per publicar-hi informes.

Pel que respecta a la següent, la 1214, com ha manifestat pel que veig tot l'arc parlamentari, efectivament, considerem que aturar les negociacions seria una irresponsabilitat i que donaríem una molt mala imatge de país.

A més a més, mai s'ha dit que es tancaríen les negociacions abans de les eleccions. Per tant, no entenem quin motiu hi ha d'aprovar aquesta resolució.

I pel que respecta a la darrera, també entenem que aquí hi ha un error jurídic atès que no es pot encomanar al Govern que dissolgui atès que és una competència exclusiva i indelegable del cap de Govern.

A més a més, el Consell el que no pot fer és demanar que s'auto dissolgui. Per tant, hi votarem en contra també.

El Sr. síndic general:

Gràcies.

Bé, passem tot seguit a analitzar cadascuna de les propostes de resolució.

Demanaré en primer lloc, si el text que es sotmet a votació és el text original, o més ben dit si no se'm diu el contrari donaré per fet que és el text original tal i com s'ha presentat abans.

I vist el manifestat pels diferents portaveus, demanaria d'obrir tot seguit un breu termini de temps per votar per la proposició 1213.

(Votacions)

Sr. secretari, si voleu donar lectura del resultat, si us plau.

El Sr. Joan Carles Camp:

Sí, gràcies Sr. síndic.

8 vots a favor, 15 en contra i 5 abstencions.

El Sr. síndic general:

Gràcies.

Bé, a la vista del resultat, doncs no s'aprova la proposta.

Passem doncs a la votació de la proposta de resolució 1214.

Obrim un breu termini de temps per votar.

(Votacions)

Sr. secretari, si voleu procedir a donar lectura del resultat, si us plau.

El Sr. Joan Carles Camp:

Sí.

5 vots a favor, 20 en contra, i 3 abstencions.

El Sr. síndic general:

Gràcies.

Bé, a la vista del resultat, tampoc s'aprova la proposta de resolució. I anem a sotmetre finalment a votació la proposta de resolució 1215.

Obrim un breu termini de temps per votar.

(Votacions)

Sr. secretari, si voleu procedir a donar lectura del resultat, si us plau.

El Sr. Joan Carles Camp:

Sí, gràcies.

5 vots a favor i 23 en contra. Cap abstenció.

El Sr. síndic general:

Moltes gràcies.

Bé, doncs a la vista del resultat, tampoc s'aprova aquesta darrera proposta de resolució 1215.

No havent-hi més assumptes a tractar, i havent esgotat tots els punts d'aquest debat d'orientació política, s'aixeca la sessió.

(Són les 17.24h)

Diari de Sessions del Consell General

Dipòsit legal: And. 275/94
ISSN 1024-9052

Preu de l'exemplar: 1,20 €
Subscripcions: Tel. 877877